

การแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสี
ของเด็กชวากัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

การแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสี
ของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การแสดงผลงานในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสี
ของเด็กชวากัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

มิถุนายน 2555

พัชนี พลอยนิล. (2555). การแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสี
ของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:
รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์การแสดงออกในผลงานการวาดภาพระบายสี:
กรณีศึกษาผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ
วิจัย ได้แก่ เด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ จำนวน 8 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random
sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบกิจกรรมการวาดภาพระบายสี 5 กิจกรรม
ประกอบด้วย ภาพอิสระ ครอบครัวของฉัน สิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้ สิ่งที่น่าสนใจในชีวิต และอนาคต
ของฉันที่ฉันอยากเป็น เครื่องมือศึกษาวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสี และการสัมภาษณ์ภูมิ
หลังของเด็กชาวกัมพูชา โดยวิธีการพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการวาดภาพระบายสีทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนาน มีพัฒนาการ
ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ส่งผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่
หลากหลายแตกต่างกันไป และถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและประสบการณ์ที่เคยพบเห็นแสดง
ออกมาเป็นผลงานการวาดภาพระบายสีตามที่ตนชอบ และมีความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งเด็กแต่ละคนมี
ภูมิหลังที่แตกต่างกัน มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือบางครอบครัวแม่เสียชีวิตถูกพ่อทอดทิ้ง
ให้อยู่กับยายตั้งแต่เด็ก บางครอบครัวมีแม่คนเดียวหรือไม่ก็มีพ่อคนเดียว หรือมีครอบครัวที่สมบูรณ์ มี
พ่อแม่ครบแต่ก็ประสบปัญหาความยากจน มีลูกมาก พ่อพิการ และมีความขัดแย้งในครอบครัว จาก
การที่เด็กได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสีนี้เองทำให้ทราบปัญหา และความต้องการของเด็กที่
แสดงออกมา ในผลงานการวาดภาพระบายสี และภาพที่เด็กแสดงออกมาในภาพวาดระบายสีมาก
ที่สุดคือ ภาพบ้านซึ่งสะท้อนถึงความต้องการบ้านและที่อยู่อาศัยอันเป็นปัจจัยสี่ ที่สำคัญของมนุษย์
เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการเป็นอันดับต้นๆ ถึงแม้ว่าเด็กชาวกัมพูชาเหล่านี้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกันไป แต่
พวกเขามีความฝันเหมือนกันทุกคน คือปรารถนาอยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ดีขึ้นกว่านี้ และดำรงชีวิตอยู่
ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย

นอกจากนี้เด็กชาวกัมพูชายังสามารถวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน การจัดวาง
ภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี การออกแบบ เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ชั้นที่ 4 คือ ขั้น
เริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ของวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาสามารถ
แสดงออกได้มาก และบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการ
เรียนรู้และประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เด็กได้เรียนรู้มา บนพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน

EXPRESSION THROUGH PAINTING: A CASE STUDY
OF CAMBODIAN CHILDREN'S PAINTING IN RONGKLUE MARKET

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

June 2012

Patchanee Ploynil. (2012). *Expression Through Painting: A Case Study Of Cambodian Children's Painting In Rongklue Market.*
Master thesis M: Ed. (Arts Education). Bangkok: Graduate School,
Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Associate Professor
Wunnarut Tungchareon, Associate Professor Prit Suphasetsiri.

This research aimed to analytically study an expression through painting from a case study, the paintings of the children in Rongklue Market. The total sample was 8 Cambodian children in Rongklue Market selected by simple random sampling. The research instruments were the painting test consisted of 5 activities: a free painting, a family painting, an objective painting, an impression painting; & a future painting, the painting study tools, and the background interview with the Cambodian children. The result of the research was presented by a description.

The result of this research showed that the painting activity encouraged the children to attain pleasant feeling and the development in body, emotion, social skill; & mind as well as creativity and imagination. The painting activity also reinforced the expression of emotion, feeling; & experience of the children which were all resulted in a form of the paintings of the things they liked or interested. The children had different background; & imperfect families. Certain children lost their mothers; & were neglected by fathers so they had to live with grandmothers since babyhood. Certain children were raised by only mother or only father. Some had both fathers; & mothers but lived in poor conditions with many siblings, a maimed father; & a conflicted family. During the painting activity, the problems and the desires of the children were manifested through their painting. The image which the children mostly expressed in their paintings was a home. The image of a home in their paintings reflected the desire for a home and a dwelling which is one of the four requisites, the basic desire of human. Although these Cambodian children had different backgrounds, they all shared the same dream for having a perfect, happy, safety life within the society.

Moreover, the Cambodian children's painting ability was in accordance with the Drawing Realism, the fourth stage in Viktor Lowenfeld's theory of the stages of artistic development which consists of drawing people, picture arrangement, colour selection; & design. The Cambodian children fully expressed only certain dimensions of the fourth stage; & partly expressed the remaining dimensions. This reflected their background knowledge, experiences; & living conditions which were different from each others.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสี

ของเด็กชวากัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

ของ

พัชนี พลอยนิล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2555

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

(รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิรัตน์ ปิ่นแก้ว)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญและรองศาสตราจารย์พฤทธิ ศุภเศรษฐศิริ ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะ ด้วยความเอาใจใส่ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศศิริร์ บรรกิตติ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบแก้ไข และให้คำปรึกษาแนะนำในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ในสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และขอขอบคุณอาจารย์ชมพูนุท จวบบุญ อาจารย์จันทิมา เมฆประโคน และเพื่อนๆทุกคนที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบคุณอาจารย์ดำรง จรรย์รัตน์ อาจารย์อดิศักดิ์ อ่อนน้อม และอาจารย์ชมพูนุท จวบบุญ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ภาพและข้อมูลในครั้งนี้

ขอขอบคุณพ่อค้าแม่ค้า ที่ตลาดโรงเกลือ ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลต่างๆ และขอขอบคุณเด็กชาวกัมพูชาที่สละเวลาในการร่วมทำกิจกรรมวาดภาพระบายสี ด้วยความตั้งใจเป็นอย่างดียิ่ง ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้ซึ่งมีพระคุณสูงสุด ให้การอบรมเลี้ยงดูให้การสนับสนุนการศึกษาตลอดมา และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่ง คุณค่าของปริญญานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดามารดา ครูอาจารย์ และบุคคลที่เคารพรักทุกท่าน

พัชณี พลอยนิล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	4
สมมติฐานในการวิจัย.....	4
2 เอกสารงานและวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
สิทธิเด็ก.....	5
ความเป็นมาของตลาดโรงเกลือ.....	10
การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก.....	13
ศิลปศึกษาและทฤษฎีศิลปะของเด็ก.....	16
ทฤษฎีพัฒนาการ.....	17
จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก.....	19
ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของเด็กของโลเวนเฟลด์และบริตเตน.....	19
พัฒนาการของการแสดงออกโดยการวาดรูป.....	34
ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปศึกษา.....	41
ทฤษฎีเหมือนจริง.....	41
ทฤษฎีปัญญา.....	42
ทฤษฎีการรับรู้.....	42
ทฤษฎีความรู้สึกและการเห็น.....	43
ความหมายและความสำคัญของการวาดภาพระบายสี.....	43
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
งานวิจัยในประเทศ.....	45
งานวิจัยต่างประเทศ.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4 ผลการวิจัย.....	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	138
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	138
ความสำคัญของการวิจัย.....	138
ขอบเขตของการวิจัย.....	138
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	138
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	139
วิธีดำเนินการวิจัย.....	139
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	139
อภิปรายผล.....	141
ข้อเสนอแนะ.....	146
บรรณานุกรม.....	147
ภาคผนวก.....	152
ภาคผนวก ก.....	153
ภาคผนวก ข.....	157
ภาคผนวก ค.....	169
ภาคผนวก ง.....	175
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	181

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประเภทของเด็กชาวกัมพูชา.....	52
2 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการวาดภาพคนโดยรวม (ภาพอิสระ).....	60
3 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพอิสระ).....	61
4 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพอิสระ).....	61
5 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพอิสระ).....	62
6 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการวาดภาพคน (ภาพครอบครัวของฉัน).....	64
7 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพครอบครัวของฉัน).....	65
8 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพครอบครัวของฉัน).....	65
9 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพครอบครัวของฉัน).....	66
10 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการวาดภาพคนโดยรวม (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้).....	68
11 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้)....	69
12 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้).....	70
13 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้).....	70
14 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการวาดภาพคนโดยรวม (ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต).....	72

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพสิ่งที่น่าสนใจในชีวิต).....	73
16 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพสิ่งที่น่าสนใจในชีวิต).....	74
17 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพสิ่งที่น่าสนใจในชีวิต).....	74
18 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการวาดภาพคนโดยรวม (ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น).....	76
19 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น).....	77
20 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น).....	78
21 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็ก ชาวกัมพูชาด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น).....	78

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพอิสระ	59
2 ภาพครอบครัวของฉัน	63
3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้	67
4 สิ่งประทับใจในชีวิต	71
5 อนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น	75
6 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี	79
7 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี	80
8 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)	81
9 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี	83
10 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี	84
11 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อสีเหลือง)	85
12 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี	86
13 เป็นภาพของเด็กชายจิ้นซื่อ อายุ 9 ปี	87
14 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี	88
15 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี	90
16 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี	91
17 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี	93
18 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี	94
19 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อเหลือง)	95
20 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี	97
21 เป็นภาพของเด็กชายจิ้นซื่อ อายุ 9 ปี	98
22 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี	100
23 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี	101
24 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี	102
25 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี	103
26 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี	104
27 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อเหลือง)	105
28 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี	107

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
29 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี	108
30 เป็นภาพของเด็กชายชกซาน อายุ 12 ปี	110
31 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี	111
32 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)	112
33 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี	113
34 เป็นภาพของเด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี	115
35 เป็นภาพของเด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมหมวกสีเหลือง)	116
36 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี	117
37 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี	118
38 เป็นภาพของเด็กชายชกซาน อายุ 12 ปี	119
39 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี	121
40 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)	122
41 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี	124
42 เป็นภาพของเด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี	125
43 เป็นภาพของเด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อสีเหลือง)	126
44 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี	127
45 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี	129
46 เป็นภาพของเด็กชายชกซาน อายุ 12 ปี	130
47 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี	131
48 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)	132
49 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี	133
50 เป็นภาพของเด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี	133
51 เป็นภาพของเด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี (เสื้อเหลือง)	134
52 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี	135
53 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี	136

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ชาติไทยเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษไทยท่านมอบไว้ให้ลูกหลาน มีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ มีความเป็นเอกราชไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของใคร และมีวิถีชีวิตที่ไม่ขัดกับกระแสโลกวัฒนธรรมไทยจึงมีความเจริญอกงามทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดินแดนอันเป็นประเทศไทย และประเทศเพื่อนบ้านข้างเคียงเราเรียกขานรวมกันว่า สุวรรณภูมิซึ่งปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศใดในโลก ที่แยกตัวเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว ทุกประเทศต่างก็มีการติดต่อสื่อสาร ฟังพาดูกันซึ่งกันและกัน อย่างน้อยๆก็ประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีอาณาเขตติดต่อกันดังเช่นประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีประเทศมาเลเซีย พม่า ลาว กัมพูชาและประเทศอื่นๆอีกทั่วโลก นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอย่างมากมาย ทั้งทุกภูมิภาคไม่ว่าจะเป็น ทะเล ภูเขา น้ำตก ฯลฯ ทุกทิศทั่วไทยมีแต่สิ่งสวยงามน่าค้นหา เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาช้านาน

ตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมมาเที่ยวซึ่งบางครั้งก็จะข้ามไปฝั่งประเทศกัมพูชา โดยผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก ไปเที่ยวฝั่งกัมพูชา ซึ่งมีบ่อนคาสิโนมากมาย บางคณะก็จะเลยไปเที่ยวถึงนครวัดนครธม และสถานที่ท่องเที่ยวในกัมพูชาอีกมากมาย ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะตลาดโรงเกลือเท่านั้น ตลาดโรงเกลือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักช้อปปิ้งทั้งหลาย ที่มีสินค้าหลากหลายชนิด หลายประเภทให้เลือกซื้อหา และส่วนมากบรรดาร้านค้าต่างๆในตลาดโรงเกลือเกือบร้อยละ 90 เป็นแม่ค้า พ่อค้า ชาวกัมพูชาที่มาเช่าร้านเพื่อค้าขายสินค้าชนิดต่างๆ ซึ่งชาวกัมพูชาที่พบในตลาดโรงเกลือ ส่วนมากมาจากพื้นที่ปอยเปต ซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ในจังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา ทุกวันจะมีชาวกัมพูชาเดินทางข้ามชายแดนมายังตลาดโรงเกลือจำนวนประมาณ 5,000 – 10,000 คน ในจำนวนชาวกัมพูชาที่เข้ามาในตลาดโรงเกลือนี้ มีเด็กประมาณ 300 – 600 คน ซึ่งเข้ามาทำงานหารายได้ เช่น รับจ้างเข็นรถ เก็บขยะ ขายของ ขอทาน และรับจ้างกางร่มให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในตลาดโรงเกลือ แต่มีเด็กบางกลุ่มพร้อมด้วยผู้ใหญ่อีกจำนวนหนึ่งพวกเขาไม่ได้หยุดอยู่แค่ตลาดโรงเกลือเท่านั้น แต่ชาวกัมพูชาเหล่านี้ได้ถูกขบวนการค้ามนุษย์ ลักลอบพาเข้าเมืองไปเป็นแรงงานผิดกฎหมายในกรุงเทพมหานคร และตามจังหวัดต่างๆที่เป็นเมืองอุตสาหกรรมใหญ่ๆซึ่งส่วนใหญ่แล้วเด็กๆเหล่านี้ จะถูกนำไปเป็นขอทานตามสะพานลอย ศูนย์การค้า หรือแหล่งที่มีผู้คนพลุกพล่าน

ภายในตลาดโรงเกลือ เป็นแหล่งรวมสินค้านานาชนิดมีตั้งแต่เสื้อผ้ามือสอง สินค้าอุปโภคบริโภคอีกมากมายหลายชนิดซึ่งในแต่ละวันจะมีผู้คนมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมากกว่าวันธรรมดา นอกจากนี้ตลาดโรงเกลือยังเป็นแหล่งค้าส่งสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วิถีชีวิตในตลาดโรงเกลือจึงเต็มไปด้วยผู้คนมากมายหลายตาที่มาท่องเที่ยวจากทุกสารทิศ ซึ่งมีหลากหลายอาชีพ หลากหลายภาษา หลากหลายเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ ผู้คนที่ไปเที่ยวตลาดโรงเกลือ จะพบเห็นภาพของคนเหล่านี้ได้โดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังมีเด็กชาวกัมพูชาที่มีหน้าตามอมแมม ซึ่งส่วนมากรูปร่างค่อนข้างผอม ผอมแดง ผิวดำ เดินเที่ยวขอเงินจากผู้คน บ้างก็ รับจ้างกางร่ม รับจ้างทั่วไป ชายของ เก็บขยะเก็บขวดพลาสติกขาย เป็นภาพที่พบเห็นแล้วน่าเวทนา เด็กชาวกัมพูชาที่เข้ามาในประเทศไทย ในตลาดโรงเกลือ มีทั้งที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมาย และผิดกฎหมาย ส่วนหนึ่งติดตามพ่อแม่ และครอบครัวเข้ามา อีกส่วนหนึ่งเข้ามาโดยลำพัง ซึ่งข้อมูลนี้ตรงกับข้อมูลที่ อมรทิพย์ อมราภิบาล และจิราพร วรเสน ได้เขียนไว้ในงานวิจัยเรื่องการประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติ: กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง แต่ไม่ว่าจะอาศัยอยู่กับครอบครัวหรืออยู่ตามลำพัง เด็กเหล่านี้ล้วนตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก เติบโตขึ้นภายใต้ความกดดันต่างๆ สภาพครอบครัวแตกแยก การที่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง หรือหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว ทำให้เสียโอกาสที่จะได้รับการพัฒนา นอกจากนั้นสภาวะเป็นคนผิดกฎหมายยังทำให้ไม่ได้รับการปกป้องดูแลให้พ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งเหล่านี้ถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่เขาควรจะได้รับ (อมรทิพย์ อมราภิบาล; และจิราพร วรเสน. 2544: 15) จากจำนวนคนต่างชาติในประเทศไทยจำนวนไม่ต่ำกว่า 1 ล้านคน เป็นชาวพม่า 700,000 - 800,000 คน ที่เหลือเป็นชาวเขมร จีน ลาว และเอเชียใต้ (อินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ ศรีลังกา) (กฤตยา อาชวนิชกุล และคณะ, 2540) และเนื่องจากสภาพที่ผิดกฎหมาย ไม่มีหลักฐานและเอกสารใดๆ ทำให้ไม่สามารถระบุจำนวนที่แน่นอนได้ว่ามีคนไทยต่างชาติที่อยู่ในวัยเด็กเป็นจำนวนเท่าใด แต่จากข้อมูลการทำงานภาคสนามของหลายๆฝ่ายที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงงานต่างชาติ คาดว่ามีจำนวนแรงงานเด็กจำนวน 1 ใน 4 ของแรงงานทั้งหมด

(เปรมใจ วังศิริไพศาล; และคณะ. 2540)

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเรากำลังประสบปัญหาเรื่องคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนอย่างผิดกฎหมายมากพอสมควร ซึ่งในกรณีชาวกัมพูชา และเด็กกัมพูชาก็มีการลักลอบเข้าเมืองมาแบบผิดกฎหมายมากเช่นกัน ซึ่งจากการพูดคุยกับเด็กชาวกัมพูชาหลายคน ได้บอกเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าเคยถูกตำรวจไทยจับไปที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่อำเภออรัญ-ประเทศหลายครั้ง ครั้งละหลายวัน ในข้อหาลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย นอกจากนี้ก็มีชาวกัมพูชาอีกจำนวนมากที่ลักลอบเข้าไปถึงกรุงเทพมหานคร โดยมีขบวนการนายหน้าคนไทยเป็นคนจัดการ เพื่อเข้าไปเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย ถ้าเป็นคนพิการ เด็ก หรือเป็นคนสูงอายุ ส่วนมากก็จะไปขอลาน ตาม

แหล่งชุมชน ห้างสรรพสินค้า สะพานลอย ฯลฯ ซึ่งสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำพอสมควร ถ้าเป็นเด็กส่วนมากแล้วจะไม่เต็มใจในอาชีพนี้เท่าไรนัก เพราะถูกนำเข้าไปขอตานโดยพ่อแม่ที่แท้จริง หรือญาติพี่น้อง หรือบางทีก็จากชาวกัมพูชาที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนโดยไม่เต็มใจถูกบังคับ รายได้ที่หามาได้ก็ถูกคนพวกนี้เอาไปหมด ซึ่งเป็นโคกนาฏกรรมแห่งชีวิตของเด็กน้อยจากประเทศกัมพูชา ในวัยว่าเรียงสดใสบริสุทธิ์ “เด็กน้อยเหล่านั้น กับกระป๋องใส่เศษเหรียญใบนี้ มีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร หรือนี้เป็นเพียงอุปกรณ์ที่ใช้ในการขอตานเท่านั้น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กกลุ่มนี้ หาเท่าเทียมกับเด็กคนอื่นไม่ เมื่อเขาถูกครอบครัวยุติ และกลุ่มขบวนการค้ามนุษย์ปฏิบัติต่อพวกเขาเยี่ยงทาสเสมือนหนึ่งว่าเด็กเหล่านี้ไม่ใช่คน” (มูลนิธิกระจกเงา. ม.ป.ป: 19 -20)

ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยเห็นวิถีชีวิตเด็กชาวกัมพูชาเหล่านี้แล้วทำให้มีความสนใจในชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตของเด็กเหล่านี้ และสนใจที่จะศึกษาถึงภูมิหลัง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมความเป็นอยู่ของเขาว่า มีความเป็นมาอย่างไร และสิ่งที่จะทำให้เรารู้ถึงภูมิหลังของเด็กเหล่านี้ได้ก็โดยการเข้าไปพูดคุยทำความรู้จักกับเด็กเหล่านี้ ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ ความคุ้นเคยเป็นกันเองให้เขารู้สึกไว้วางใจและใช้ศิลปะการวาดภาพระบายสีของเด็กเป็นสิ่งที่นำไปสู่การศึกษาวเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กกัมพูชาเหล่านี้ ที่แสดงออกมาในภาพวาดระบายสี ช่วยเป็นสื่อค้นหาความรู้สึก ความในใจ ความเป็นตัวตนของเด็กแต่ละคนที่แสดงออก หรือแฝงในการวาดภาพระบายสีของเด็กซึ่งจะสามารถสะท้อนความเป็นตัวตน และความคิดของเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การศึกษาลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาในครั้งนี้ ยังใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเป็นภาพสะท้อนให้ผู้คนในสังคมเข้าใจถึงวิถีชีวิต และสภาพปัญหาของเด็กกัมพูชาในตลาดโรงเกลือ เพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กตามสิทธิที่พวกเขาพึงจะได้รับ เพราะเด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต เด็กเหล่านี้จึงควรได้รับการดูแลช่วยเหลือให้มีโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าของสังคมสืบต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาวเคราะห์ การแสดงออกในผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาแก่เด็กในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กอายุระหว่าง 9 ถึง 12 ปี
2. ผลการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรต่างๆ ได้ให้ความช่วยเหลือเด็กชาวกัมพูชาในตลาดโรงเกลือ ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กชาวกัมพูชาในตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กชาวกัมพูชาที่มีอายุระหว่าง 9 -12 ปี โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 8 คน

นิยามศัพท์

เด็กชาวกัมพูชา หมายถึง เด็กชาวกัมพูชาที่ติดตามบิดามารดามาค้าขาย หรือเข้ามาตามลำพังเพื่อหารายได้ในตลาดโรงเกลือ เช่น เก็บขยะขาย ขายของ ที่มีอายุระหว่าง 9 - 12 ปี

ภาพวาดระบายสี หมายถึง ภาพที่เด็กวาดขึ้นจากประสบการณ์ ตามคำสั่งที่กำหนด โดยการใช้สีเทียนระบายบนกระดาษความกว้าง 11 นิ้ว ความยาว 15 นิ้ว โดยใช้เวลาวาดภาพละ 60 นาที

การแสดงออก หมายถึง การสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชา ซึ่งจะแสดงความรู้สึกนึกคิดทางด้านสติปัญญา และความรู้สึกทางด้านจิตใจ ถ่ายทอดออกมาผ่านการวาดภาพระบายสี

ทฤษฎี ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ หมายถึง ทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักการศึกษาทางศิลปะศึกษาในเรื่องของพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก โดยศาสตราจารย์ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ซึ่งทดสอบการวาดภาพระบายสีของเด็กและรวบรวมเป็นเกณฑ์พิจารณาลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี การออกแบบ (Lowenfeld. 1987)

สมมติฐานในการวิจัย

ภูมิหลัง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และพื้นฐานทางครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกในผลงานการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชา

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สิทธิเด็ก
2. ความเป็นมาของตลาดโรงเกลือ
3. การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก
4. ศิลปศึกษาและทฤษฎีศิลปะเด็ก
5. จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก
6. พัฒนาการของการแสดงออกโดยการวาดรูป
7. ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปศึกษา
8. ความหมายและความสำคัญของการวาดภาพระบายสี
9. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่กำหนดขึ้นตามหลักการของกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ ที่ว่าด้วยศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยระลึกว่าเด็กมีสิทธิพิเศษที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองตามที่ได้มีการประกาศรับรอง ในปี พ.ศ. 2532 โดยประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสารเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนี้ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และอนุสัญญามีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย (2550: 1-20) ได้จัดพิมพ์เป็นหนังสือการ์ตูนฉบับสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นการยกประเด็นตัวอย่างของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเฉพาะมาตราที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง จำนวน 40 มาตรา (จากทั้งสิ้น 54 มาตรา) ซึ่งมีการสรุปสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- สาระสำคัญของมาตราที่ 1 เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคน ตั้งแต่เกิดจนถึงอายุไม่เกิน 18 ปี ยกเว้นและจดทะเบียนสมรสอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
- สาระสำคัญของมาตราที่ 2 เด็กทุกคนต้องได้รับการเคารพสิทธิ ค้ำครองสิทธิ และรับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆทั้งสิ้น
- สาระสำคัญของมาตราที่ 3 เด็กทุกคนจะต้องมีผู้ดูแลคุ้มครอง การปฏิบัติต่อเด็ก ต้องคำนึงถึงผล สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก
- สาระสำคัญของมาตราที่ 4 รัฐมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กทุกด้านอย่างเหมาะสม
- สาระสำคัญของมาตราที่ 5 รัฐต้องเคารพสิทธิและหน้าที่ของพ่อแม่ และหรือสมาชิกในครอบครัว ที่เด็กได้รับการพัฒนาตามวัยและความเหมาะสมของท้องถิ่น
- สาระสำคัญของมาตราที่ 6 เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย และได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ภายใต้การดูแลของรัฐ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 7 เด็กทุกคนที่เกิดมาต้องมีสูติบัตร ได้รับสัญชาติ มีชื่อ สกุล ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และได้รับการปฏิบัติจากรัฐภายใต้กฎหมายในประเทศ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 8 เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะรักษาเอกลักษณ์ สัญชาติ สกุล และความสัมพันธ์จากครอบครัวตามที่กฎหมายรับรอง
- สาระสำคัญของมาตราที่ 9 เด็กทุกคนต้องไม่ถูกแยกจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองของตนเองเพื่อประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กเท่านั้น
- สาระสำคัญของมาตราที่ 10 กรณีที่พ่อแม่มีความประสงค์จะกลับมาอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหม่อีกครั้ง รัฐ จะต้องอำนวยความสะดวกให้ไม่ว่าจะเป็นทั้งในและนอกประเทศ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 11 รัฐจะต้องออกมาตรการป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก และการย้ายเด็กทั้งจากในประเทศและจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 12 รัฐจะต้องให้ความมั่นใจแก่เด็กในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยคำนึงถึงอายุ และความเป็นผู้ใหญ่ของเด็ก
- สาระสำคัญของมาตราที่ 13 เด็กจะต้องมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ได้รับหรือบอกข้อมูล หรือความคิดต่างๆที่ผ่านสื่อใดก็ตามที่เด็กเลือก
- สาระสำคัญของมาตราที่ 14 รัฐต้องเคารพเสรีภาพทางความคิด ทางจิตสำนึก และศาสนาของเด็กทุกคน ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย
- สาระสำคัญของมาตราที่ 15 เด็กมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการชุมนุมอย่างสันติ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 16 เด็กมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในเรื่องส่วนตัว ครอบครัว บ้าน การติดต่อสื่อสาร และเกียรติยศชื่อเสียง
- สาระสำคัญของมาตราที่ 17 เด็กมีสิทธิได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนทั้งในและนอกประเทศ โดยรัฐจะต้องมีมาตรการป้องกันข้อมูลข่าวสารที่เป็นอันตรายต่อเด็ก
- สาระสำคัญของมาตราที่ 18 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองทำหน้าที่ในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ที่เด็กพึงจะได้รับ

- สาระสำคัญของมาตราที่ 19 เด็กต้องได้รับการคุ้มครองป้องกันมิให้ถูกทอดทิ้ง ถูกทารุณ ทั้งร่างกายและจิตใจ หรือถูกกระทำโดยประมาททั้งจากบุคคลภายในและนอกครอบครัว
- สาระสำคัญของมาตราที่ 20 เด็กเร่ร่อนที่ถูกแยกจากครอบครัวโดยมาสมัครใจไม่ว่าจะถาวรหรือชั่วคราว จะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 21 การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ต้องทำการจดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมาย และต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กพึงจะได้รับ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 22 รัฐต้องออกมาตรการเพื่อป้องกันสิทธิของเด็กที่ลี้ภัย ให้ได้รับการคุ้มครอง และรับการช่วยเหลือโดยหลักมนุษยธรรมที่เหมาะสม
- สาระสำคัญของมาตราที่ 23 เด็กพิการในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จะได้รับการดูแล เป็นพิเศษเพื่อมีชีวิตที่สมบูรณ์และเป็นปกติสุข
- สาระสำคัญของมาตราที่ 24 เด็กควรได้รับมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ สำหรับการรักษาและการดูแลสุขภาพตามสิทธิของตน
- สาระสำคัญของมาตราที่ 25 เด็กต้องได้รับการดูแล ป้องกันและบำบัดรักษาด้านสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง
- สาระสำคัญของมาตราที่ 26 เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับประโยชน์จากการประกันสังคมและประกันภัยทางสังคม
- สาระสำคัญของมาตราที่ 27 เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการสนับสนุนปัจจัย 4 ที่เพียงพอต่อการพัฒนาสมอง จิตใจ ศิลธรรม และสังคม
- สาระสำคัญของมาตราที่ 28 เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย และได้รับการส่งเสริมให้การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นตามความสนใจและความสามารถที่จะเรียนต่อไปได้
- สาระสำคัญของมาตราที่ 29 การศึกษาของเด็กจะต้องทำให้เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถในด้านบุคลิก ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 30 ชนกลุ่มน้อยทุกคนต้องไม่ถูกปฏิเสธสิทธิของตนที่จะปฏิบัติในด้านวัฒนธรรม การนับถือศาสนา และการใช้ภาษาในชุมชนของตนเอง
- สาระสำคัญของมาตราที่ 31 เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะพักผ่อน เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมอย่างเสรีทางศิลปะและวัฒนธรรม
- สาระสำคัญของมาตราที่ 32 เด็กทุกคนจะได้รับการคุ้มครองผลกระทบอันเกิดจากการปฏิบัติงานของบุคคลอื่น และการพัฒนาด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และสังคม รวมทั้ง ไม่ขัดขวางทางการศึกษา
- สาระสำคัญของมาตราที่ 33 รัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมาย ทางสังคม และทางการศึกษา ที่จะป้องกันเด็กไม่ให้เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด
- สาระสำคัญของมาตราที่ 34 รัฐต้องมีมาตรการที่เหมาะสม ในการคุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกรังแกทางเพศ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 35 รัฐจะต้องมีมาตรการที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการลักพา หรือการค้าเด็กทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- สาระสำคัญของมาตราที่ 36 รัฐต้องคุ้มครองเด็กไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อสวัสดิภาพของเด็ก

สาระสำคัญมาตราที่ 37 เด็กทุกคนจะต้องไม่ถูกระงับสิทธิในลักษณะที่โหดร้าย ไม่ถูกจำคุกตลอดชีวิต และไม่ถูกล่วงโทษด้วยการประหารชีวิต

สาระสำคัญมาตราที่ 38 เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จะต้องไม่ถูกบังคับให้มีส่วนร่วมในการใช้อาวุธ ในกรณีที่เกิดสงครามระหว่างประเทศ

สาระสำคัญมาตราที่ 39 เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เขาเปรี๊ยะบ กลั่นแกล้ง ทรมานหรือถูกล่วงโทษ จะต้องได้รับการฟื้นฟู ทั้งทางร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่สังคม

สาระสำคัญมาตราที่ 40 เด็กที่ถูกกล่าวหาว่า กระทำผิดทางอาญา ต้องได้รับการปฏิบัติ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กโดยคำนึงถึงอายุ คุณค่าและศักดิ์ศรี

ศูนย์พิทักษ์เด็กและครอบครัว (2546: 4-5) กล่าวสรุปเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเด็กไว้ว่าสิทธิเด็กได้มุ่งให้การคุ้มครองแก่เด็กอย่างกว้างๆ 4 ประการ คือ

1. สิทธิในการอยู่รอด เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ที่จะมีชีวิตอยู่รอดภายหลังการคลอดจากครรภ์มารดา
2. สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง เป็นสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกล่วงละเมิดสิทธิจากการทำร้าย ทารุณ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ การใช้แรงงานเด็ก รวมไปถึงสิทธิตามกฎหมายในประการอื่นๆ
3. สิทธิในการพัฒนาเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับในการพัฒนาทุกด้านอย่างเพียงพอเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้มีความเป็นอยู่และมีสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น
4. สิทธิในการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น เด็กจะต้องมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในชุมชนและสังคม การได้รับบริการของรัฐ การมีส่วนร่วมในการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542: 12-55) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับเรื่องอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไว้ว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีไว้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนประกันความปลอดภัยของเด็ก เป็น 5 กลุ่ม คือ ข้อกำหนดทั่วไป สิทธิในการคุ้มครอง สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ข้อกำหนดทั่วไป
 - 1.1 เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี
 - 1.2 รัฐต้องกำหนดมาตรการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กด้วยเด็ก
 - 1.3 เด็กต้องมีทะเบียนเกิด สัญชาติ ชื่อ สกุลและได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อ แม่ ของตนเอง
 - 1.4 เด็กไม่ควรแยกจากพ่อแม่ ยกเว้นเพื่อประโยชน์ของเด็ก

2. สิทธิในการคุ้มครอง

- 2.1 ไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อเด็กที่มีความแตกต่างด้านเพศ สีผิว เชื้อชาติ สัญชาติ เศรษฐกิจ และ ศาสนา
- 2.2 เด็กจำเป็นต้องมีผู้ดูแลคุ้มครองตลอดเวลาตั้งแต่เล็ก
- 2.3 ต้องเคารพการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- 2.4 เด็กมีสิทธิเลือกนับถือศาสนา
- 2.5 เด็กต้องได้รับการคุ้มครองจากการแทรกแซงเรื่องส่วนตัว
- 2.6 เด็กมีหลักประกันเพื่อคุ้มครองให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูตามวัย
- 2.7 เด็กต้องได้รับการคุ้มครองจากการทำทารุณกรรม ถูกทอดทิ้ง การล่วงละเมิดทางเพศ หรือการแสวงหาประโยชน์จากเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ
- 2.8 ต้องมีหลักประกัน เพื่อคุ้มครองเด็กเร่ร่อนและเด็กที่ถูกพรากจากครอบครัว
- 2.9 เด็กที่อยู่ในฐานะบุตรบุญธรรม ต้องได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือตามหาพ่อแม่
- 2.10 เด็กที่อยู่ในฐานะผู้ลี้ภัยต้องได้รับการคุ้มครอง และช่วยเหลือตามหาพ่อแม่
- 2.11 เด็กที่มาจากชนกลุ่มน้อย ต้องได้รับการคุ้มครอง การใช้ภาษา การปฏิบัติตามวัฒนธรรม และศาสนาของตนเอง
- 2.12 ต้องคุ้มครองป้องกันเด็กมิให้ เสพย์ ถูกใช้เป็นเครื่องมือผลิต จำหน่ายและการกระทำอื่นที่เกี่ยวกับสารเสพติด
- 2.13 ต้องคุ้มครองความปลอดภัยในเรื่อง การจัดหา การขาย หรือการลักลอบค้าเด็กทุกรูปแบบ
- 2.14 ต้องคุ้มครองเด็กจากการแสวงหาผลประโยชน์ที่กระทบต่อสวัสดิภาพ
- 2.15 เด็กที่กระทำผิด ต้องคุ้มครองมิให้ถูกคุกคาม ขู่เข็ญ การทำทารุณ หรือลงโทษเกินกว่าเหตุ
- 2.16 ต้องคุ้มครองความปลอดภัยเด็กในเรื่องการอนาจารทางเพศและการค้าประเวณี
- 2.17 ต้องคุ้มครองเด็กมิให้มีผลกระทบต่อด้านสงคราม และการปฏิบัติกิจกรรมทางทหาร หรือการสู้รบ

3. สิทธิในการดำรงชีวิต

- 3.1 เด็กมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่รอด
- 3.2 เด็กควรได้รับความเคารพโดยเสมอกันจากผู้อื่น
- 3.3 กรณีเด็กที่พ่อแม่ แยกกันอยู่ เด็กมีสิทธิในการติดต่อ และอยู่ร่วมกับพ่อหรือแม่
- 3.4 เด็กมีสิทธิในการคบหาสมาคมและชุมชนอย่างสงบ โดยไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย ของสังคมและ สิทธิของผู้อื่น
- 3.5 ต้องดูแล และบำบัดรักษาสุขภาพเด็ก ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ
- 3.6 ต้องมีการประกันทางสังคม และการประกันภัยตามกฎหมายแก่เด็ก
- 3.7 ต้องกำหนดมาตรฐานของการดำรงชีวิตของเด็กให้เพียงพอสำหรับการพัฒนา
ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม

3.8 ต้องละเว้นการมอบหมายงานที่เสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพเด็ก

3.9 เด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหาหรือฝ่าฝืนกฎหมายต้องได้รับ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน

4. สิทธิในการพัฒนา

4.1 เด็กมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก แสวงหา ได้รับและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร โดยไม่
กระทบต่อสิทธิผู้อื่น

4.2 ต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสาร โดยสื่อประเภทต่างๆ ให้เด็ก

4.3 เด็กพิการทางร่างกาย และจิตใจ ต้องได้รับการช่วยเหลือทางด้านการศึกษา
สาธารณสุข และการฝึกอบรมด้านอาชีพ

4.4 ต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาขั้น
สูงขึ้นตามความสนใจ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

4.5 ต้องให้เด็กได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถพิเศษ
ความสามารถทางด้าน ร่างกายและจิตใจ

4.6 ต้องมีมาตรการส่งเสริมฟื้นฟูผู้ประสบเหตุต่างๆ ให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

5. สิทธิในการมีส่วนร่วม

5.1 เด็กมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีในทุกเรื่อง ที่มีผลกระทบต่อตนเอง

5.2 เด็กมีสิทธิได้รับการร่วมกิจกรรม นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม ตามวัยที่เหมาะสม

5.3 เด็กมีสิทธิที่จะประเมินตนเอง

ดังที่กล่าวมาในเบื้องต้นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้นเป็นข้อตกลงที่กำหนดขึ้นว่าด้วยศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน โดยระลึกว่าเด็กมีสิทธิพิเศษที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลือและ
คุ้มครอง ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการคุ้มครอง สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในการพัฒนา และสิทธิในการมี
ส่วนร่วม อันจะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ปลอดภัยและมีสิทธิที่จะเลือกในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม
อย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

2. ความเป็นมาของตลาดโรงเกลือ

ตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าชายแดนขนาดใหญ่ เป็นด่านชายแดนถาวรระหว่างประเทศไทย
กับประเทศกัมพูชา ตลาดโรงเกลือตั้งอยู่ที่ ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

สระแก้วเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทย เดิมมีฐานะเป็นเมืองบริวารของปราจีนบุรี (เมืองประจิม
ในสมัยโบราณ) และในปี พ.ศ. 2476 เมื่อมีการยกเลิกระบบเทศาภิบาล ปราจีนบุรีได้รับการยกฐานะให้
กลายเป็นจังหวัด สระแก้วจึงกลายเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดปราจีนบุรี ต่อมาได้แยกตัวออกมาจาก
ปราจีนบุรี และได้รับการประกาศให้เป็นจังหวัดอย่างเป็นทางการในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 จังหวัด
สระแก้วมีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 7,194 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,496,961 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ
ได้แก่ อำเภอเมืองสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร อำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา อำเภอเขาฉกรรจ์
อำเภอวังน้ำเย็น อำเภอคลองหาด อำเภอโคกสูง และอำเภอวังสมบูรณ์

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอกบินทร์บุรี อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี และอำเภอ

สนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

สุดชายแดนจังหวัดสระแก้วคือ อำเภออรัญประเทศ เป็นประตูบานใหญ่ที่เปิดไปสู่ประเทศกัมพูชา เชื่อมการคมนาคมและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศให้เป็นเส้นทางเดียวกัน มีตลาดโรงเกลือที่เต็มไปด้วยของราคาถูกและสินค้ามือสองจากนานาประเทศเพื่อนบ้าน

ตลาดโรงเกลือหรือ ตลาดชายแดน บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากตัวอำเภออรัญประเทศไปทางทิศตะวันออกประมาณ 6 กิโลเมตร ติดชายแดนไทย-กัมพูชา โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๓๓ เส้นสระแก้ว – อรัญประเทศ

ตลาดโรงเกลือเป็นตลาดการค้าชายแดนที่สำคัญทางฝั่งไทยของพรมแดนในแถบนี้ คำว่าโรงเกลือเป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ดังกล่าวมาแต่เดิมตรงบริเวณนี้เป็นสถานที่ใช้เก็บเกลือ เพื่อนำไปขายให้กับชาวกัมพูชานำไปใช้ทำปลาเค็ม ต่อมาความจำเป็นในการใช้เกลือลดน้อยลงประกอบกับเกิดการสู้รบภายในประเทศกัมพูชา ตั้งแต่ พ.ศ.2522 – 2536 ทำให้ชาวกัมพูชาประสบกับทุกภิกขภัย ประเทศไทยจึงได้เข้าไปช่วยเหลือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ร้านค้าในตลาดสร้างเป็นแบบโรงเรือน แบ่งเป็นห้องๆ สินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มาจากฝั่งเขมร เช่น เครื่องทองเหลือง เครื่องเคลือบ เครื่องกระเบื้อง ถ้วยชาม เสื้อผ้า ผ้าผืน ผ้าไหม ผ้าปูที่นอน พรม เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรสาน ปลาแห้ง เป็นต้น

เดิมตลาดโรงเกลือ มีความเป็นมาหลังจากสถานการณ์สู้รบตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา ลดลงได้ มีการลักลอบค้าขายสินค้าผิดกฎหมายยากแก่การป้องกันและปราบปราม ปี พ.ศ. 2534 กองกำลังบูรพาได้ร่วมกับจังหวัดปราจีนบุรีในขณะนั้น ได้ทำการจัดระเบียบการค้าบริเวณชายแดนขึ้น ที่บริเวณตลาดโรงเกลือ บ้านดงหมูที่ 7 ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว บนเนื้อที่ 63 ไร่เศษ โดยมีอาณาเขตทิศเหนือจดที่ดินของราษฎร ทิศใต้จดตลาดเทศบาล 3 ทิศตะวันออกจดประเทศกัมพูชา ทิศตะวันตกจดถนนศรีเพ็ญ

ปัจจุบัน ตลาดโรงเกลือมีอาคารทั้งสิ้น จำนวน 40 หลัง มีจำนวนห้องรวมหลายร้อยห้องด้วยกัน แต่ละห้องมีขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 8 เมตร โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักคณะกรรมการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาก่อสร้างและปรับปรุงตลาดโรงเกลือ ดังนี้

- ก่อสร้างถนน ระบบระบายน้ำ เทพื้นคอนกรีต
- ก่อสร้างปรับปรุงทางเข้าออก
- โครงการก่อสร้างเทพื้นคอนกรีตบริเวณอาคาร พร้อมก่อสร้างถนน และระบบท่อระบายน้ำ

การบริหารงานอยู่ในความดูแล และบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารการดำเนินงานตลาดโรงเกลือ ประกอบด้วย ผู้แทนของฝ่ายทหาร จากกองกำลังบูรพา สำนักงานประสานงานชายแดน ไทย-กัมพูชา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว นายอำเภออรัญประเทศ ด้านตรวจคนเข้าเมืองอรัญประเทศ ด้านศุลกากรอรัญประเทศ สรรพสามิตจังหวัดสระแก้ว รอง อ.ปค. ฝ่ายทหาร โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วเป็นประธานกรรมการ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการดำเนินงานตลาดโรงเกลือด้วย

บรรยากาศในตลาดโรงเกลือคล้ายตลาดนัดขนาดใหญ่ มีผู้คนพลุกพล่านทั้งพ่อค้า แม่ค้า ลูกค้า และนักท่องเที่ยว มากมาย มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่นิยมมาเดินเที่ยวตลาดชมสินค้านานาชนิด สินค้าที่น่าสนใจในตลาดโรงเกลือมีหลากหลายชนิดที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ เป็นแหล่งเสื้อผ้ามือสองคุณภาพดี จากประเทศต่างๆทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง บริจาคให้แก่ผู้ยากไร้ในเขมร รวมทั้ง รองเท้าด้วย ซึ่งปัจจุบันสินค้าประเภทของเก่ามีขายน้อยลง แต่มีสินค้าเสื้อผ้าประเภทเดียวกัน แต่เป็นของใหม่ เลียนแบบยี่ห้อดัง ซึ่งผลิตในเขมรและเวียดนามมาวางขายแทนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีสินค้าชนิดอื่น คือข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เครื่องจักรสานที่ทำจากไม้ และหวาย จากเขมร ผลิตภัณฑ์ปลาน้ำจืดจากทะเลสาบเขมร เช่นปลาเนื้ออ่อน ปลาแดงที่ท่า เป็นปลาอย่างรมควัน เป็นปลาแห้ง และแบบขายเป็นปลาสด ปลาหย่าง นอกจากนี้ยังมีสินค้าจากประเทศจีนและเวียดนาม เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ของเล่นเด็ก เครื่องกระเบื้อง ถ้วยชาม และชุดน้ำชา เป็นต้น

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552: 9 -10, 31 – 32)

นอกจากนี้จากการที่ได้มาเที่ยวตลาดโรงเกลือยังทำให้เราได้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยและคนเขมรบริเวณตะเข็บชายแดนของประเทศ ซึ่งมีหลากหลายอาชีพส่วนมากเป็นชาวกัมพูชาที่เข้ามาหารายได้ในตลาดโรงเกลือ มีตั้งแต่เป็นพ่อค้าที่มีฐานะร่ำรวย ไปจนถึงกรรมกรรับจ้าง เช่นรถ ทำปลา ล้างจาน และอื่นๆอีกมากมาย ในจำนวนนี้ยังมีบรรดาเด็กๆชาวกัมพูชาตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงเด็กโตก็มีจำนวนมากพอสมควร ซึ่งเด็กๆเหล่านี้เข้ามาในตลาดโรงเกลือเพื่อหารายได้ไปเลี้ยงครอบครัวมีทั้งรับจ้างกางร่ม ขอดาน รับจ้างทั่วไป เก็บขยะและขุดน้ำพลาสติกขาย ร่างกายเสื้อผ้าค่อนข้างมอมแมม

จากตลาดโรงเกลือไปทางทิศใต้อีกประมาณ 500 เมตร จะถึงด่านคลองลึกที่เป็นจุดผ่านแดนถาวรไปสู่ตลาดปอยเปต ของประเทศกัมพูชา จากตลาดชายแดนบ้านคลองลึกจะมีรถตู้ รถปิกอัพ ของบริษัทนำเที่ยวไปยังตลาดปอยเปต เมืองเสียมเรียบอันเป็นที่ตั้งปราสาทนครวัด-นครธม ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้ที่บริเวณตลาดบ้านคลองลึก

ปัจจุบันด่านคลองลึกเปิดระหว่างเวลา 07.00 - 20.00 น. และผู้ที่จะเดินทางข้ามชายแดน ไทย-กัมพูชาให้ถือปฏิบัติดังนี้

1. คนไทยที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอคลองลึก อำเภออรัญประเทศ อำเภอคลองหาด และอำเภอตา-พระยา สามารถขอบัตรชายแดนไปเข้า-เย็นกลับได้ และผู้ถือบัตรผ่านแดนชั่วคราวชาวไทยสามารถเดินเข้าออกราชอาณาจักรกัมพูชาได้ในจังหวัดบันเตียนเมียนเจย และจังหวัดเสียมราฐ แต่ไม่สามารถค้างคืนได้

2. ผู้ถือบัตรผ่านแดนชั่วคราวชาวกัมพูชา สามารถเดินทางเข้าราชอาณาจักรไทยได้ในจังหวัดสระแก้วและจังหวัดปราจีนบุรี แต่ไม่สามารถค้างคืนได้ สำหรับชาวกัมพูชาที่ถือหนังสือผ่านแดน (Border Pass) สามารถพักค้างคืนที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

3. สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้าไปราชอาณาจักรกัมพูชา จะต้องแสดงบัตรประชาชนและพาสปอร์ต โดยขอวีซ่าจากสถานทูตราชอาณาจักรกัมพูชาประจำประเทศไทย เพื่อที่จะเข้าไปท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ

4. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่จะเดินทางเข้าไปในราชอาณาจักรกัมพูชา แบบไปเช้า-เย็นกลับ ในระยะทางไม่เกินป้อมยาม ต้องแสดงบัตรประชาชนและพาสปอร์ต ทั้งนี้ราชอาณาจักรกัมพูชาไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวนำกล้องถ่ายรูป หรือกล้องถ่ายภาพยนตร์เข้าไป รวมทั้งยังห้ามนำสินค้าบางประเภท เช่น ตาขี้ผึ้ง สัตว์ป่า ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า หอม และกระเทียม ทั้งจากประเทศไทยเข้าไปยังราชอาณาจักรกัมพูชา และจากราชาอาณาจักรกัมพูชา เข้ามายังประเทศไทย ด้วยเช่นกัน

ประตูลี้ขัยอรัญประเทศ ตั้งอยู่ชายแดนไทย-กัมพูชา ที่บ้านคลองลึก ตำบลท่าข้าม สร้างในปี พ.ศ. 2482 มีลักษณะเป็นป้อม 2 ป้อม อยู่กันคนละฟากถนน โดยป้อมด้านซ้ายมีรักรักรูปลักษณะเดิมไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ทหารกล้าที่เสียชีวิต และบาดเจ็บจากการสู้รบบริเวณชายแดนด้านคลองลึก ตัวป้อมมีลักษณะเป็นรูปหกเหลี่ยมด้านเท่าสูงประมาณ 15 เมตร ฐานประตูทำเป็นห้องรักษาการณ์ แต่ชำรุดทรุดโทรมจากภัยสงคราม จึงมีการบูรณะซ่อมแซม เมื่อ พ.ศ.2502 สำหรับทางด้านขวามือได้ก่อสร้างเป็นเสมาขนาดใหญ่ทำด้วยหินอ่อนสลักรูปครุฑพ่าห์ (ธงมีรูปครุฑ) ไว้ด้านบน ใต้ครุฑจารึกคำว่า “ประเทศไทย” หันออกไปทางประเทศกัมพูชา
(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย . 2552: 32 – 33)

ระยะทางจากอำเภออรัญประเทศไปตลาดโรงเกลือประมาณ 6 กิโลเมตร การเดินทางไปตลาดโรงเกลือ มีรถโดยสารจากกรุงเทพมหานคร ถึงตลาดโรงเกลือ และรถสองแถว จากอำเภออรัญประเทศ ถึงตลาดโรงเกลือ หรือโดยสารรถจักรยานยนต์ และรถสามล้อรับจ้าง (รถตุ๊กๆ) ก็ได้ตามสะดวก

3. การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

ศิลปะเป็นความงามที่แสดงออกมาโดยผ่านการกระทำที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ซึ่งการแสดงออกทางศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นผลงาน และเด็กได้เรียนรู้ที่จะทำและสร้างสรรค์งานด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลินอิสระและมีเสรีภาพในการคิด ซึ่งช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อันยังผลไปสู่การมีพัฒนาการด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ ศิลปะของเด็กนั้น เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของเด็ก ศิลปะเด็กเป็นเสมือนสื่อสารที่มองเห็นได้ เพราะศิลปะเด็กย่อมเป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดของเขาโดยตรง เช่น เมื่อเด็กเขียนภาพเกี่ยวกับชุมชน นั่นคือความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ในชุมชนในลักษณะใดลักษณะหนึ่งก็ได้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 52) นอกจากนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 53) ยังได้กล่าวอีกว่าการแสดงออกอีกด้านหนึ่งของเด็ก ซึ่งมักจะถูกละเลยในสายตาของผู้ใหญ่ ทั่วไปคือการแสดงออกทางศิลปะซึ่งการแสดงออกทางศิลปะนี้มีคุณค่าต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กไม่น้อยไปกว่าการแสดงออกทางด้านอื่นๆ เช่น ทางการพูด ทางการเล่น เป็นต้น การแสดงออก

ทางศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็ก ในอันที่จะช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพหรือพลังในตัวเด็ก ซึ่งพลังนั้นจะเป็นผลไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติในทุกๆด้าน มีคุณค่าต่อการพัฒนาของเด็กไม่ด้อยไปกว่าการพูดหรือการเล่น เพราะการแสดงออกทางศิลปะจะเริ่มด้วยการรับรู้ สภาพแวดล้อม เกิดคิด คำหนึ่ง และแสดงออกด้วยความสามารถ ทั้งการใช้ความรู้สึกนึกคิดและความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยมือ

เมื่อศิลปะเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งในการแสดงออก และมีคุณค่าไปสู่พัฒนาการในทุกด้าน การแสดงออกทางศิลปะในวัยเด็กจึงเน้นการแสดงออกที่ควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นธรรมชาติ การขัดขวางหรือขาดการสนับสนุนพฤติกรรมทางด้านนี้ จึงเท่ากับเป็นการขัดขวางพัฒนาการตามธรรมชาติด้วยนั่นเอง การยับยั้งการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะมีค่าไม่ต่างไปจากการยับยั้งการแสดงออกทางการเล่นของเด็ก ซึ่งอาจจะส่งผลเสียไปพัฒนาการทางสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กด้วย

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 64-65) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยทั่วไปแล้วจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ที่มีสภาพเป็นสื่อคล้อยหรือเป็นตัวกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดเป็นเบื้องต้น เมื่อเด็กเกิดความประทับใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เขาจะเกิดความคิดหรือจินตนาการที่หลากหลายออกไป เช่น อาจจินตนาการเกี่ยวกับสี สัน รูปทรง เรื่องราว ฯลฯ แล้วจึงแสดงออกผ่านสื่อต่อไปด้วยการสร้างสรรค์รูปแบบขึ้น การสร้างสรรค์รูปแบบอาจสร้างสรรค์ด้วยการลด ตัด เพิ่ม เปลี่ยนแปลง หรือผสมผสานรูปทรงหรือเรื่องราวต่างๆเข้าด้วยกันได้

นวลลลอบ ทินานนท์ (2539: 67) ได้กล่าวไว้ว่า การวาดภาพเด็กเป็นสิ่งที่เด็กแสดงออกมาจากความรู้สึกนึกคิด สะท้อนสิ่งที่อยู่ในใจเขาที่ต้องการสื่อ เราจะเห็นได้ว่าเด็กเล็กๆก็สามารถสร้างรอยขีดเขียนได้ ซึ่งเป็นเรื่องของเด็กทุกคนที่ต้องผ่านการเจริญเติบโตตามธรรมชาติเช่นเดียวกับเด็กที่หัดตั้งไข่ คืบคลานหรือเดิน ในการกระทำกิจกรรมภาคศิลปะไม่ว่าจะเป็นการขยำ หรือปั้นดิน การขีดเขียนให้เป็นภาพ โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องสร้างสิ่งเร้าให้พวกเขากระทำ ดังนั้นเราจะพบว่าเขาชอบขีดเขียนบนผนังบ้าน กำแพง หรือพื้นที่ใหญ่ๆ เช่น ทRAY พื้นดิน เด็กจะเพลิดเพลินเกี่ยวกับการขีดเขียนเป็นรูปบ้าง ไม่เป็นรูปบ้าง ตามจินตนาการ หรือประสบการณ์ของเขา

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 153) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งของงานสร้างสรรค์ทางศิลปะผู้ทำงานศิลปะจะแสดงอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองขณะสร้างสรรค์งานจนเกิดรูปทรงที่มีความหมายปรากฏขึ้น ความรู้สึกที่แสดงออกดังกล่าวนี เป็นสิ่งที่สะสมไว้จากประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่ได้เรียนรู้มา อันได้แก่ ประสบการณ์ที่ได้จากมนุษย์ด้วยกัน จากสถานที่ต่างๆจากเหตุการณ์ต่างๆ จากความคิดและจินตนาการ ตลอดจนจากวัตถุสิ่งของต่างๆ

เลิศ อานันท์ (2529: 47) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางศิลปะของเด็กอย่างเสรี เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการของเด็ก ศิลปะในโลกของเด็กๆ คือ การแสดงออกที่ซื่อ บริสุทธิ์ จริงใจ น่ารัก และไร้เดียงสา ผลงานเด็กจึงมีคุณค่า เพราะเกิดจากการแสดงออกที่ปราศจากเล่ห์-เหลี่ยมมารยาสาใดๆ เสน่ห์ของผลงานศิลปะอยู่ที่การแสดงด้วยรูปลักษณะที่เรียบง่าย เปิดเผยโดยตรงไปตรงมาด้วยความบริสุทธิ์ใจตามประสาทของเด็กๆโดยไม่มี การแสวงงัดจริต หรือหลอกลวงใดๆ

นอกจากนี้ เลิศ อานันท์ ยังได้กล่าวถึงคำประกาศ(Manifesto) อุดมการณ์ศิลปะและเยาวชนไว้ในบทความ เปิดโลกศิลปะ ก้าวไปสู่ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ไว้เป็นข้อๆดังนี้

1. ศิลปะเด็กและเยาวชนเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของความเป็นมนุษย์
2. ศิลปะเด็กและเยาวชนไม่มีการแบ่งชนชั้นไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัยและฐานะครอบครัว ร่ำรวยหรือยากจน
3. ผลงานศิลปะเด็กและเยาวชนมีความบริสุทธิ์และทรงคุณค่าตามสภาพแวดล้อม ชีวิตและความเป็นอยู่ของ เด็กนั้นๆ
4. การแสดงออกทางศิลปะ ของเด็กและเยาวชน เป็นไปตามศักยภาพของแต่ละคนอย่างอิสระเสรี
5. รูปแบบ เทคนิควิธีการแสดงออกทางศิลปะของเด็กและเยาวชน จะไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากผู้ใหญ่
6. ผู้ใหญ่จะต้องไม่ตีค่า หรือตัดสินผลงานศิลปะของเด็กๆ ตามกฎเกณฑ์โดยยึดถือมาตรฐานแบบผู้ใหญ่
7. เด็กและเยาวชนย่อมมีสิทธิ์ในการรับรู้ และแสดงออกทางศิลปะตามความพึงพอใจของตนเอง
8. ผู้ใหญ่พึงหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานศิลปะของเด็กและเยาวชนตามอำเภอใจหรืออย่างมือคด
9. ผู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเด็ก เช่น ครูศิลปะ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่บังคับหรืออ้างถึงความรักและความหวังดี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หรือหากำไรจากเด็ก
10. ศิลปะย่อมเป็นเครื่องขัดเกลาศิลปะนิสัย และปลูกฝังพื้นฐานรสนิยมที่ดีเพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (เลิศ อานันท์. 2549: 80)

ดังที่กล่าวมาเบื้องต้นพอสรุปได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะเป็นกระบวนการสร้างสรรค์งานของเด็ก การแสดงออกจึงเป็นการสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ความเป็นตัวตนของเด็กโดยตรงไปตรงมาด้วยความบริสุทธิ์และใสซื่อ การแสดงออกทางศิลปะมีความสัมพันธ์กับภูมิหลัง สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและการเลี้ยงดู การแสดงออกจึงมีคุณค่าที่จะนำไปสู่การมีพัฒนาการที่ดีในทุกๆด้านของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นด้านพัฒนาการความคิด ความคิดสร้างสรรค์ การมีจินตนาการ เด็กต้องมีเสรีภาพในการแสดงออก มีอิสระในการคิดงาน ถ้าได้รับการส่งเสริมให้ถูกทางแล้วยิ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะเป็นผลทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอีกด้วย

4. ศิลปะศึกษาและทฤษฎีศิลปะของเด็ก

ศิลปะศึกษาเป็นเรื่องของสุนทรียภาพ เรื่องของความงามที่แสดงออกมาจากจิตใจเด็ก โดยผ่านกระบวนการที่สร้างสรรค์อย่างอิสระเสรี ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาอารมณ์ให้เด็กที่มีจิตใจที่อ่อนโยน เป็นสื่อในการพัฒนาความคิดที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ให้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ และสติปัญญาที่สมบูรณ์

วิรุณ ตั้งเจริญ ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะเด็กตามที่ เอดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน (Edmund Burke Feldman) ได้เสนอไว้ดังนี้

ทฤษฎีการรู้คิดหรือทฤษฎีสติปัญญา (Cognitive or Intellectual Theory) ในทางศิลปะเด็กในมุมมองที่ว่าเด็กเขียนภาพหรือเสนอสิ่งที่ได้รู้มากกว่าสิ่งที่ได้เห็น (He know rather than what he sees) สภาพการลดตัดทอนขนาดและรูปทรงในศิลปะเด็กได้รับการพิจารณาว่า เกิดจากการอ่อนด้อยความรู้หรือพัฒนาการแนวคิดที่เกี่ยวกับขนาดหรือรูปทรงของสิ่งนั้นๆ ไม่ถูกต้องและเป็นจริงเพียงพอ

แนวทางทฤษฎีการรู้คิด มีข้อสันนิษฐานอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “ความรู้ที่ถูกต้องอันเป็นสัจภาวะคือพื้นฐานของการนำเสนอที่ชัดเจนของสัจภาวะในงานศิลปะ” การเพิ่มประสบการณ์เกี่ยวกับโลกให้กับเด็ก จะช่วยให้เด็กลดข้อบกพร่อง หรือลดความไม่พร้อมทางด้านมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในเยาว์วัย และจะเพิ่มคุณภาพในการใช้เส้นแสดงความจริงของวัตถุยิ่งขึ้น

ทฤษฎีนี้ยังเชื่อว่า การมองเห็นของเด็กไม่ต่างไปจากผู้ใหญ่ การแสดงความงามของเด็กในสภาพลดตัดทอนเรียบง่ายไม่ใช่เป็นความพยายามที่จะกระทำเช่นนั้น ไม่ใช่ปัญหาทางการมองเห็น หรือปัญหาในการควบคุมร่างกาย ภาพบนจอภาพ (retinal image) ในตาของเด็กปรากฏขึ้นเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ปฏิกริยาในการนำเสนอของเด็ก จากสิ่งที่เด็กมองเห็น หรือระลึกขึ้นมา เด็กจะไม่เชื่อถือข้อมูลผัสสะ (sense data) นั้น เด็กจดจำ หรือคิดเฉพาะหลักใหญ่ๆ ในสิ่งที่เขามุ่งแสดงออก เด็กตอบสนองแต่เพียงความเข้าใจในเชิงสติปัญญา หรือมโนทัศน์ต่อวัตถุเป็นประการสำคัญ เป็นความเข้าใจที่ไม่ชัดเจน เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยต่อสรรพสิ่งตามความเป็นจริงต่อเมื่อเด็กเรียนรู้และมีวุฒิภาวะในระดับหนึ่ง เด็กจะสร้างมโนทัศน์ในประสบการณ์ที่เขาเกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้นและแจ่มชัดขึ้นมโนทัศน์ที่เด่นชัดขึ้นนี้จะพบได้จากการแสดงออกของเด็ก ด้วยรายละเอียดที่มากขึ้น ซับซ้อนขึ้นและจินตนาการที่กระจ่างชัดยิ่งขึ้น

โดยสรุป ทฤษฎีการรู้คิดนี้ พยายามอธิบายถึงสภาพรูปทรงง่ายๆ ในศิลปะเด็ก และจุดอ่อนตามการมองเห็นแบบผู้ใหญ่ และยังเป็นกรอธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านการแสดงออกทางความงามของเด็กที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการรับรู้สิ่งแวดล้อม

แต่ดูเหมือนว่าทฤษฎีนี้จะขาดกรอธิบายถึงสภาพจินตนาการและการสร้างสรรค์ในระดับเด็กที่โตขึ้นคล้ายเป็นการดึงทฤษฎีไปสู่ความรู้ในทางภาษาของเด็ก และพลังของมโนทัศน์เป็นหลักไม่ได้มองว่ามโนทัศน์เติบโตขึ้นมาจากประสบการณ์สัมผัส (sensory experiences) ไม่ได้มองถึงว่าการนำเสนอจะต้องเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ภาพที่มองเห็น การรับรู้มันจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ หรือเป็นการสะสมความรู้สึกสัมผัสหรือไม่ และไม่ได้มองถึงว่าการที่เด็กแสดงออกจะมีอิทธิพลจากความงามของวัสดุหรือเกี่ยวข้องกับการรับรู้วัตถุขณะที่เด็กทำงาน

ทฤษฎีพัฒนาการ

จากการศึกษาและวิจัยเชิงประจักษ์ในภาพเขียนของเด็ก มีเหตุผลที่เป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะในการเขียนภาพให้เห็นเด่นชัดเป็นช่วงๆ มีความเด่นชัดเฉพาะระดับจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่ง ซึ่งพิจารณาเริ่มต้นจากสภาพขีดเขียนสับสน ในช่วงวัยก่อนเข้าโรงเรียน พัฒนาไปสู่การเขียนภาพในภาพวงกลม วงรี รูปทรงแทนคนและสิ่งของ หลังจากนั้นก็จะเพิ่มรายละเอียดเข้าไปในรูปทรงพื้นฐาน พร้อมทั้งการแสดงบริเวณว่างที่มีความหมายเสนอภาพการเคลื่อนไหว เพิ่มดีกรีในการสนองตอบต่อภาพที่มองเห็น ทางด้านรูปทรง สี และตำแหน่งของวัตถุในบริเวณว่างหลังจากนั้นก็ก้าวไปสู่การแสดงออกในลักษณะเหมือนจริง

พัฒนาการทางวุฒิภาวะด้านการแสดงออกทางศิลปะเช่นนั้น ได้รับการศึกษาค้นคว้าและบันทึกไว้อย่างชัดเจนในงานของโลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld: 1974) ซึ่งเขายืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านการแสดงออกในสิ่งที่มองเห็นได้นี้ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสติปัญญา ระดับวุฒิภาวะไว้ดังนี้ อารมณ์ สังคม การรับรู้ กายภาพ สุนทรียะ และการสร้างสรรค์ภายในตัวเด็ก ซึ่งโลเวนเฟลด์ได้แบ่งพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในวัยต่างๆไว้ดังนี้

ระดับขีดเขียนสับสน (Scribbling Stage)	2 – 4 ปี
ระดับก่อนโครงแบบ (Preschematic Stage)	4 – 7 ปี
ระดับโครงแบบ (Schematic Stage)	7 – 9 ปี
ระดับเริ่มเหมือน (Dawning Realism)	9 – 11 ปี
ระดับเหมือนแฝง (Pseudorealistic Stage)	11 – 13 ปี

หลังจากโลเวนเฟลด์ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการเช่นนี้ ต่อมาก็ยังมีนักศิลปะศึกษาที่เสนอระดับวุฒิภาวะของเด็กในด้านการแสดงออกทางศิลปะ แม้จะมีข้อแตกต่างไปบ้างทางด้านการกำหนดอายุหรือบุคลิกในการแสดงออก แต่ก็มิได้แยกออกไปจากแกนความคิดของโลเวนเฟลด์มากนัก โลเวนเฟลด์ตระหนักดีว่าเด็กแต่ละคนไม่จำเป็นต้องผ่านระดับวุฒิภาวะใดวุฒิภาวะหนึ่งเสมอไป ซึ่งนั่นอาจจะเป็นดัชนีชี้ให้เห็นความยุ่งยากทางสมอง หรืออารมณ์ของเด็กคนนั้นก็ได้อีก ยกเว้นเด็กที่มีปัญหาทางปัญญา (retarded child) ซึ่งย่อมไม่สอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะเหล่านี้อย่างแน่นอน

ด้วยเหตุนี้ การแสดงออกทางศิลปะ ของเด็กตามระดับวุฒิภาวะในทฤษฎีของโลเวนเฟลด์ จึงมีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ด้วย เป็นความสัมพันธ์กับคนและสิ่งของต่างๆ ในสภาพแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่ออารมณ์และสติปัญญา เช่น ขนาดของวัตถุในภาพเขียนของเด็ก จะแสดงความสำคัญของสิ่งนั้นที่มีผลต่อความรู้สึกของเขา เป็นต้น ซึ่งการมองในแง่ที่ย่อมเกี่ยวข้องกับสภาพการรู้คิด (cognition) ของเด็กเป็นการมองถึงพัฒนาการทางมโนทัศน์ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางความงามด้วยเช่นกัน การที่เด็กเขียนภาพแม่ใหญ่กว่าพ่อ ก็เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญในเชิงความคิดที่เด็กมีต่อแม่ เป็นต้น

ปัญหาสำคัญสำหรับการสอนศิลปะในทฤษฎีพัฒนาการนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะต้องกระตุ้นการแสดงออกของเด็กให้พัฒนาการของเขาสอดคล้องกับเกณฑ์ในเชิงจิตวิทยาศาสตร์นั้น และดูเหมือนว่าทฤษฎีพัฒนาการนี้จะให้ความสำคัญในเชิงจิตวิทยาบำบัดมากกว่าเป้าหมายในเชิงความงาม

รากฐานความคิดทางจิตวิเคราะห์คือ มโนทัศน์ของจิตไร้สำนึก (unconscious) ซึ่งเป็นตัวกำหนดกิจกรรมให้กับสมองกับระบบประสาท สภาพจิตไร้สำนึก เป็นผลมาจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงใน สมอง (metabolic processes) จากพลังไปสู่การทำงาน และเชื่อว่าจิตไร้สำนึกเป็นเสมือนที่สะสมทุกสิ่งทุกอย่างไว้ กิจกรรมของจิตไร้สำนึก เช่น ความฝันและการลี้ม เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและปราศจากการควบคุมจิตไร้สำนึก เป็นอิทธิพลของกระบวนการรับรู้ จิตสำนึก หรือการแสดงความสนใจอันเหมือนกับเป็นการจดจำการตอบย้ำ การจินตนาการการคาดเดา และการเก็บกดไว้ ถ้าทฤษฎีจิตไร้สำนึกเป็นจริง กิจกรรมของจิตไร้สำนึก ครอบงำมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ความคิด อารมณ์ การรับรู้ ความรู้สึกสัมผัส และการหยั่งรู้ ย่อมมีผลมาจากกระบวนการทางสมองที่เกี่ยวกับจิตไร้สำนึกทั้งสิ้น

ในทางศิลปะเด็กในมุมมองของจิตวิเคราะห์เราจะให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการรับรู้ และการนำเสนอ จิตไร้สำนึก ส่งผลต่อการแสดงออกทางศิลปะ เป็นการแสดงออกภายใต้อิทธิพลของมรดกเก่า (archaic heritage) ที่สะสมไว้ประสบการณ์เก็บกด (repressed experience) ประสบการณ์ความทรงจำ (remembered experience) รวมทั้งความรู้สึกสัมผัส และการรับรู้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกาล ตามความเชื่อในเชิงจิตวิเคราะห์แล้ว ความขัดแย้งระหว่างสัจภาวะของวัตถุและการนำเสนอของเด็กย่อมสะท้อนกระบวนการจิตไร้สำนึกในระบบสัญลักษณ์ซึ่งปฏิบัติการอย่างเกือบจะเป็นอิสระจากประสบการณ์ที่มองเห็นได้ของเด็กเป็นกระบวนการสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง

การที่เด็กแสดงออกเป็นภาพต่างๆ ย่อมอธิบายในมุมมองของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ได้ในทำนองว่าเด็กนำเสนอจินตภาพภายใน ซึ่งจินตภาพนั้นเกิดขึ้นจากพลังอำนาจไร้สำนึกจิตไร้สำนึกสั่งการให้แสดงออกแสดงออกในรูปวงกลมก็เพราะแรงขับสัญลักษณ์อันทรงพลังซึ่งเด็กไม่สามารถควบคุมจิตสำนึกของเขาได้ วงกลมนั้นอาจจะแสดงถึงครอว์ ปาก หรือ ออก ก็ได้ เมื่อจิตสำนึกของเด็กมีโอกาสพัฒนา สัญลักษณ์จะลดลง และมีสภาพเป็นการนำเสนอภาพที่แท้จริง แสดงโลกภายนอกมากกว่าโลกภายในเมื่อเด็กพบว่าการแสดงออกของเขาไม่สอดคล้องกับความจริงเขาจะพยายามอย่างมากที่จะเก็บกดจิตไร้สำนึก ซึ่งเป็นตัวชี้แนะในขณะสร้างสรรค์ความงาม ใครที่สามารถเก็บกดจิตไร้สำนึกได้ผล ก็ย่อมพัฒนาพลังที่ดีในการนำเสนอภาพที่มองเห็นได้

นักทฤษฎีเกสโตลท์ เชื่อว่า เมื่อเรามองวัตถุ ไม่ได้มองเห็นวัตถุในแง่ผลรวมของส่วนต่างๆ ที่มองเห็นได้โดยตรง แต่มองเห็นสภาพส่วนรวมหรือจินตภาพซึ่งก่อโครงสร้างขึ้นมาจากสมอง บนพื้นฐานของความประทับใจในภาพที่มองเห็นได้ และพื้นฐานการมองเห็นนั้น ขึ้นอยู่กับการรับรู้เป็นสำคัญ คนเรารับรู้และจะกระตุ้นกระบวนการเคมี (electrochemical impulse) ในสมองภาพที่มองเห็นได้กับภาพในสมองจึงต่างกัน บางครั้งตามองเห็นภาพแต่สมองไม่รับภาพก็เป็นไปได้ และภาพในสมองอาจลัดตัดทอนหรือขยายจากภาพจริงก็ได้เช่นกัน

ตามทฤษฎีเกสโตลท์ ในระยะแรก การนำเสนอของเด็กจะไม่ใช้สัญลักษณ์ เป็นการสร้างขึ้นด้วยกระบวนการทางสมองในเชิงนามธรรมเป็นการจำกัดรายละเอียดที่มีอยู่ (อาจจะสัมพันธ์กับความคิดของเพลโต ในเรื่องของสารัตถะ/ essence) เด็กย่อมรู้จักวัตถุมากกว่าที่เขานำเสนอ จากเหตุผลในทฤษฎีนี้ การเสนอภาพรายละเอียดของเด็กจึงไม่ใช่การแสดงออกที่ดี แต่การที่เด็กแสดงออกให้เรียบง่ายและลัดตัดทอน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการจัดระบบหรือสร้างโครงสร้างให้กับจินตภาพในการรับรู้ของเขา เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้นเขาจะไม่พอใจในการแสดงออกทางความงาม เขาจะตรวจ และควบคุมการรับรู้ภายในสมองมากขึ้น การรับรู้กับการเห็นมีความสัมพันธ์กันมากขึ้น แต่การนำเสนอกลับขาดความสัมพันธ์กับการเห็น

ทฤษฎีในเชิงจิตวิทยาศิลปะศึกษาอาจจะเป็นพื้นฐานความคิดในอันที่จะผลักดันให้การเรียนการสอนศิลปะศึกษาหรือการกำหนดกิจกรรมศิลปะเด็ก เป็นไปอย่างมีเหตุมีผล และมีเป้าหมายกระจ่างชัดขึ้นทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ความมุ่งมั่น และความเฉลียวฉลาดที่เราจะนำไปใช้ต่อไป (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2548: 70-75)

5. จิตวิทยาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

อิทธิพลด้านการค้นคว้าศึกษาด้านจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) มีบทบาทสำคัญต่อวิถีทางการเรียนการสอนศิลปะศึกษามาตั้งแต่ในยุคปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressivism) ในช่วงการปฏิรูปหลักสูตรศิลปะศึกษาแบบ DBAE ก็เช่นกัน การค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กส่งอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการเรียนการสอน

โลเวนเฟลด์ และบริตเตน (1987, อ้างถึงในมะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2545: 227 - 238) จากข้อมูล โลเวนเฟลด์ และบริตเตน (1987) สรุปพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก โดยย้ำว่าเขาทั้งสองมุ่งนำเสนอถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับศิลปะของเด็กเพื่อให้ผู้ใหญ่ได้ตระหนักถึงความรู้สึกและความเฉียบไว (Sensitivity) ต่อกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะของเด็ก ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของเด็กของโลเวนเฟลด์และบริตเตน

ทฤษฎีนี้ได้แบ่งพัฒนาการทางศิลปะ ออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

1. ระดับวัยขีดเขียน	(Scribbling Stage)	2 – 4 ปี
2. ระดับวัยเริ่มสร้างมโนทัศน์	(The Preschematic Stage)	4 – 7 ปี
3. ระดับ วัยแห่งมโนทัศน์	(The Schematic Stage)	7 – 9 ปี
4. ระดับวัยเกาะกลุ่ม	(Gang Age)	9 –12 ปี
5. ระดับวัยเลียนแบบธรรมชาติ	(Pseudo- naturalistic Stage)	12–14 ปี
6. ระดับ ศิลปะวัยรุ่น	(Adolescent Art)	14 -17 ปี

วัยขีดเขียน (Scribbling Stage)

วัยระหว่าง 2 – 4 ขวบ: วัยเริ่มต้น ของการแสดงออกเฉพาะตัว

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics) เริ่มจาก

- วาดโดยใช้ก้ามเนื้อส่วนใหญ่ ความเคลื่อนไหวจากอวัยวะที่วาดมา จากบริเวณก้ามเนื้อหัวไหล่ เวลาวาดจึงเหวี่ยงแขนไปมา
- หยิบจับเครื่องมือที่ใช้ขีดเขียนด้วยมือทั้งมือ (อย่างเต็มมือ)
- เวลาที่เขียนอาจมองไปที่อื่น คือยังไม่มุ่งสนใจ ต่อสิ่งที่วาดนัก ฟังพอใจกับการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นมากกว่า

แล้วพัฒนาสู่

- เริ่มวาดเล็กลง ด้วยการเคลื่อนไหวซ้ำๆอย่างต่อเนื่องกัน

- เริ่มมองพิจารณาสิ่งที่ตนวาด

- เริ่มใช้กล้ามเนื้อเล็กถัดลงมาคือกล้ามเนื้อข้อมือ

- สามารถลอกรูปวงกลมได้

จากนั้นพัฒนาไปสู่

- เริ่มผูกโยงสัมพันธ์กับสิ่งที่ตัวเขียนเขียนกับรูปแบบของสิ่งที่ตนคุ้นเคย

- ชิดเขียนเส้นหลายรูปแบบขึ้น

- เริ่มบ่งบอกถึงสิ่งที่ตนวาด ซึ่งมีผลต่อการวาดหรือลักษณะของเส้นที่ผิดแผก

แตกต่างกัน (ตั้งชื่อสิ่งที่ตนวาด)

- มีความตั้งใจยาวนานขึ้น

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

เริ่มจากการขีดเขียนอย่างไม่เป็นระเบียบ (ขีดตรงนั้นเขียนตรงนี้ไปทั่วๆ)

- ใช้เนื้อที่ของสิ่งที่ตัววาดโดยมิได้คำนึงถึงอาณาเขตของเนื้อที่นั้น ดังนั้นบางครั้ง

จึงอาจมีการวาดเลยออกไปนอกกระดาษ (หรือสิ่งที่รองรับการวาด) เลยออกไปถึงกระดาษหรือรองรับแผ่นกระดาษนั้นอยู่

- การวาดไม่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน อาจวาดสิ่งหนึ่งลงไปบนมุมหนึ่ง แล้วเริ่มวาดใหม่

ลงไปอีกมุมไม่เกี่ยวเนื่องกันไปสู่พัฒนาการสื่อว่าการขีดเขียนอยู่ในลักษณะบังคับควบคุมทิศทาง

- วาดอยู่ภายในเนื้อที่ของสิ่งที่ใช้วาดมากขึ้น

- เริ่มสื่อว่าการตั้งใจวาดเป็นบางส่วน

จากนั้นพัฒนาไปสู่

- เริ่มสื่อว่าการกำหนดว่าจะขีดเขียนบริเวณใด (เลือกเนื้อที่)

- การขีดเขียนเริ่มมีการคำนึงถึงสิ่งที่วาดไปก่อน

- ที่ว่างเริ่มมีความหมายแทนที่จะเป็นเพียงเนื้อที่ของกระดาษ

- เส้นคือบริเวณริมหรือขอบของวัตถุที่เด็กขีดเขียน

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation) เริ่มจาก

- ในระยะแรกไม่สื่อลักษณะว่าการวาดรูปคน หรือมุ่งหมายเช่นนั้น

และพัฒนาไปสู่

- มีการวาดรูปวงกลมหรือวาดเส้นลักษณะเป็นห่วงกลมๆ หรือมีการเขียนเส้นวนๆ

เป็นวงกลมซึ่งสื่อเค้าคล้ายความต้องการที่จะวาดรูป

จากนั้นพัฒนาไปสู่

- เริ่มชี้ชวนให้ดูรอยที่ตนขีดเขียนแล้วบอกว่าเป็นคน
- เริ่มมีการบอกหรือระบุการกระทำ (ของคน) จากรอยขีดเขียน เช่น กำลังวิ่งกำลังกระโดด

วัยเริ่มสร้างมโนทัศน์ (The Preschematic Stage)

วัยระหว่างอายุ 4 – 7 ขวบ: วัยส่อว่ามีการพยายามสื่อความหมายกับสิ่งที่ตนวาด

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- ใ้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายสิ่งที่ตนวาด
- พิจารณาจัดวางวัตถุและเริ่มใส่ใจเรื่องขนาดวัตถุที่วาด
- การวาดคล้ายเด็กพยายามเรียงเรียงสิ่งที่ตนรู้จักบันทึกลงในภาพ
- ศิลปะเป็นหนทางที่เด็กสื่อความหมายกับตนเอง
- การวาดคล้ายเด็กพยายามเรียงเรียงสิ่งที่ตนรู้จักบันทึกลงในภาพ
- สามารถลอกรูปลี่เหลี่ยม และสามเหลี่ยม ได้ในวัย 5 ขวบ

การใช้เนื้อที่การวาด (Space Representation)

- รูปที่เด็กวาดยังลอยอยู่รอบๆ หน้ากระดาษ บางครั้งเวลาวาดเด็กจะหมุนกระดาษไปรอบๆ
- ขนาดของวัตถุในภาพไม่เป็นสัดส่วนต่อกัน
- บางครั้งส่อว่าเด็กวาดขนาดของวัตถุให้เหมาะกับเนื้อที่ๆ มีอยู่

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- หัวและขาของรูปคนที่เด็กวัยนี้วาด (ประมาณ 5-7 ขวบ) ส่อวิวัฒนาการจาก

มันดาลาแบบขีดเขียน* (scribbling mandalas)

- รูปคนอยู่ในลักษณะวงกลมมีแขนขาต่อออกมาจากส่วนหัว (tadpole stage)

บางครั้งส่อลักษณะว่าวาดนิ้วมือ นิ้วเท้า

- ส่วนมากรูปคนมักหันหน้าเข้าหาผู้ดูมีลักษณะยิ้มแยมแจ่มใส
- ปลายของวัยนี้จะเริ่มส่อว่าเด็กวาดรายละเอียดเพิ่ม เช่น ใส่เสื้อผ้า

วัยแห่งมโนทัศน์(The schematic stage)

ระหว่างอายุ 7-9 ขวบ: วัยสร้าง มโนทัศน์

ลักษณะของการวาด (Drawing characteristics)

- การวาดแสดงออกถึงพัฒนาการของการคิด สร้างมโนทัศน์ขึ้นในระบบความคิด (cognitive development) เด็กจะวาดซ้ำๆหรือทำการเคลื่อนไหวในทิศทางซ้ำๆส่อถึงการพยายามทำความเข้าใจกับมโนทัศน์เหล่านั้น

- มโนทัศน์เปลี่ยนไปเมื่อมีความหมายพิเศษเกิดขึ้นแก่เด็ก
- การวาดแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจมโนทัศน์มากกว่าการเห็นหรือรับรู้ทางตา

- รูปที่วาดมักแสดงออกอย่างโดดเด่น ตรงไปตรงมาและแบนๆ
- รูปวาดของเด็กวัยนี้มักแสดงถึงความรู้ของเด็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเด็ก

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- รูปที่วาดมักแสดงเส้นฐาน(พื้นดิน)-ท้องฟ้า-และอากาศอยู่ตรงกลาง
- รูปวาดมักแสดงถึงการจัดภาพอยู่ในลักษณะ2มิติ
- ไม่มีการแสดงมิติโดยการใช่วิธีทับซ้อนกัน (overlapping) หรือจะมีก็น้อยมาก
- สื่อความหมายในด้านเนื้อที่หรือพื้นที่ในลักษณะที่ต้องการให้ผู้ดูเห็นดังที่ตนเห็น

โดยวิธี

ก. ถ่ายทอดจากมุมมองด้านแปลนหรือมุมตานก (bird's-eye view)

ข. แสดงลักษณะโปร่งใสหรือแบบเอ็กซเรย์ (x-ray)

ค. สลับด้าน(แบบจิตรกรรมอียิปต์)

- มีการใช้เส้นฐานมากกว่าหนึ่ง(multi-base lines) (เส้นฐานคือเส้นแสดงพื้นหรือพื้นดิน เด็กในวัยนี้เริ่มเข้าใจว่าทุกสิ่งต้องตั้งอยู่บนพื้นมิใช่ลอยอยู่กลางอากาศแต่เด็กวัยนี้เริ่มเข้าใจว่าทุกสิ่งตั้งอยู่บนเส้นนี้โดยมิได้ล้าออกมานอกเส้น คือเด็กยังไม่ถ่ายทอดพื้นในลักษณะเนื้อที่แต่เป็นลักษณะเส้นเท่านั้น)

- ใช้สัญลักษณ์ในการแสดงออกถึงสิ่งแวดล้อม

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- มักวาดรูปคนลักษณะหนึ่งๆ ซ้ำๆ หลายๆ รูป
- รูปวาดของรูปคนที่วาดมักประกอบด้วยรูปร่างแบบเรขาคณิต
- ขา แขน เริ่มมีเนื้อที่ มิใช่สักแต่เป็นเส้นๆ เหมือนวัยก่อน บ้างก็วาดอยู่ถูกที่ทาง
- การวาดเกินความเป็นจริง หรือตัดทอนมีปรากฏให้เห็น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่าประสบการณ์ที่เด็กได้รับเพิ่มขึ้น ย่อมเปลี่ยนแปลงในทัศนที่เด็กมีอยู่เดิม
- สัดส่วนของรูปวาดแล้วแต่ความรู้สึกหรืออารมณ์ของเด็ก (ตัวคนในภาพ เช่น ตัวเองอาจใหญ่ แต่วาดพ่อแม่หรือน้องตัวนิดเดียว)

วัยเกาะกลุ่ม (Gang Age)

วัยระหว่างอายุ 9 – 12 ปี: วัยเริ่มสร้างงานในลักษณะเหมือนจริง

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- เริ่มใส่ใจกับรายละเอียดมากขึ้น
- เริ่มพิถีพิถันกับงานวาดของตนเอง (รู้ว่าตัววาดได้ไม่ดีเช่นไร)
- เริ่มใส่ใจกับสิ่งแวดล้อมในภาพ
- ถ่ายทอดเหตุการณ์ในลักษณะตลกต่างมากกว่ามุ่งถ่ายทอดลักษณะตามธรรมชาติ
- ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของแสงและเงา

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- เส้นฐานที่แสดงพื้นดิน (base line) เริ่มหายไปจากภาพเปลี่ยนเป็นเนื้อที่แทน
- เริ่มมีลักษณะที่สื่อว่ามีการถ่ายทอดมิติโดยวิธีทับซ้อน (overlapping)
- เริ่มสื่อว่าวัตถุต่างๆในภาพมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน
- ท้องฟ้าเริ่มพบกับพื้นดินที่เส้นขอบฟ้า (horizontal line)
- มีการวาดที่สื่อว่าแสดงมิติหรือความลึกด้วยการวาดวัตถุในภาพให้มีขนาด

ต่างๆกัน (สิ่งที่อยู่ด้านหน้าใหญ่กว่าสิ่งที่อยู่ด้านหลัง)

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- มโนทัศน์เกี่ยวกับรูปคนเริ่มเปลี่ยนไป
- มีการวาดรายละเอียด เช่น กระดุม ลายเสื้อ ฯลฯ
- ลดการวาดเกินความเป็นจริง และการตัดทอนน้อยลง ลดบางส่วนของร่างกาย เพื่อเน้นบางสิ่ง (เช่น ท่าทาง) ตัวอย่าง เช่น การวาดถ่ายทอดท่าทางในบางลักษณะจะไม่สามารถเห็นทุกส่วนของร่างกายได้อย่างชัดเจนครบถ้วนส่วนต่างๆของร่างกายมีความหมายเช่นเดิมเมื่อส่วนนั้นอยู่ต่างหากไม่รวมอยู่กับร่างกาย

- ร่างกายอยู่ในลักษณะแข็งทื่อขึ้น (เพราะเริ่มตระหนักว่าร่างกายมีกระดูก หรือ มิฉะนั้นก็เริ่มระวังในการวาดมากขึ้น ไม่เฉียบขาดเชื่อมั่นเช่นเคย)

วัยเลียนแบบธรรมชาติ(Pseudo-naturalistic stage)

วัยระหว่าง12-14ปี: วัยของการใช้เหตุผล

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- เริ่มตระหนักถึงความสามารถทางศิลปะในระยาะสั้นของตน
- อาจมีการวาดลดกลายเป็นชิ้นๆ(แทนการสร้างงานที่มีการจัดองค์ประกอบสัมพันธ์กันเช่นรูปการ์ตูนสมัยนี้)
- เด็กบางคนสื่อว่าสนใจใส่รายละเอียด เช่น รอยยับย่นลงในภาพวาดของตน
- ถ่ายทอดสื่อสารถึงความหมายของวัตถุและเหตุการณ์ด้วยสัญลักษณ์ที่มีใช้ภาษา

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space representation)

- ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้นแต่ส่วนที่สำคัญเท่านั้นจึงจะวาดให้มีรายละเอียด
- สำหรับเด็กที่ถนัดเชิงทัศน์ (visually minded) จะตระหนักถึงมิติความลึกตื่นในภาพเด็กถนัดด้านนี้จะวาดรูปแสดงทัศนียภาพวิทยาในลักษณะคล้ายกับตนเป็นผู้สังเกตการณ์ (ถึงเหตุการณ์ในภาพ)

- สำหรับเด็กถนัดเชิงผัสสะ (haptic minded) เด็กจะถ่ายทอดมิติในภาพวาดลักษณะว่าตนมีส่วนร่วมในการกระทำ (เหตุการณ์ในภาพ)

(โลเวนเฟลด์และบริตเตน จำแนกพัฒนาการสร้างสรรค์ของเด็กออกเป็น 2 กลุ่มคือ ประเภทเด็กถนัดเชิงทัศน์ (visual type) และเด็กถนัดเชิงสัมผัส (Haptictype) เด็กถนัดเชิงทัศน์คือ เด็กกลุ่มที่สร้างผลงานศิลปะในลักษณะว่าตนเป็นผู้สังเกตการณ์ในภาพที่ตนวาด และผลงานจะถูกนำเสนอในลักษณะของการรับรู้ด้วยตาเป็นสื่อ เช่น ถ่ายทอดจากมุมมองระยะไกล ถ่ายทอดความประทับใจของสิ่งที่เห็น เช่น แสง-เงารายละเอียด ส่วนเด็กกลุ่มถนัดเชิงสัมผัสนั้นก็เป็เด็กที่มีดวงตาปกติเช่นกัน แต่ตอบสนองในลักษณะราวกับตาบอด คือถ่ายทอดความรู้สึกเชิงสัมผัส การรับรู้ของร่างกายกล้ามเนื้อ และการถ่ายทอดเหตุการณ์ในความมืดที่ตามองไม่เห็น เด็กถนัดเชิงสัมผัสจะตรงกันข้าม เด็กกลุ่มนี้จะถ่ายทอดเหตุการณ์ในภาพราวกับว่าตนมีส่วนในการกระทำแบบที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- เริ่มวาดถูกสัดส่วนใกล้เคียงกับความเป็นจริง
- เริ่มตระหนักถึงเรื่องความถูกต้องของข้อต่อข้อพับต่างๆของร่างกาย
- แสดงความรู้สึกในใบหน้าแตกต่างกันตามแต่อารมณ์หรือความรู้สึก
- ชอบวาดรูปการ์ตูนยอดนิยม
- รูปคนเป็นคนสำหรับเด็กวัยนี้แม่ไม่ครบตัว
- เน้นคุณสมบัติที่สื่อแสดงเพศเกินความเป็นจริง

ศิลปะวัยรุ่น (Adolescent Art)

วัยระหว่าง 14-17 ปี: วัยแห่งการตัดสินใจ

ลักษณะของการวาด (Drawing Characteristics)

- ถ้าปราศจากการสอน ผลงานวาดของเด็กวัยนี้ดูคล้ายกับเด็ก 12 ปีเท่านั้น
- ตระหนักถึงพัฒนาการด้านทักษะทางศิลปะ
- เด็กซึ่งมีความถนัดเชิงทัศน์ (visually minded) จะเน้นที่การผูกเรื่องราวในผลงานศิลปะ
- สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ได้ชำนาญขึ้น
- ควบคุมวิถีทางของการแสดงออกอย่างมีเป้าหมาย

การใช้เนื้อที่ในการวาด (Space Representation)

- เด็กกลุ่มที่มีความถนัดเชิงทัศน์ สามารถเรียนรู้ถึงหลักทัศนียภาพวิทยาและตระหนักถึงทัศนียภาพวิทยาเชิงอากาศ (สิ่งที่อยู่ใกล้ดูชัดเจนไกลดูพรางมัว สิ่งที่อยู่ใกล้มีสีสดกว่าสิ่งที่อยู่ไกล)
- พวกที่มีความถนัดเชิงสัมผัสจะวาดภาพแสดงเกี่ยวกับอารมณ์ มีการตัดทอน สีสันทัศนียภาพวิทยา หรือร่นระยะทางแบบภาพกินตาอย่างจงใจ รวมทั้งไม่ให้ความสนใจต่อการนำเสนอตามความเป็นจริงในธรรมชาติ

การแสดงออกด้านรูปคน (Human Figure Representation)

- เด็กบางคนจะพยายามวาดภาพเหมือนจริง และคำนี้ถึงสัดส่วนด้านกายวิภาคที่ถูกต้องรวมทั้งลักษณะท่าทางตามความเป็นจริงเน้นรายละเอียด
- เด็กบางคนเน้นรายละเอียดเกินความเป็นจริง
- มีจินตนาการในการวาดภาพล้อเลียนเสียดสีหรือเยาะเย้ยถากถาง
(โลเวนเฟลด์ และบริตเตน.1987, อ้างถึงในมะลิฉัตร เอื้ออานันท์,2545: 227-238)

นวลลลอบ ทินานนท์ (2542: 27-36) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางศิลปะในเด็กวัยต่างๆ ตามทฤษฎีของศาสตราจารย์วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ไว้ที่น่าสนใจ

โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld. 1987, อ้างถึงใน นวลลลอบ ทินานนท์, 2542: 27-36) ได้แบ่งพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในวัยต่างๆไว้ดังนี้

1. วัยขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุระหว่าง 2-4 ปี
2. วัยเริ่มสร้างความคิดรวบยอด (Preschematic Stage) อายุระหว่าง 4-7 ปี
3. วัยสร้างความคิดรวบยอด (The Schematic Stage) อายุระหว่าง 7-9 ปี
4. วัยเริ่มสร้างงานเหมือนจริง (The Dawning Realism) อายุระหว่าง 9-12 ปี
5. วัยเลียนแบบธรรมชาติ(Pseudo-Naturalistic Stage) อายุระหว่าง 12-14 ปี
6. วัยรุ่น (Adolescent) อายุระหว่าง 14-17 ปี

1. วัยขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุระหว่าง 2-4 ปี

ช่วงเริ่มต้นของชีวิตวัยเด็ก เป็นสิ่งสำคัญของพัฒนาการของเด็ก เด็กจะเริ่มเรียนรู้กับตนเอง ศิลปะจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการในช่วงนี้ เด็กเรียนรู้ที่จะสื่อความหมายกับโลกภายนอกด้วยการตอบสนองประสบการณ์ด้านประสาทสัมผัส การรู้สึก การเห็น การลิ้มรส การฟัง ล้วนแล้วแต่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างงานศิลปะต่อไป

เด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะกระตือรือร้นต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว แต่มีความสนใจเพียงระยะสั้น มีความเพ้อฝันและความเป็นจริง ผสมกันอยู่ในความคิดของเด็ก พัฒนาการของเด็กระหว่างวัยนี้เป็นการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสเป็นสำคัญ เด็กจะเริ่มต้นจากการขีดเขียนไปมาแบบสุ่ม จนกระทั่งสามารถควบคุมบังคับได้ตามต้องการ ในขั้นการขีดเขียนจะแบ่งเป็น3ขั้น ดังนี้

1.1 การขีดเขียนอย่างไร้การควบคุม (Disorder Scribbling) อายุประมาณ 2 ปี

เด็กทุกคนจะเริ่มต้นจากการลากเส้นที่ขยุกขยิก ไม่มีความหมายซึ่งเรียกว่าเป็นการขีดเขียนในช่วงอายุ 2 ขวบ เด็กยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ เช่น ข้อมือ นิ้วมือได้ ซึ่งมีลักษณะการขีดเขียน ดังนี้

- การขีดเขียน เป็นลักษณะของเส้นที่เกิดจากการเคลื่อนไหวซ้ำๆกัน เวลาวาดจะเหวี่ยง แขนไปมา และ ขณะที่ขีดเขียนอาจมองไปที่อื่น
- เส้นจะมีลักษณะยุ่งเหยิง สั้น ยาววอกวนไปมา ไม่เป็นระเบียบ
- การหยิบจับวัตถุ เช่น แท่งสีหรือดินสอ เป็นการจับกำด้วยกำมือทั้งสองมือ
- การขีดเขียนไม่ได้สื่อแสดงถึงความพยายามจะวาดสิ่งที่เห็นรอบตัว แม้กระทั่งรูปคน
- การใช้เนื้อที่ในการวาด มิได้คำนึงถึงขอบเขตเนื้อที่นั้น ในบางครั้งจึงวาดเลยออกไปนอกกระดาษ และการวาดไม่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

การขีดเขียนของเด็กจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อและอารมณ์มิได้มาจากความตั้งใจในการแสดงรูปลักษณะต่างๆ เด็กจะพอใจกับการขีดเขียน มีความกระตือรือร้นในการเคลื่อนไหวเพื่อที่จะให้เกิดร่องรอยต่างๆ การขีดเขียนจึงเป็นธรรมชาติของพัฒนาการของเด็กทุกชาติทุกภาษา ซึ่งจะสะท้อนความเจริญเติบโต ในแต่ละระดับของเขา

1.2 ขั้นควบคุมการขีดเขียนได้ (Control Scribbling) อายุประมาณ 3 ปี

ช่วงวัยนี้เด็กเริ่มที่จะบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมือได้บ้าง ประสาทตากับมือเริ่มสัมพันธ์กัน เด็กสามารถเชื่อมโยงการลากเส้นกับรอยเส้นที่ปรากฏบนกระดาษได้หลังจากการขีดเขียน อย่างไรก็ตามการควบคุมประมาณ 6 เดือน คือเด็กพอจะทราบว่าเมื่อขีดเขียนได้อย่างนี้แล้วควรจะทำต่อไปอย่างไรเด็กสามารถบังคับการลากเส้นของตนได้บ้าง ซึ่งมีลักษณะการวาดดังนี้

- การเคลื่อนไหวเป็นการซ้ำที่ต่อเนื่องกัน มีลักษณะเป็นเส้นโค้งวนไปวนมาทั้งในแนวตั้งและแนวนอน เริ่มลอกกรุปวงกลมได้
- เริ่มมองหรือพิจารณาสิ่งที่ตนวาด
- การหยิบจับวัสดุ จะทดลองหยิบจับด้วยวิธีการต่างๆ และพัฒนาการจับได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่
- การใช้เนื้อที่ในการวาด เริ่มมีคำว่าเด็กมีการบังคับ ควบคุมทิศทางของการขีดเขียนและวาดอยู่ในเนื้อที่ของสิ่งที่ใช้วาดมากขึ้น
- การแสดงออกด้านรูปคน เริ่มมีการวาดเส้นเป็นลักษณะวงกลมหรือเส้นวนๆ อาจสื่อคำที่จะวาดรูปคน

- การใช้สีของเด็กวัยนี้ ยังไม่มีความหมายใดๆ นอกจากความเพลิดเพลินที่ได้แสดงออก

1.3 ขั้นตั้งชื่อรอยขีดเขียน (Naming of Scribbling) อายุประมาณ 4 ปี

ในขั้นนี้เป็นพัฒนาการขั้นสำคัญระดับหนึ่งวิ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่เด็กจะตั้งชื่อให้สิ่งที่ตนขีดเขียน เช่น ฉิ่ง แม่ของฉิ่ง คน หมา แมว ฯลฯ ซึ่งก่อนหน้านี้นี้เด็กเพียงแค่งีบกับรอยขีดเขียนที่เกิดขึ้นจากความเคลื่อนไหว แต่ขณะนี้เด็กสามารถเชื่อมโยงรอยขีดเขียนกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือคุ้นเคย เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการใช้กล้ามเนื้อในการลากเส้นมาเป็นการแสดงออกเป็นรูปภาพมากขึ้น มีลักษณะการวาดดังนี้

- เริ่มคำนึงถึงสิ่งที่ตนวาดอย่างเจตนา
 - ในขณะที่ขีดเขียนจะพูดไปด้วยเป็นการอธิบายว่ากำลังเขียนอะไร
 - สามารถหยิบจับเครื่องมือที่ใช้เขียนด้วยนิ้วมือ
 - เส้นที่เขียนมีหลากหลายรูปแบบขึ้นเช่น วงกลม เส้นยาว เส้นวน
 - การใช้เนื้อที่ในการวาด เด็กเริ่มมีการวางแผน ในการใช้เนื้อที่
 - เส้นคือบริเวณขอบของรูปร่างที่เด็กเขียนคือมีความหมายขึ้น
 - ใช้เวลาในการขีดเขียนยาวนานขึ้น มีความตั้งใจมากขึ้น
 - สามารถลอกรูปเหลี่ยมได้
 - การวาดภาพคน มีเพียงความคิด โดยชี้ชวนให้ดูรอยขีดเขียนแล้วบ่งว่าเป็นคน และมี
- การบ่งบอกถึงการกระทำของคนกับกิจกรรมต่างๆ เช่น คนวิ่ง คนกระโดด
- การใช้สี ยังไม่มีความหมายกับเด็กเท่าใดนัก ยังไม่รู้จักจำแนกสี การใช้สี จึงไม่มี
 - ความสัมพันธ์กับวัตถุ

พัฒนาการขั้นขีดเขียนทั้ง 3 ขั้นของเด็ก จะเห็นว่าขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางด้านร่างกาย เมื่อมีการประสานสัมพันธ์กันดีแล้ว เด็กจะสามารถจับทางในการเขียนของตนได้มากขึ้น ขั้นขีดเขียนช่วงแรก ควรควรปล่อยให้กิจกรรมการขีดเขียนของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องไปเร่งรัดให้เด็กเขียนรูปวัตถุต่างๆได้ อันจะเป็นการสร้างความคับข้องใจให้เด็ก แต่เมื่อถึงขั้นที่เด็กสามารถตั้งชื่อเรื่องได้ ควรควรช่วยเร้าให้เด็กคิดถึงสิ่งที่เขียนลงไปในภาพ ไม่ต้องคำนึงความสวยงาม ขอให้รูปนั้นมีความหมายกับตัวเด็กและเด็กสามารถใช้ความคิดของงานได้อย่างเต็มที่

วัสดุที่จัดหามาให้เด็กได้เล่นกับศิลปะ ควรเป็นวัสดุที่ใช้ง่าย เช่น สีเทียน กับกระดาษแผ่นใหญ่ๆ ดินน้ำมัน เพื่อการฝึกประสบการณ์การบังคับกล้ามเนื้อ รู้จักระมัดระวัง

โดยธรรมชาติของเด็กวัยนี้ ชอบเล่นสิ่งที่อยู่รอบๆตัว เช่น โคลน ดิน สี หากจัดกิจกรรมประเภทระบายสีด้วยนิ้วมือ ก็จะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการบังคับกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี

2. วัยเริ่มสร้างความคิดรวบยอด (Preshematic Stage) อายุระหว่าง 4-7 ปี (ขั้นที่เด็กเริ่มสื่อความหมายกับสิ่งที่ตนเองวาด)

ในขั้นนี้เด็กสามารถควบคุมการเขียนของตนได้ ยังคงพัฒนาการใช้เครื่องมือต่างๆทางศิลปะ อยู่เด็กสามารถทำให้รอยขีดเขียนของตนเชื่อมโยงกับความคิดที่ตนคิดอยู่ในขณะนั้น ประสบการณ์ทางศิลปะของเด็ก จะเป็นสิ่งที่เด็กแสดงออกถึงสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กเริ่มสื่อสารด้วยภาพ คือการวาดสิ่งที่ตนเองคิด แต่เด็กยังไม่สามารถถ่ายทอดลักษณะสิ่งของที่ตนเขียนได้เหมือนจริง จะออกมาในรูปของสัญลักษณ์ วิรูปณ์ ตั้งเจริญ (2526: 77) กล่าวถึงสัญลักษณ์ในงานของเด็กว่าเป็นสิ่งที่เด็กคิดจินตนาการ สร้างขึ้นมาแทนสิ่งต่างๆ หรือเรื่องราวตามที่เด็กต้องการ ใครจะรับรู้ว่าเป็นอะไรหรือสิ่งใดหรือไม่ ก็จะไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกของเด็กในขั้นนี้ การขีดเขียนของเด็กจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการที่ตนเขียนกับโลกภายนอก มีลักษณะของการวาดดังนี้

- การวาดคล้ายกับพยายามเรียบเรียงสิ่งที่ตนรู้จักลงในภาพ มักตั้งชื่อ สัญลักษณ์ที่ตนสร้างขึ้น ส่วนมากเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเอง

- ใช้รูปร่างเรขาคณิตในการสื่อความหมายถึงการวาดของตน
- ในวัยประมาณ 5 ขวบ สามารถลอกรูปร่างสามเหลี่ยม และสี่เหลี่ยมได้
- การใช้เนื้อที่ในการวาด เด็กจะเขียนสิ่งต่างๆลอยอยู่น้ำกระดาษ จะเขียนรูปต่างๆตามแต่อยากเขียนลงไปแบบสุ่มไม่มีความสัมพันธ์กัน

- ในตอนท้ายของช่วงวัยนี้ เด็กเริ่มสังเกตความสัมพันธ์ของช่วงบริเวณว่าง แต่ยังไม่สามารถเรียงลำดับตามระยะของภาพได้

- การแสดงออกด้านรูปคน คนเป็นรูปร่างแรกที่เด็กพยายามเขียนเป็นสิ่งแรก ในช่วงอายุนี้นคนจะมีลักษณะมีวงกลมเป็นหัว และมีเส้นตรงสองเส้นเป็นขา ลักษณะการเขียนคนแบบนี้ จะเห็นทั่วไปในเด็กอายุ 5 ขวบ

- ในปลายของวัยนี้จะมีการเขียนหน้าตาคน เส้น จะเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งที่แสดงถึงส่วนประกอบของใบหน้า (ตา จมูก ปาก) หากแยกเส้นต่างๆออกจากกัน รูปคนดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น เส้นที่เป็นรูปทรงต่างๆที่เด็กแสดงออกหากสมมุติอะไรก็จะกลายเป็นสิ่งนั้น

- การใช้สี เด็กจะใช้สีไม่จริงตามธรรมชาติ เด็กจะใช้สีที่สะดุดตา ในการวาดรูปคน บางครั้งจะมีทั้งสีแดง น้ำเงิน เหลือง เขียว ขึ้นอยู่กับสีที่ตนชอบ

- ในงานวิจัยของโลเวอร์ และโลเวอร์ (Lower; & Lower. 1965) พบว่าเด็ก 4 ขวบ มีการเลือกใช้สีเหลืองกับภาพที่แสดงถึงความสุขสดใส และใช้น้ำตาลกับภาพที่แสดงถึงสิ่งที่ตรงกันข้าม และเด็กใช้สีที่ตนชอบ ในการวาดแม่ของตนเอง หากเด็กได้รับความอบอุ่นจากความรักจากแม่ แต่อย่างไรก็ตามอาจมีการใช้สีที่ตรงกับความเป็นจริง หากเด็กมีความประทับใจในสิ่งนั้น

3. วัยสร้างความคิดรวบยอด (Schematic Stage) อายุระหว่าง 7-9 ปี

เมื่อเด็กได้พัฒนาจากการขีดเขียน มาถึงการพยายามสร้างสัญลักษณ์ที่จะสื่อความหมายแทนคน สัตว์ สิ่งของ สัญลักษณ์ที่เป็นความคิดรวบยอดของสิ่งต่างๆ ความคิดรวบยอดถูกกำหนดขึ้นเมื่อเด็กเห็นลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้นๆ เช่น ต้นไม้ บ้าน แต่หากเด็กมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง ความคิดรวบยอดของสิ่งนั้นๆก็จะไม่คงที่ เด็กจะแสดงถึงลักษณะสำคัญเท่านั้น สิ่งที่เด็กวาดออกมาคือสัญลักษณ์ของภาพลักษณะในจินตนาการ รูปที่เด็กวาดจะคล้ายของจริงมากกว่าวัยก่อน เพราะเด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างตัวเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น มีลักษณะการวาดดังนี้

- มีการวาดซ้ำ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความพยายามในการทำความเข้าใจของความคิดรวบยอดของวัตถุนั้นๆ และมักวาดด้วยเส้นที่เฉียบขาดไม่ลังเลใจ

- รูปที่วาดจะแสดงถึงความรู้ของเด็กเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

- ความคิดรวบยอดจะเปลี่ยนแปลง หากเด็กพบว่ามันมีความหมายพิเศษ หรือสำคัญสำหรับเขา

- การใช้เนื้อที่ในการวาด เด็กยังไม่สามารถจัดวางภาพให้เป็น 3 มิติ จะจัดวางในลักษณะ 2 มิติ จะพยายามแสดงความสัมพันธ์ของพื้นที่ว่าง กับวัตถุต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กันโดยเด็กจะวางวัตถุต่างๆ ไว้บนเส้นฐาน (Base Line) คือเส้นที่ใช้รองรับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในภาพ เด็กอาจมีความเชื่อว่าเส้นฐานเป็นเส้นที่สามารถทำให้สรรพสิ่งต่างๆ ตั้งอยู่ได้ เส้นฐานอาจเป็นเส้นนอน เส้นโค้ง เส้นเฉียง หรือขอบกระดาษ รูปต่างๆ อยู่บนเส้นฐาน และตั้งได้ฉากกับเส้นฐานด้วย ในภาพหนึ่งอาจมีเส้นฐานหลายเส้น ในบางครั้งเด็กอาจไม่ใช้เส้นฐาน ในความหมายของพื้นดิน แต่มันอาจหมายถึงขอบโต๊ะที่เด็กวาดคนล้อมรอบอยู่

- มีการจัดวางภาพในลักษณะของภาพพับกลาง (Folding Over) ที่มีลักษณะคล้ายกับการพับกระดาษเป็นสองตอน และใช้เส้นรอยพับเป็นเส้นกึ่งกลางรูปวาด จะปรากฏบนเส้นฐาน (คือรอยพับทั้งสอง) โดยด้านบนมีลักษณะเป็นหัวตั้ง ส่วนรูปที่ปรากฏบนเส้นฐานดังกล่าวจะกลับหัว การที่เด็กวาดเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการดึงเอาสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาสัมพันธ์กับตนซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลาง

- นอกจากการใช้เส้นฐาน (Base Line) และการพับกลาง (Folding Over) เด็กยังเขียนภาพให้มีลักษณะที่สามารถมองเห็นทะลุเห็นภายในได้ แม้ว่าจะเป็นการทับซ้อนกันเป็นลักษณะของภาพโปร่งใส คล้ายกับภาพเอกซเรย์ (X-Ray Picture)

- ในเด็กบางคนมีการวาดรูปโดยการแสดงให้เห็นเหตุการณ์ เรื่องราว หลายเหตุการณ์ในภาพ ให้ทุกสิ่งปรากฏออกมาพร้อมกัน ด้วยการแสดงออกในลักษณะของภาพที่มองจากมุมสูง (Bird Eyes View) เป็นการแสดงถึงความพยายามในการแสดงออกอย่างภาพ 3 มิติ ด้วยการแสดงออกของวัตถุคล้ายกับรูปแปลน หรือรูปด้าน (ในแบบก่อสร้าง) เช่น โต๊ะ เก้าอี้

- การแสดงออกด้านรูปคน เด็กจะแสดงถึงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคน ว่ามีส่วนประกอบภายนอกอย่างไร เช่น หัว ลำตัว แขน ขา และเด็กจะเขียนส่วนประกอบของใบหน้า ซึ่งมีรูปลักษณะที่ต่างกันตามที่เด็กเข้าใจจะมีการตกแต่ง และโดยใส่เสื้อผ้าให้คนที่เด็กวาดด้วย

- จะมีการวาดคนในลักษณะหนึ่งๆ ซ้ำกันและหากเด็กเห็นว่าอวัยวะส่วนใดสำคัญ เขาจะเน้นให้มีขนาดใหญ่เกินจริงตามสัดส่วน

- การใช้สี เริ่มมีการใช้สีให้สัมพันธ์กับวัตถุ และมักใช้สีซ้ำๆ ในวัตถุเดียวกัน ซึ่งเด็กจะใช้สีตามความเข้าใจเช่นนี้ตลอด ไม่ว่าสภาพการณ์จะเปลี่ยนไปเช่นไร ในวันที่ฝนตก ฟ้ายครึ้ม หรือวันที่แดดออกจ้า เด็กก็ยังใช้สีฟ้าเขียนท้องฟ้า เด็กยังเข้าใจว่าหญ้าต้องมีสีเขียว แม้ว่ามันจะเหี่ยวแห้งเป็นสีน้ำตาลแล้วก็ตาม

- ด้านการออกแบบ ไม่พบว่าเด็กช่วงนี้มีการออกแบบหรือมีจุดมุ่งหมายเช่นนั้น เป็นเพียงแต่การแสดงออกถึงการวาดซ้ำๆ กัน ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของเด็กวัยนี้ ซึ่งจะต่างกับการออกแบบของผู้ใหญ่ ซึ่งทำไปโดยมีจุดมุ่งหมาย ครูไม่จำเป็นต้องสอนถึงหลักการออกแบบอย่างเอาเป็นเอาตายกับเด็ก เพราะมันอาจเป็นการทำลายความเป็นธรรมชาติ และความมีอิสระในการสร้างงานอย่างที่วัยของเขาควรจะเป็น

4. วัยเริ่มสร้างงานเหมือนจริง (The Dawning Realism) อายุระหว่าง 9 - 12 ปี

นวลลลอบ ทินานนท์. (2542: 33-35) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กที่มีอายุระหว่าง 9- 12 ปี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ว่าเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กสามารถแสดงออกถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่พบที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ลักษณะที่เด่นชัดในวัยนี้ คือการแสดงออกถึงการเป็นกลุ่ม หรือเรียกว่าเป็นวัยเกาะกลุ่ม (Gang Age) เด็กจะแบ่งแยกเพศเด็กชายและเด็กหญิงจะไม่รวมกลุ่มกัน เด็กชายในวัยนี้ชอบจับกลุ่มตั้งกฎเกณฑ์ของกลุ่ม มีสมาชิกในกลุ่มและร่วมมือกันทำสิ่งที่แสดงว่าตนเป็นเพศชายมากขึ้น ชอบการผจญภัยเข้าค่าย เดินทางไกล ส่วนเด็กหญิงจะสนใจการแต่งกายมากขึ้น เอาใจใส่ในกิจกรรมของผู้หญิง ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจะมีความต้องการเป็นอิสระมากขึ้น ระยะเริ่มต้นของวัยนี้เริ่มตระหนักในความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น สามารถสังเกตลักษณะต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่าที่เด็กมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น การแสดงออกจึงเริ่มเหมือนจริงมากกว่าจะเป็นสัญลักษณ์เหมือนในวัยก่อนหน้านี้ ลักษณะการวาดจึงเป็นดังนี้

- มีการแสดงออกตามความนึกคิดของตนเป็นการแสดงออกที่สัมพันธ์กับธรรมชาติแม้จะไม่เหมือนจริงก็ตามที่ซึ่งเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสัญลักษณ์ที่ใช้ในวัยก่อนหน้านี้ คือจะปรับปรุงรูปเรขาคณิต รูปแบบสัญลักษณ์มาเป็นรูปอิสระต่างๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากรูปเรขาคณิตมีความจำกัดไม่เพียงพอต่อการเขียนสิ่งต่างๆ ที่เด็กเห็น

- การวาดของเด็กยังไม่สื่อเค้าว่าจะเข้าใจในเรื่องของแสงเงา บรรยากาศในภาพ
- มีความพิถีพิถันในการวาดภาพมากขึ้น ใช้เวลายาวนานขึ้น ใส่ใจในรายละเอียดของสิ่งต่างๆ ที่ตนวาด

- การใช้เนื้อที่ในการวาด ในวัยนี้เส้นฐาน (Base Line) ที่เคยใช้เริ่มหายไปจากภาพ จะเปลี่ยนเป็นการจัดวางสิ่งต่างๆ อยู่บนพื้นที่ราบ (Plane) แทน ซึ่งช่วยให้ผลงานของเด็กเป็นจริงมากขึ้น การเขียนท้องฟ้าแต่เดิมเด็กคิดว่าจะต้องเขียนให้ห่างจากพื้นดินเป็นคนละส่วนกัน แต่ขณะนี้เด็กวาดท้องฟ้าให้จรดกับแผ่นดิน

- ขนาดของวัตถุในภาพ เริ่มมีการจัดวางให้สัมพันธ์กันตามระยะ เช่น สิ่งที่อยู่ข้างหน้าจะใหญ่กว่าสิ่งที่อยู่ด้านหลัง มีการจัดวางวัตถุแบบทับซ้อนหรือเหลื่อมกัน (Overlapping) และวัตถุต่างๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นการจัดวางความสัมพันธ์ของกลุ่มวัตถุที่ปรากฏให้มีลักษณะเป็นจริง

- การแสดงออกด้านรูปคน เด็กในวัยนี้มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคนชัดเจนขึ้น ก่อนหน้านี้อาจต้องวาดคนเหมือนกันหมด ไม่ว่าจะชายหรือหญิง แต่ขณะนี้เด็กเริ่มแสดงความแตกต่างระหว่างเพศอย่างชัดเจนด้วยเสื้อผ้าเครื่องประดับ

- การวาดใบหน้าหรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย ในขณะนี้เด็กเปลี่ยนจากรูปเรขาคณิตมาเป็นรูปร่างที่อิสระขึ้น แม้ว่าเด็กจะใช้รูปเรขาคณิตเพียงบางส่วน ในการวาดอวัยวะส่วนใดก็ยังคงดูออกว่าเป็นอวัยวะส่วนนั้น (เช่น วาดจมูก แม้ไม่ได้อยู่บนใบหน้าก็ยังเห็นว่าเป็นจมูก)

- ในบางครั้งเด็กจะวาดขนาดของคนที่ใหญ่โตเกินจริง เพื่อต้องการเน้นส่วนสำคัญ และแม้ว่าเด็กจะมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคนเพิ่มขึ้น แต่เด็กก็เขียนได้เฉพาะเค้าโครงส่วนอกกับกิริยา การเคลื่อนไหวยังคงมีความแข็งกระด้างขาดความอ่อนไหวตามธรรมชาติ และความสัมพันธ์ตามหลักความเป็นจริง

- การใช้สี เด็กในวัยนี้จะรู้จักใช้สีให้สัมพันธ์กับวัตถุตามความเป็นจริงมากขึ้นในบางครั้ง จะใช้สีตามความรู้สึกนึกคิด ในบางคนจะเข้าใจเรื่องความต่างของสี เช่น รู้ว่าเสื้อสีแดงออกม่วงๆ จะต่างกับสีแดงออกเหลือง แต่เด็กก็ยังไม่สามารถเข้าใจสภาพการณ์ต่างๆ ได้ เช่น เมื่อสีอยู่ในสภาพที่มีแสงเงาต่างกัน เด็กบางคนสามารถแยกความต่างของสีเดียวกันในแต่ละวัตถุได้ เช่น สีของท้องฟ้าย่อมต่างจากสีฟ้าของน้ำทะเล สีเขียวของต้นไม้ใบไม้ ย่อมต่างจากสีเขียวของต้นหญ้า

5. วัยเลียนแบบธรรมชาติ (Pseudo-Naturalistic Stage) อายุระหว่าง 12-14 ปี

วัยนี้เป็นวัยที่เด็กจะเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น หรือเป็นวัยก่อนวัยรุ่น ในวัยนี้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ มีพัฒนาการทางด้านความคิดและจินตนาการมากขึ้น ในการพัฒนาขั้นนี้ การแสดงออกทางศิลปะมีส่วนสัมพันธ์กับความคิดคำนึงของเด็กเป็นอย่างมากเป็นกิจกรรมเป็นไปโดยธรรมชาติ ในวัยนี้เป็นระยะที่ความสนใจของเด็กได้เปลี่ยนไปจากเพียงแต่การแสดงออกไปเน้นที่คุณค่าของผลผลิตขั้นสุดท้าย นั่นหมายความว่า เด็กวัยนี้จะเห็นผลงานมีความสำคัญมากกว่าการทำงาน หรือการแสดงออกเหมือนวัยก่อนๆ นั่นคือ ควรสร้างความเข้าใจให้กับเด็กถึงคุณค่าที่เกิดจากสิ่งที่เด็กได้กระทำ ในวัยนี้เด็กเริ่มมีเหตุผลสามารถวิเคราะห์งานของตนเองได้ เชื่อมโยงตนเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความพยายามที่จะแสดงออกในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ

เนื่องจากในวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับตนเองในเรื่องบุคลิกภาพ สังคม รวมไปถึงวิตกกังวลต่อการสร้างงานของตน ทำให้ในบางครั้งความสามารถในการสร้างสรรค์งานของเด็กก็จะลดลงด้วย การแสดงออกของเด็กวัยนี้มีลักษณะดังนี้

- วาดภาพได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง บางครั้งสื่อถึงความเข้าใจเรื่องแสงเงา ระยะใกล้ ไกล

- การใช้เนื้อที่ในการวาด จะแสดงให้เห็นถึงการจัดวางภาพแบบมีระยะใกล้ ไกลวัตถุที่ไกลออกไปมีขนาดเล็กลง เข้าใจเรื่องสามมิติมากขึ้น การจัดวางสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์กัน

- มีการวาดลักษณะเป็นขั้นๆ โดยไม่จัดวางองค์ประกอบ เช่น วาดการ์ตูน หรือภาพล้อเลียนบุคคล เช่น ครู เพื่อน เป็นต้น

- การวาดภาพคนเด็กมีการคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงมากขึ้น จึงพยายามเขียนคนให้ดูเป็นธรรมชาติ ด้วยการเขียนข้อต่อของกล้ามเนื้อ เริ่มวาดถูกสัดส่วนมากขึ้น และจะแสดงความแตกต่างระหว่างเพศ ให้เห็นชัดเจนขึ้น เช่น ผู้ชายต้องมีกล้ามเนื้อ ผู้หญิงต้องมีหน้าอก

- มีการเขียนรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น เช่นรอยพับ หรือรอยยับของเสื้อผ้าที่ปรากฏตามความเคลื่อนไหว ของอิริยาบถต่างๆ เช่น คนวิ่ง ทำท่าทางเคลื่อนไหว อากัปกริยาของคนจะลดความแข็งกระด้างลง

- การใช้สี มีการใช้สีตรงกับสภาพความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อม ตามสภาพการณ์ต่างๆ เป็นการปรับการใช้สีให้มีความสอดคล้องตามธรรมชาติ แต่ในเด็กบางคนก็ยังปรากฏการใช้สีตามอารมณ์ความรู้สึก ความคิดฝันของตนเองของตนเอง

6. วัยรุ่น (Adolescent) อายุระหว่าง 14-17 ปี

ในเด็กวัยนี้จะพบว่า พัฒนาการในด้านต่างๆมีความสมบูรณ์ การควบคุมการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆทางศิลปะ จึงทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กในวัยนี้สามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอด แสดงความเห็นความรู้สึกส่วนตัว หาเหตุผลในการวิเคราะห์หรือตัดสินผลงานได้ สามารถวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างแบบอย่างของศิลปะ ตลอดจนเข้าใจหลักเกณฑ์ทางศิลปะได้ ลักษณะของการวาดมีดังนี้

- มีความสนใจในการทำงานศิลปะยาวนานขึ้น และเป็นไปโดยมีจุดหมาย
- เด็กที่ถ่ายทอดตามที่เห็น(Visual type) คือถ่ายทอดตามที่เห็นจริงตามธรรมชาติ จะสร้างภาพโดยการวาดเค้าโครง แล้วจึงใส่รายละเอียดแสง-เงา โดยคำนึงถึงสัดส่วนด้วย
- เด็กที่ถ่ายทอดโดยยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Haptic type) จะถ่ายทอดสร้างภาพโดยทำตามอารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ของตน
- มีทักษะในการวาดสิ่งต่างๆมากขึ้น
- การใช้พื้นที่ในการวาด มีการจัดวางภาพซับซ้อนจากมุมมองที่แตกต่างกัน วาดภาพมีมิติ มีระยะใกล้ ไกล มีความลึก มีการตกแต่งภาพให้มีความกลมกลืน
- การวาดภาพคน เด็กสามารถเข้าใจถึงเรื่องกายวิภาค มีการศึกษาลักษณะอากัปกริยาตามที่เป็นจริง ความเคลื่อนไหวที่แตกต่างกัน มีรายละเอียด ภาพคนของเด็กในวัยนี้จึงดูมีชีวิตชีวา แต่ในเด็กบางคนมีการเน้นรายละเอียดเกินจริง และการวาดภาพแบบล้อเลียนก็ยังปรากฏ
- การใช้สี เนื่องจากเด็กเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของระยะใกล้ ไกล มิติต่างๆ และภาพแวดล้อม การใช้สีจึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง ระหว่างวัตถุที่อยู่ใกล้ ไกลตลอดจนมีการใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ

(นวลลออ ทินานนท์, 2542: 27-36; อ้างอิงจาก Viktor Lowenfeld. 1987)

กล่าวโดยสรุป พัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพพระบายสี ของเด็กที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เด็กสามารถแสดงออกถึงประสบการณ์ต่างๆ ที่พบที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ลักษณะที่เด่นชัดในวัยนี้ คือการแสดงออกถึงการเป็นกลุ่ม หรือเรียกว่าเป็นวัยเกาะกลุ่ม (Gang Age) มีความรู้สึกแบ่งแยกเพศ เด็กจะแบ่งแยกเพศ

เด็กชายและเด็กหญิงจะไม่รวมกลุ่มกัน เด็กชายในวัยนี้ชอบจับกลุ่มตั้งกฎเกณฑ์ของกลุ่ม มีสมาชิกในกลุ่มและร่วมมือกันทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน ส่วนเด็กหญิงจะสนใจการแต่งกายมากขึ้น รักสวยรักงามมากขึ้น เอาใจใส่ในกิจกรรมของผู้หญิง ทั้งเด็กชายและเด็กหญิงจะมีความต้องการเป็นอิสระมากขึ้น สำหรับความต้องการในช่วงวัยนี้ เด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างชัดเจนและยังต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมกลุ่มเพื่อนฝูง

ในช่วงวัยนี้เด็กจะเริ่มรู้จักการสังเกตทำการวิเคราะห์คนอื่น ๆ เปรียบเทียบกับตนเอง เช่น ความแตกต่างระหว่างเพศ โดยมีการเน้นในเรื่องของความแตกต่างระหว่างเพศด้วยการเน้นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรายละเอียดอื่นๆ อีก เช่น ผู้หญิงนุ่งกระโปรง ผู้ชายนุ่งกางเกง รวมถึงมีการย้ำในรายละเอียดอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ทรงผม กระดุม ถุงเท้า โบว์ผูกผม เนกไท เป็นต้น

การแสดงรูปร่างลักษณะคนในภาพวาดของเด็กวัยนี้ มีลักษณะที่แข็งกระด้าง หรือมีท่าทางแข็งกว่าความเป็นจริงมาก การวาดใบหน้าหรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย ในขณะนี้เด็กเปลี่ยนจากรูปเรขาคณิตมาเป็นรูปร่างที่อิสระขึ้น มีการใช้เส้นหยัก เส้นโค้ง แม้ว่าเด็กจะใช้รูปเรขาคณิตเพียงบางส่วน ในการวาดอวัยวะส่วนใดก็ยังคงดูออกว่าเป็นอวัยวะส่วนนั้น อวัยวะต่างๆ ของร่างกายแม้เด็กจะวาดไม่ได้เหมือนจริงแต่เมื่อแยกส่วนต่างๆ ออกจากกันก็ยังสามารถสื่อได้ว่าเป็นอวัยวะส่วนใดของร่างกาย

ในช่วงนี้เด็กจะเรียนรู้ทั้งในแง่ของธรรมชาติและสังคม ระยะเริ่มต้นของวัยนี้เริ่มตระหนักในความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น สามารถสังเกตลักษณะต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมได้ดี ด้วยเหตุที่เด็กมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น การแสดงออกจึงเริ่มเหมือนจริงมากกว่าจะเป็นสัญลักษณ์เหมือนในวัยก่อนหน้า มีการพยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุที่เป็นจริง รวมถึงสิ่งต่างๆ ที่ตนเองมองเห็นซึ่งจะมีลักษณะสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

การใช้เนื้อที่ในการวาด ในวัยนี้เส้นฐาน (Base Line) ที่เคยใช้เริ่มหายไปจากภาพ จะเปลี่ยนเป็นการจัดวางสิ่งต่างๆ อยู่บนพื้นที่ราบ (Plane) แทน ซึ่งช่วยให้ผลงานของเด็กเป็นจริงมากขึ้น การเขียนท้องฟ้าแต่เดิมเด็กคิดว่าจะต้องเขียนให้ห่างจากพื้นดินเป็นคนละส่วนกัน แต่ขณะนี้เด็กวาดท้องฟ้าให้จรดกับแผ่นดิน

ในขั้นพัฒนาการนี้ เด็กจะมีพัฒนาการ มีความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างของสี และคุณสมบัติของสี เด็กเริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น เด็กจึงเริ่มเปลี่ยนจากการใช้สีตามความเป็นจริงของวัตถุ มาเป็นการใช้สีตามความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และประสบการณ์ของตนที่มีต่อสภาพแวดล้อม หรือตามสภาพของวัตถุในขณะนั้น โดยแสดงบรรยากาศในช่วงเวลาต่างๆ เช่น บรรยากาศท้องฟ้าในยามเย็น บางครั้งเด็กจะมีการผสมสีและระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่ของสีปรากฏเพิ่มขึ้น

ขนาดของวัตถุในภาพ เริ่มมีการจัดวางให้สัมพันธ์กันตามระยะ เช่น สิ่งที่อยู่ข้างหน้าจะใหญ่กว่าสิ่งที่อยู่ด้านหลัง มีการจัดวางวัตถุแบบทับซ้อนหรือเหลื่อมกัน (Overlapping) และวัตถุต่างๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

ในขั้นพัฒนาการนี้ถ้าเด็กมีประสบการณ์มากและได้สังเกตรูปแบบต่างๆในธรรมชาติ รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของวัตถุต่างๆ เด็กจะมีพัฒนาการทางการออกแบบได้ดีรวมถึงมีการออกแบบที่เป็นตัวของตัวเองและมีการแสดงออกอย่างอิสระมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีความคิดสร้างสรรค์ การวาดภาพจึงเริ่มมีการแสดงลักษณะของการประดิษฐ์และตกแต่งส่วนประกอบในภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการใช้เส้นและรูปทรงแบบต่างๆ เพื่อแสดงรายละเอียดของภาพมากยิ่งขึ้นด้วย เด็กมักสนใจในเรื่องของเครื่องแต่งกาย และแสดงความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องแบบของเสื้อผ้าซึ่งนำไปสู่การตกแต่งและการออกแบบเครื่องแต่งกาย

6. พัฒนาการของการแสดงออกโดยการวาดรูป

พัฒนาการของการแสดงออกโดยการวาดรูปนั้น ประเทิน มหาพันธ์ (ม.ป.ป: 39-78) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกของมนุษย์มีหลายด้าน นับแต่การแสดงท่าทาง การพูด ตลอดจนการขีดเขียนหนังสือและรูปเป็นต้น การแสดงออกในแต่ละด้านมีพัฒนาการมาเป็นขั้นๆนับแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสูงสุด การแสดงออกทางการขีดเขียนก็เช่นกัน ต้องมีพัฒนาการมาตั้งแต่การขีดเขียนเส้นขยุกขยิกไม่เป็นรูปอะไร จนถึงการเขียนได้เป็นตัวหนังสือ หรือวาดได้เป็นรูปเป็นร่าง สำหรับการวาดรูปของเด็กนั้น มีพัฒนาการมาเป็นขั้นๆ ดังนี้

1. ขั้นการขีดเขียนในระยะแรก อายุ 2-4 ปี
2. ขั้นเริ่มการวาดอย่างมีความหมาย อายุ 4-7 ปี
3. ขั้นการวาดคล้ายของจริง อายุ 7-9 ปี
4. ขั้นเริ่มการวาดอย่างของจริง อายุ 9-11 ปี
5. ขั้นการวาดโดยใช้เหตุผล อายุ 11-12 ปี

ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะพัฒนาการขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มการวาดอย่างของจริง อายุ 9-11 ปี และขั้นที่ 5 ขั้นการวาดโดยใช้เหตุผล อายุ 11-12 ปี ดังต่อไปนี้

ขั้นเริ่มการวาดอย่างของจริง (อายุ 9-11 ปี)

การวาดอย่างของจริง หมายถึงการวาดรูปโดยใช้ประสบการณ์ของตนเองเด็กมีประสบการณ์ในสิ่งใด ก็วาดรูปสิ่งนั้นขึ้น เช่น เด็กหญิงเคยนุ่งห่มเสื้อผ้าที่สวยงามเขาก็จะวาดเสื้อผ้าให้สวยงามตามที่เขาได้เคยพบเห็นมา ส่วนเด็กชายก็แสดงรายละเอียดของรูปคนให้มีความเป็นชายมากขึ้น เช่น ให้มีความแข็งแรง มีความกล้าหาญ มีหนวด เป็นต้น ซึ่งถ้าหากพิจารณาผลงานของเด็กตามลักษณะที่กล่าวมานี้ ย่อมแสดงว่าเด็กมีความรู้สึกในเรื่องการแยกเพศรุนแรงขึ้น มีความสนใจอยู่แต่กับเพศเดียวกับตนซึ่งอยู่ในวัยเดียวกันด้วย เด็กชายในวัยนี้จะชอบคุยกันเข้าเป็นกลุ่ม ตั้งกฎเกณฑ์ของกลุ่มขึ้น มีสมาชิกของกลุ่ม แล้วร่วมมือกันกระทำในสิ่งซึ่งแสดงว่าตนเป็นเพศชาย มีความกล้าหาญ นิยมการผจญภัย โดยการเดินทางไกลบ้าง ไปตั้งค่ายพักแรมบ้าง เข้าช่วยเหลือผู้อื่นทำกิจกรรมต่างๆบ้าง ส่วนเด็กหญิงในวัยนี้ก็สนใจในการแต่งกายมากขึ้น เอาใจใส่ต่อกิจกรรมของเพศหญิง เช่น

การจัดดอกไม้ การเย็บปักถักร้อย เป็นต้น เด็กในวัยนี้ทั้งชายและหญิง เริ่มมีความต้องการความเป็นอิสระ ฉะนั้นการให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่ที่ดี หรือการรับความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่ดี จะลดลงกว่าในระลอกก่อน ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมานี้ จะปรากฏออกมาในผลงานของเด็ก อันจะแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของพัฒนาการในขั้นนี้โดยเฉพาะ

สำหรับวิธีการในการวาดนั้น เด็กจะพยายามปรับปรุงวิธีการของตนให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเด็กในวัยที่กล่าวนี้จะปรับปรุงรูปร่างคณิตร ที่เขาเคยใช้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เขาต้องการแสดงออกแต่ก่อนๆ ให้มาเป็นรูปอิสระต่างๆ ที่พอเพียงกับการแสดงออกของเด็กในวัยนี้ ทั้งนี้ เพราะรูปร่างคณิตร เช่น เส้นตรง เส้นโค้ง หรือรูปกลม รูปเหลี่ยม เป็นต้น มีความจำกัดไม่เพียงพอที่เด็กจะนำมาใช้ในการตกแต่งภาพที่เด็กวาด เป็นต้นว่า การตกแต่งระดับประดาเครื่องแต่งกาย ตลอดจนการแสดงอารมณ์หรือความเคลื่อนไหวให้ปรากฏออกมาในภาพ ดังนั้นเด็กจึงต้องปรับปรุงวิธีการวาดของเขาโดยการนำเอารูปร่างอิสระต่างๆ มาใช้ ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้การวาดรูปของเขาได้มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติมากขึ้น

โดยเหตุที่ความเปลี่ยนแปลงของเด็กในวัยนี้ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย หรือความรู้สึกนึกคิดก็ตาม เป็นไปโดยรวดเร็วมาก แต่เด็กไม่สามารถปรับวิธีการวาดของเขาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ฉะนั้น ผลงานที่เด็กสร้างขึ้นมาก็ยังไม่สมบูรณ์ เป็นต้นว่า เด็กไม่อาจจัดระยะของวัตถุในภาพให้สัมพันธ์กันได้ เช่น ถ้าหากเด็กวาดภาพคนเก็บผลไม้ได้ เขาจะวาดได้เพียงมือที่ยื่นไปบังผลไม้เท่านั้น เด็กไม่สามารถวาดมือให้จับผลไม้ได้ หรือในเด็กหญิงที่วาดแสดงรอยยับย่นของเสื้อผ้าที่ตนวาดไม่ได้ก็เช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พัฒนาการทางการรับรู้ของเด็กยังไม่เจริญพอ เด็กจะไปตามความรู้สึกนึกคิดของตนมากกว่าวาดจากการที่ตนเห็น อีกประการหนึ่งความสามารถในการปรับปรุงวิธีการวาดของเด็กยังมีไม่เพียงพอ จึงทำให้ผลงานที่เด็กสร้างขึ้นยังไม่สมบูรณ์ เช่น มีความแข็งกระด้าง ขาดความอ่อนไหวตามธรรมชาติ ขาดความสัมพันธ์กันตามหลักของความจริง เป็นต้น

ลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงแห่งการวาดในระลอกนี้ก็คือเด็กเริ่มจะเห็นแล้วว่าเส้นฐานซึ่งมีความสำคัญมากในตอนก่อนๆ นั้น บัดนี้ดูจะมีความหมายน้อยลงไปเสียแล้ว เด็กหันมาเห็นความสำคัญของพื้นราบมากขึ้น กล่าวคือ แต่ก่อนนั้นเด็กเห็นว่า เส้นฐานมีความสำคัญมาก ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องอยู่บนเส้นฐานทั้งหมด ต่อมาในระลอกนี้เด็กได้ปรับปรุงวิธีการวาดของเขาให้ดีขึ้น โดยเปลี่ยนเส้นฐานให้กลายเป็นพื้นราบ ซึ่งช่วยให้ผลงานของเด็กใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น อนึ่งเรื่องท้องฟ้า ซึ่งเด็กจะถือว่าจะต้องอยู่ต่างหากจากพื้นดินเป็นคนละส่วนนั้น บัดนี้ เด็กสามารถวาดให้ท้องฟ้าจดกับพื้นดินได้แล้ว ความสามารถดังกล่าวจัดว่าเป็นพัฒนาการขั้นหนึ่งในเรื่อง การรับรู้ของเด็ก แสดงว่าเด็กเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมได้ ดีขึ้น ทั้งยังสามารถนำมาแสดงออกได้อย่างถูกต้องอีกด้วย ทั้งนี้ จะเป็นรากฐานสำหรับการวาดแบบสามมิติในโอกาสต่อไป

ความเจริญในด้านต่างๆของขั้นเริ่มการวาดอย่างของจริง

ความเจริญทางร่างกาย จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. ความมั่นคง และความแน่นอนของเส้นมีมากขึ้น แสดงว่าเด็กมีความเจริญเติบโตทางร่างกายเพิ่ม
2. แสดงรายละเอียดต่างๆได้แนบเนียนขึ้น แสดงว่าเด็กมีการประสานระหว่างกล้ามเนื้อส่วนย่อยดีขึ้น

ความเจริญทางสติปัญญา จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. รู้จักปรับปรุงวิธีการแสดงออกของตนได้อย่างแนบเนียนยิ่งขึ้น เช่น ปรับปรุงสัญลักษณ์ต่างๆให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
2. สามารถแสดงออกทางความคิด โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองได้
3. ความเข้าใจในความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัวได้ดีขึ้น

ความเจริญทางอารมณ์ จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กจะถือว่าตนเองมีความสำคัญอยู่ และมีความต้องการที่จะทำตัวอย่างผู้ใหญ่ โดยแสดงออกมาในภาพที่วาด
2. เด็กจะลดการแสดงออกโดยถืออารมณ์ตนเองเป็นสำคัญ ให้น้อยลงกว่าเดิมและ จะหันเข้าปรับปรุงการวาดให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น
3. เด็กที่มีอารมณ์ไม่ปกติ เช่น เกิดความลังเลใจ ความคับข้องใจจะไม่สามารถจัดระยะของสิ่งต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันได้

ความเจริญทางสังคม จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กมีความรู้สึกในการแบ่งแยกเพศและวัยเป็นสำคัญโดยเน้นลักษณะที่แตกต่างระหว่างเพศออกมาทางการวาด
2. ไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ใหญ่แต่ก่อน มีความต้องการที่จะอยู่ในสังคมอย่างอิสระ
3. ชอบจับกลุ่มกันเป็นพวก เพื่อทำกิจกรรมต่างๆที่พวกของตนสนใจ

ความเจริญทางการรับรู้ จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. มีความเข้าใจในเรื่องพื้นที่ได้ถูกต้องกับความเป็นจริงมากขึ้น
2. เด็กยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงได้ไม่มากเท่าที่ควร
3. เด็กยังจัดระยะของสิ่งต่างๆในภาพให้ความสัมพันธ์กันได้ ไม่ถูกต้องกับความเป็นจริงนัก
4. เด็กยังไม่มี ความเข้าใจสิ่งที่ตนเห็นได้อย่างลึกซึ้งเท่าที่ควร

ความเจริญทางสุนทรียภาพ จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กสามารถตกแต่งภาพของตนได้งดงามยิ่งขึ้น เช่น ตกแต่งเสื้อผ้าและเครื่องประดับต่างๆ เป็นต้น
2. เด็กสามารถใช้สีให้สัมพันธ์กับความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์อันเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเขาได้อย่างถูกต้อง
3. เด็กสามารถจัดสิ่งต่างๆลงในภาพได้อย่างเหมาะสมจะยิ่งขึ้น

ความเจริญทางการสร้างสรรค์ จะปรากฏในผลงานของเด็กดังนี้

1. เด็กจะรู้จักออกแบบ เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามความต้องการของตน
2. เด็กสามารถนำเอาเนื้อหาแปลกๆมาแสดงออกในผลงานของเขาได้
3. เด็กสามารถดัดแปลงวิธีการในการแสดงออกซึ่งเด็กเคยใช้อยู่อย่างซ้ำซากให้เป็นไปตามแนวคิดของเขา

ขั้นการวาดภาพโดยใช้เหตุผล (อายุ 11-12 ปี)

ระยะนี้เป็นระยะที่มีความสำคัญในขั้นเตรียมตัวเข้าสู่ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งวัยรุ่น หลังจากที่ได้เข้าอยู่ในวัยรวมพวกแล้ว แสดงว่าเด็กได้เข้ามาอยู่ในระยะซึ่งสติปัญญาพัฒนาไปเพียงพอที่จะเผชิญกับปัญหาใดๆได้

เด็กวัยนี้เลือกเอาใจใส่อยู่กับรูปร่างเพียงอย่างเดียวแล้วแต่จะเริ่มสนใจในความแตกต่างของสี แสง เงา และพื้นผิว พร้อมกันนั้นเด็กจะตีความสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตนเองเสมอ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

เด็กในวัยนี้ความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆกำลังเป็นไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ตลอดจนทางสังคม ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้ความสามารถทางการสร้างสรรค์ของเด็กลดน้อยลงด้วย สำหรับคุณลักษณะทางการสร้างสรรค์ของเด็กในวัยนี้ มีพัฒนาการแตกต่างกันไปเป็นสองแบบ คือ

1. พวกขึ้นกับสิ่งแวดล้อม
2. พวกขึ้นกับตนเอง

1. พวกขึ้นกับสิ่งแวดล้อม เด็กพวกนี้ถือว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ของเขา มาก เด็กจะนำเอาประสบการณ์ทางการเห็นมาใช้ในการแสดงออกของตน เด็กพวกนี้เป็นคนช่างสังเกต เขาจะเก็บรายละเอียดต่างๆที่เขาได้เห็นมา นำมาใส่ไว้ในผลงานของเขาได้อย่างหมดจด ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องระยะใกล้ไกล สี พื้นผิว ตลอดจนแสงเงา ฉะนั้น ภาพที่เด็กวาด ส่วนใหญ่จึงแสดงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ไม่ได้นำตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนร่วมอยู่ในเนื้อหาของภาพนั้นๆเด็ก

พวกที่เห็นว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญนี้ จะแสดงผลงานทางศิลปะได้สมบูรณ์กว่าเด็กพวกที่พึ่งตนเองเป็นความสำคัญ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าเด็กสามารถแสดงรายละเอียดได้อย่างหมดจดแม้แต่รอยยับของเครื่องแต่งกายที่ดี รอยย่นของเนื้อหนังในขณะที่คนเคลื่อนไหวก็ดี เด็กจะนำมาแสดงในงานในงานของเขาได้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ เป็นผลอันเนื่องมาจากความช่างสังเกตของเขานั่นเอง

เด็กพวกนี้เอาใจใส่ในเรื่อง สี แสงเงา ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ฉะนั้นเด็กจึงสามารถใช้สีให้ผันแปรไปได้ตามความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม สีต่างๆในภาพของเขาจึงใกล้เคียงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติอย่างยิ่ง สำหรับการจัดระยะของสิ่งต่างๆในภาพนั้น เด็กจำพวกนี้ก็จะทำได้ถูกต้อง กล่าวคือ สิ่งของที่อยู่ในระยะใกล้ก็วาดให้ใหญ่ ส่วนสิ่งของที่อยู่ในระยะที่ไกลออกไป ก็วาดให้เล็กลงตามลำดับ ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวนี้เองทำให้ภาพของเขา ดูมีระยะใกล้ไกล มีลักษณะเป็นสามมิติ ไม่เป็นภาพแบนๆดังแต่ก่อน

2. พวกขึ้นกับตนเอง เด็กพวกนี้ถือว่าความรู้สึกนึกคิดของเขามีความสำคัญในการแสดงออกของเขาอย่างยิ่ง ผลงานของพวกนี้จึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของเขากับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เนื้อหาของภาพที่เขาวาดจึงดูเหมือนว่าเขาเอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย ลักษณะสำคัญของเด็กพวกนี้ที่เกี่ยวเนื่องกับการแสดงออกก็คือ เด็กจะจัดรายละเอียดต่างๆที่มีตามธรรมชาติให้หมดสิ้นไป จะคงไว้ก็แต่บางส่วนของที่เขาสนใจและเห็นว่าจำเป็นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองในการวาดเด็กจะเน้นส่วนที่เขาเห็นว่าสำคัญเสียจนเกิดความจริง เด็กใส่ความรู้สึกของเขาลงไปในงานด้วย ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว จัดว่าสอดคล้องกับความมุ่งหมายของศิลปะในขั้นประถมอย่างยิ่ง

โดยเหตุที่เด็กพวกนี้มุ่งเอาแต่ความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นสำคัญ หาได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อมดังพวกแรกไม่ ดังนั้นผลงานของเขาจะรู้สึกว่ายึดกว่าพวกแรก ในแง่ของความคล้ายคลึงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติเป็นต้นว่า ทางด้านการใช้สี เด็กพวกนี้จะใช้สีไปตามอารมณ์ของตน โดยมีได้คำนึงถึงสีตามความเป็นจริงเลย สำหรับในเรื่องการจัดระยะของสิ่งต่างๆในภาพนั้นเป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กพวกนี้หันกลับมาใช้เส้นฐานซึ่งเป็นพัฒนาการทางการขีดเขียนของเด็กอายุ 7-9 ปีอีก แต่การใช้เส้นฐานของเด็กพวกนี้ใช้เพื่อแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดที่สูงขึ้นไป หาได้ใช้เพื่อเป็นเครื่องรองรับสิ่งต่างๆในภาพดังแต่ก่อนไม่

การออกแบบซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของการแสดงออกทางศิลปะนั้น เด็กทั้งสองพวกยังไม่เข้าใจวิธีออกแบบอย่างจริงจัง เด็กเพียงแต่รู้จักคุณค่าในทางใช้สอยของวัสดุ กับรู้จักจำแนกแบบของเครื่องใช้ต่างๆเท่านั้น อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการออกแบบของเด็กในขั้นต่อไป

เด็กที่มีอายุระหว่าง 11-12 ปีนี้ ยังไม่ซาบซึ้งในเรื่อง แบบ ช่องว่าง และสีมากนัก ซึ่งทั้งสามสิ่งนี้ก็มีส่วนสำคัญของการออกแบบอยู่ด้วย ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าเมื่อเด็กออกแบบอะไร เด็กมักจะกระทำไปอย่างซ้ำซาก ไม่เปลี่ยนแปลง ผลงานที่ได้จึงเป็นไปแบบเดียวกันหมด ที่เป็นเช่นนี้เพราะเด็กไม่รู้จักใช้วิธีการนั่นเอง แม้ว่าครูจะให้คำแนะนำอย่างไร เด็กก็ไม่เข้าใจ เพราะเด็กยังไม่มี

ประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ ฉะนั้นครูจึงไม่ควรนำวิธีการต่างๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของเด็กมาใช้ ควรใช้วิธีการต่างๆในเรื่องวัสดุเช่นกัน วัสดุที่ใช้ในการออกแบบสำหรับเด็กวัยนี้ ดินสอเทียนนับว่าเหมาะสมที่สุด สีน้ำยังไม่จำเป็นนัก เพราะสีน้ำเหมาะที่จะวาดให้เหมือนของจริงมากกว่า ถ้านำมาใช้กับเด็กแล้วการออกแบบจะไม่ได้ผล อย่างไรก็ตาม ควรให้เด็กได้ทดลองดู เพื่อให้เด็กได้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้นด้วยตนเอง

ความเจริญด้านต่างๆของการแสดงออกในชั้นการวาดโดยใช้เหตุผล

ความเจริญทางร่างกาย จะปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. เด็กที่มีสุขภาพดี จะแสดงความรู้สึกที่เป็นอิสระออกมาในรูปที่เขาวาด
2. แสดงความเคลื่อนไหวให้ปรากฏในภาพได้ เช่น ถ้าวาดคนวิ่งจะแสดงความเคลื่อนไหวที่ขา เป็นต้น
3. เด็กสามารถบังคับมือให้ลากเส้นได้เรียบร้อย รูปชัดเจน ไม่สกปรก เส้นงดงาม
4. แสดงความไวต่อความรู้สึกของเด็กปรากฏออกมาในรูปที่วาด เช่น มีการเน้นที่ตาที่มือ ที่ปาก เพื่อความรู้สึกบางอย่างออกมาในงานของเขา
5. แสดงความบกพร่องออกมาในรูปที่วาดเพื่อชัดเจนส่วนที่ตนบกพร่อง เช่น ถ้าวาดนกจะวาดเน้นที่หู เป็นต้น
6. เด็กที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ จะวาดในขอบเขตที่จำกัดไม่ได้

ความเจริญทางสติปัญญา จะปรากฏในการแสดงออกของเด็กดังนี้

1. การออกแบบจะไม่ซ้ำซาก รู้จักแสวงหาวิธีการใหม่ๆมาใช้ในการออกแบบของตนอยู่เสมอ
2. แสดงความแจ่มชัดออกมาในรูป เด็กที่มีความเจริญทางสติ ปัญญาสูงจะแสดงรายละเอียดออกมาให้ปรากฏอย่างชัดเจน แม้จะเป็นเพียงส่วนประกอบย่อยๆ เช่น เส้นผม เล็บ ขนตา เป็นต้น ส่วนเด็กที่สติปัญญายังไม่เจริญจะเขียนตาไว้เป็นเพียงจุดๆเท่านั้น
3. แสดงแนวความคิดอย่างเด่นชัดออกมาในรูปที่วาด เช่นเด็กจะวาดครุกับบิดาของเขาต่างกัน ครูต้องผูกเนคไท ส่วนรูปบิดาของเขาจะวาดให้ต่างออกไปโดยให้ถอดเสื้อหรือสวมเสื้อคอกลมก็ได้
4. แสดงความก้าวหน้าทางการวาดมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับครั้งก่อนๆ
5. เด็กที่มีความเจริญทางสติปัญญาสูง จะใช้สีได้ใกล้เคียงกับความจริงมาก

ความเจริญทางอารมณ์

อารมณ์ของเด็กรู้ได้จากรูปที่เขาวาด เด็กที่มีอารมณ์เป็นอิสระ เส้นที่วาดจะติดต่อกันโดยไม่ขาดตอน เด็กที่ชอบวาดอะไรซ้ำๆซากๆ มักมีอารมณ์ไม่ปกติ ทั้งนี้ เพราะเด็กถูกบังคับ กดขี่ ขาดอิสระในการแสดงออก เส้นที่เด็กพวกนี้วาดจะไม่ติดต่อกันเลย เด็กพวกนี้เป็นเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ต้องการความอบอุ่น ความปลอดภัย เวลาเขาวาดครูไม่ควรไปติหรือวิจารณ์งานของเขาเลย เด็กที่ขลาดและอาย เส้นที่วาดมักจะเบา ไม่แน่นอน ส่วนเด็กที่มีกำลังใจดี มีจิตใจมั่นคง เส้นที่วาดจะหนักแน่นและมั่นคงด้วย เด็กที่มีความเจริญทางอารมณ์ รูปที่วาดจะแสดงสิ่งเหล่านี้

1. วาดเปลี่ยนแปลงไปเสมอ ไม่ซ้ำซาก
2. รู้จักเปรียบเทียบขนาดของสิ่งที่วาดได้ถูกต้อง ใช้สัดส่วนที่เหมาะสมใกล้เคียงความจริง
3. วาดในขอบเขตที่กำหนดได้ เด็กจะวาดรูปในพื้นที่ที่เขากำหนดให้ได้
4. เด็กที่มีอารมณ์ผิดปกติ มักวาดรูปผิดจากความเป็นจริงมาก เช่น วาดฟันโต ตาโต ปากใหญ่ หรืออาจใช้สีจุดขาดเกินควร เป็นการแสดงออกทางอารมณ์อย่างรุนแรง

ความเจริญทางสังคม จะปรากฏในรูปที่เด็กวาด ดังนี้

1. เด็กแสดงสิ่งแวดล้อมไว้ในรูปได้อย่างละเอียดมาก เช่น ถ้าวาดรูปบ้าน เขาก็จะวาดส่วนประกอบต่างๆไว้มาก เช่น ประตู หน้าต่าง สิ่งของ เครื่องใช้ พ่อ แม่ พี่น้อง สัตว์เลี้ยงต้นไม้ เป็นต้น เด็กสามารถแสดงรายละเอียดได้มาก เพราะเด็กมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้มาก
2. รูปที่เด็กวาดจะแสดงให้เห็นความเคยชินที่เขาได้เคยกระทำมาก่อน เช่น รูปการเล่นกับสุนัข รูปการให้อาหารนก รูปการให้อาหารนก รูปการเล่น นิทาน เป็นต้น
3. เด็กรู้จักสร้างจุดสำคัญของรูปก่อนแล้วสร้างส่วนประกอบที่ละเอียดในภายหลัง
4. เด็กแสดงคุณสมบัติพิเศษที่เขาเคยมีต่อสิ่งแวดล้อมลงในรูปที่เขาวาด
5. เด็กแสดงได้อย่างชัดเจนในรูปที่เขาวาด ว่าเขามีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด

ความเจริญทางการรับรู้ จะปรากฏในรูปที่เด็กวาดดังนี้

1. แสดงสัดส่วนในรูปได้อย่างถูกต้องแสดงระยะใกล้ไกลได้อย่างถูกต้อง เช่น แขน ต้องไม่โตกว่าขา หน้าต่างต้องเล็กกว่าประตู นิ้วมือจะวาดได้ครบถ้วน เป็นต้น
2. เด็กจะวาดจากส่วนใหญ่มาก่อน แล้วเพิ่มเติมส่วนย่อยภายหลัง เช่น ในการวาดหน้าคน เขาจะวาดเค้าโครงภายนอก แล้วจึงเติม ตา หู จมูก ปาก ภายหลัง
3. เด็กแสดงออกโดยการวาดได้อย่างใกล้เคียงกับความจริงมากขึ้น
4. เด็กสามารถใช้สีได้อย่างใกล้เคียงกับธรรมชาติมากขึ้น

ความเจริญทางสุนทรียภาพ

ความเจริญในด้านนี้หมายถึงการรู้จักคุณค่าของสิ่งที่สวยงาม มีรสนิยมสูง รู้จักจำแนกว่าอะไรงามอะไรไม่งาม เด็กที่มีความเจริญทางสุนทรียภาพ จะแสดงสิ่งเหล่านี้ในรูปที่เขาวาด

1. แสดงการตกแต่ง ประดับประดารูปของเขาได้อย่างงดงาม
2. รู้จักจัดระเบียบของรูปได้ดี รู้ว่าอะไรควรจัดไว้ที่ใด
3. เด็กจะคำนึงถึงเรื่องความสะอาด ความมีระเบียบ
4. เด็กจะคำนึงถึงความสำคัญของรูปเป็นส่วนรวม

ความเจริญทางการสร้างสรรค์

การที่เด็กจะวาดรูปอะไรขึ้น ส่วนมากจะต้องมีสิ่งแวดล้อมภายนอกมาเร้า เด็กจึงจะแสดงออกได้ ส่วนเด็กที่มีความเจริญทางการสร้างสรรค์นั้น สามารถวางแนวคิดใหม่ๆ แปลกๆ ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องคอยถามครู หรือเลียนแบบของผู้อื่น เด็กที่มีความเจริญทางการสร้างสรรค์จะแสดงสิ่งเหล่านี้ลงในรูปที่เขาวาด

1. สามารถหาเรื่องราวที่แปลกๆ ใหม่ๆ มาวาดได้
2. เด็กจะปรับปรุงสัญลักษณ์ที่เขาแสดงออกให้ดีขึ้นเสมอ สามารถปรับปรุงวิธีการในการวาดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. รู้จักประดิษฐ์เรื่องราวขึ้นมาวาดพร้อมทั้งรู้จักตั้งชื่อรูปที่วาดนั้นได้อย่างเหมาะสม (ประเทิน มหาจันทร์. ม.ป.ป: 39-78)

นอกจากนี้ นवलลอ ทินานนท์ (2542: 27) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกของเด็กที่เกี่ยวกับศิลปะ เป็นการสื่อความหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่เด็กคิดขึ้นตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงเด็กโต เป็นการแสดงออกถึงวุฒิภาวะของเด็กแต่ละวัย ที่มีแตกต่างกันตามพัฒนาการทางด้านร่างกาย หากเราลองสังเกตเด็กในชั้นเรียนก็จะเห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะการแสดงออกด้านศิลปะ แต่ในเด็กกลุ่มอายุเดียวกันหรือใกล้เคียงกันย่อมมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าความแตกต่างกัน การทำความเข้าใจในตัวเด็กแต่ละวัย แต่ละระดับอายุ ก็จะมีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ และการแนะแนวทางศิลปะให้กับเด็ก

เมื่อเด็กเติบโตขึ้น มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กสามารถควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อ ให้มีการประสานสัมพันธ์กันดีเป็นอย่างไร เขาจะสามารถสร้างงานที่ต้องใช้ความรู้ และทักษะหลายๆ ด้านได้

7. ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปศึกษา

การเข้าใจถึงศิลปะเด็กนั้น ต้องเข้าใจถึงพื้นฐานการแสดงออกที่เกี่ยวกับสภาพการรับรู้ของเด็กอีกด้วย เพราะการรับรู้สภาพแวดล้อมของเด็กแต่ละคน มีความผิดแผกแตกต่างกันออกไป ต่างไปจากการรับรู้ของผู้ใหญ่อย่างแน่นอน สภาพการรับรู้ และการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก แบ่งออกเป็นทฤษฎีต่างๆ ดังต่อไปนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539: 125-141) ได้แยกสภาพการรับรู้และการแสดงออกทางศิลปะของเด็กออกเป็นทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

ทฤษฎีเหมือนจริง (Naïve Realism)

ทฤษฎีเหมือนจริงทางศิลปศึกษาขึ้นอยู่กับสมมุติฐานที่ว่า “ไม่มีข้อแตกต่างกัน ระหว่างรูปวัตถุ และภาพที่เด็กรับรู้” จากสมมุติฐานหมายความว่า เมื่อวัตถุสิ่งแวดล้อม มีรูปทรง สี รายละเอียด

อย่างไร ภาพที่เด็กรับรู้ ก็จะสามารถรับรู้รูปทรง สี และรายละเอียดตรงกับความเป็น ได้ผลงานที่เลียนแบบวัตถุจริงทุกประการ เมื่อเราปรับศิลปะแบบเหมือนจริงเข้ามา สอนในโรงเรียน โดยเน้นการฝึกฝนด้านฝีมือ สิ่งแวดล้อมสื่อที่ใช้ในการแสดงออกก็มีจำนวนจำกัดซึ่งทำให้การแสดงออกในลักษณะเหมือนจริงมีจุดอ่อนยิ่งขึ้น

การสอนศิลปะเด็กในลักษณะเหมือนจริงจะสอดคล้องกับสภาพการศึกษาที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางด้วยเช่นเดียวกัน มีลักษณะฝึกฝนทางทักษะที่ง่ายต่อการสอนและง่ายต่อการตรวจสอบคุณภาพ นอกจากนั้นยังอาจจะสอดคล้องกับการฝึกฝนทางทักษะของศิลปะอีกด้วยทำให้การเรียนการสอนศิลปะในลักษณะที่เหมือนจริง ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง การฝึกฝนศิลปะเหมือนจริงเหมาะกับการฝึกฝนของนักเรียนที่โตขึ้น แต่การเขียนภาพเหมือนจริงก็ยังคงใช้ได้กับศิลปะเด็ก แต่ต้องเป็นเพียงส่วนหนึ่งซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์และการแสดงออกที่หลากหลายยิ่งขึ้น และต้องไม่ใช่แบบเหมือนจริงตามมาตรฐานของผู้ใหญ่ แต่เป็นแบบเหมือนจริงตามมาตรฐานของเด็ก โดยมีความแตกต่างเฉพาะบุคคลเป็นพื้นฐานในการแสดงออก

ทฤษฎีปัญญา (Intellectualist Theory)

ตามแนวคิดของทฤษฎีปัญญาทางศิลปะศึกษา มีความเชื่อร่วมกันว่า “เมื่อเด็กเขียนสิ่งใดจะเขียนตามที่อยู่” การที่เด็กดูในที่นี้ หมายถึงการที่เด็กดูต่อสิ่งนั้นๆ เป็นความรู้ในลักษณะที่เป็นความคิดรวบยอดต่อสิ่งนั้น เป็นผลมาจากการสังสมประสบการณ์ของแต่ละคน ภาพที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้าเป็นเพียงตัวกระตุ้นให้คิดคำนึงถึงประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ นักทฤษฎีปัญญาสรุปว่า “เด็กที่เขียนภาพตามที่เขารู้ไม่ใช่จากการที่เด็กมองเห็น” การประยุกต์ทฤษฎีปัญญามาใช้สำหรับศิลปะเด็ก สามารถนำมาใช้ได้อย่างดี เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเสนอสติปัญญาของเด็กแต่ละคนที่ได้สังสมประสบการณ์และการรับรู้ จนเกิดเป็นความคิดรวบยอดในจิตสำนึกของเด็ก ซึ่งความคิดรวบยอดจะถูกต้องและดีงามเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับเตรียมการของผู้ใหญ่ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

สำหรับการเรียนการสอนศิลปะเด็กทั่วไป ไม่ได้ยึดถือทฤษฎีนั้นเพียงทฤษฎีเดียว เพราะขีดจำกัดของกิจกรรมนี้มีอยู่ แนวคิดของทฤษฎีปัญญาจึงถูกนำไปแทรกหรือผสมผสานกับแนวคิดอื่นๆ ด้วยเพื่อให้เด็กได้เสนอความคิด ได้แสดงออก และได้รับประสบการณ์ที่กว้างขึ้น เพราะประสบการณ์ทางศิลปะควรมีลักษณะบูรณาการหลายด้าน เช่น การเสนอความคิด รูปแบบสร้างสรรค์ การแสดงอารมณ์ การบันทึกสภาพแวดล้อม เป็นต้น

ทฤษฎีการรับรู้ (Perceptual Theory)

จากแนวคิดจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) ในแง่การรับรู้จากสภาพส่วนรวมมาสู่ส่วนย่อย ได้ส่วนผลมาสู่ทฤษฎีของ อาร์นไฮม์ (Arnheim's Theory) ซึ่งได้เสนอหลักการโดยสรุปว่า “เด็กเขียนภาพตามที่เขาเห็น” โดยเชื่อในกระบวนการรับรู้ที่เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่างๆ ในสภาพส่วนรวมทั้งหมด แล้วจึงมองเห็นรายละเอียดตามมา จะพบว่าวัยเด็กในช่วงแรกจะเขียนภาพวัตถุสิ่งแวดล้อมเป็นรูปทรงง่ายๆ ไม่มีรายละเอียดมากนัก ต่อเมื่อเด็กโตขึ้นภาพเขียนของเขาค่อยๆ เพิ่มความซับซ้อนหรือรายละเอียดขึ้น นอกจากการรับรู้จะต่างกันตามวัยแล้ว ความสามารถในการมองเห็นรายละเอียดยังแตกต่างกันแต่เฉพาะบุคคลอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการรับรู้ของแต่ละคน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสติปัญญา ประสบการณ์ความตั้งใจ และสภาพวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ตามแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ ได้ส่งผลมาถึงการเรียนการสอนเป็นอย่างมากช่วงเวลาหนึ่ง โดยครูจะพยายามชี้แนะให้เด็กมองไปยังวัตถุสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว มองให้เห็นเป็นรูปทรงต่างๆ ก่อนแล้วจึงมองรายละเอียดตามมา ซึ่งต่อมาเมื่อมีการเขียนภาพของเด็กเน้นเสรีภาพมากขึ้น วิธีการเหล่านี้จึงค่อยๆเปลี่ยนไปจากวิธีการสอนตามแนวคิดนี้ไม่ได้พัฒนาให้กว้างออกไป ทำให้การเรียนวาดเขียนของเด็กเกิดรูปแบบที่ซ้ำซากจำเจ การเรียนการสอนที่ไม่เข้าใจ และเกิดการเลียนแบบรูปแบบกันอย่างมาก การเขียนตามวิธีการข้างต้นจึงลดความสำคัญลง

ทฤษฎีความรู้สึกละและการเห็น (Haptic; & Visual Theory)

ทฤษฎีความรู้สึกละและการเห็น เป็นแนวคิดที่ประมวลมาจากความคิดของนักศิลปะศึกษา โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) ที่เชื่อว่า “เมื่อเด็กพบเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เด็กไม่เพียงแต่รับรู้รูปทรงของวัตถุสิ่งของเท่านั้นแต่จะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้นขึ้นด้วย” ตามแนวคิดนี้จึงมุ่งกิจกรรมศิลปะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกอย่างเสรีภาพ และเชื่อมั่นว่า การส่งเสริมการแสดงออกในลักษณะนี้ย่อมสร้างเสริมให้เด็กเกิดคุณค่าอย่างกว้างขวางทั้งในแง่คุณค่าทางศิลปะและคุณค่าทางบุคลิกภาพ โดยเฉพาะทางด้านบุคลิกภาพนั้นเกี่ยวข้องกับความรู้สึกสัมผัสที่มีต่อสภาพแวดล้อมรอบด้าน เด็กจะแสดงอารมณ์ด้วยความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยตรง เด็กไม่เน้นการแสดงออกด้วยการสร้างสรรค์กลวิธีอย่างเด่นชัด แต่แสดงออกโดยตรงไปตรงมาตามความรู้สึกสัมผัสของเขา ซึ่งอาจจะแสดงออกด้วยสี วัสดุ และรูปทรงอย่างง่าย ๆ

ปัจจุบันแนวคิดทางด้านศิลปะเด็กในเมืองไทยได้ยอมรับทฤษฎีความรู้สึกละ และการเห็นอย่างกว้างขวาง ดังจะพบได้จากกิจกรรมทั่วไปที่เสนอเรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ให้เด็กแสดงออกตามสภาพแวดล้อมจริงๆของเด็ก เพื่อเขาจะได้สามารถสะท้อนความรู้สึกสัมผัสโดยตรงจากชีวิตประจำวันมาเป็นงานศิลปะที่มีคุณค่าได้

นอกจากนั้นงานศิลปะเด็กที่สนับสนุนการแสดงออกทางด้านจินตนาการก็นับว่าช่วยกระตุ้นการแสดงความรู้สึกได้อย่างดีด้วยซึ่งเรื่องราวที่เด็กจะแสดงจินตนาการนั้น มักจะเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องกับชีวิตเด็กเรื่องราวที่เด็กสนใจ หรือเรื่องราวที่เด็กมีประสบการณ์จินตนาการอาจจะไม่ใช่ความจริง แต่จินตนาการก็สัมพันธ์กับความจริง และทำลายความรู้สึกนึกคิดของเด็กได้อย่างดียิ่ง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539: 125-141)

8. ความหมายและความสำคัญของการวาดภาพระบายสี.

การวาดภาพระบายสี มาจากคำ 2 คำ คือ “การวาดภาพ (Drawing) กับคำว่า “ระบายสี” (Painting)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 820,934,1066) คำว่า ”วาด” หมายถึง เขียนหรือลากเส้นเป็นลวดลาย หรือรูปภาพ ส่วนคำว่า “ภาพ” หมายถึงสิ่งที่วาดขึ้นเป็นรูป คำว่า “วาดภาพ” ในพจนานุกรม จึงหมายถึง วาดเป็นภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น วาดภาพทิวทัศน์ วาดภาพคน ระบายสี หมายถึง ลงสี, แต้มสี, ป้ายสี เมื่อรวมคำทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นคำว่า “วาดภาพระบายสี” จึงพอสรุปความหมายของคำว่าวาดภาพระบายสีได้ว่า หมายถึง การวาดหรือเขียนขึ้นรูปแล้วลงสีหรือแต้มสี

ธานินทร์ ศรีภาวินทร์ (2546: 41) ได้ให้ความหมายการวาดภาพระบายสีว่า “เป็นการแสดงออกทางศิลปะโดยการขีด เขียน ชูต และระบายด้วยวัสดุต่างๆลงในบริเวณว่างตามที่ต้องการเพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมาในรูปของจินตนาการ ความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรม”

ผดุง พรหมมูล (2545: 12) ได้ให้ความหมาย จิตรกรรมหรือการเขียนภาพระบายสีว่า หมายถึง การวาดเส้น การลงสี หรือการขีดเขียนให้ปรากฏรูปร่าง รูปทรง โดยใช้วัสดุต่างๆ เช่น ดินสอ ปากกา สี มาขีด ชีต ลาก ระบาย ป้าย ทา ให้เกิดเป็นร่องรอย เรื่องราว บนระนาบรองรับ เช่น กระดาษ แผ่นไม้ ตามความคิดและจินตนาการ อาจเป็นสัญลักษณ์ หรือภาพเหมือนจริงตามที่ตาเห็นก็ได้ มีลักษณะสองมิติ คือมีความกว้าง และความยาว

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2546: 68) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ การวาดภาพ (Drawing) หมายถึงผลงาน 2 มิติบนพื้นระนาบที่สำเร็จลงด้วยการจำแนกค่าน้ำหนัก (Value) ของสีใดสีหนึ่ง อันได้มาจากวัสดุหลักของงานวาดภาพ คือ ดินสอดำ ผงถ่านกราไฟต์ สีชอล์ก ฯลฯ ซึ่งค่าน้ำหนักดังกล่าวอาจเกิดขึ้นมาจากวิธีการกดน้ำหนักมือในการจัดวัสดุที่ใช้เขียนด้วยความหนักเบา แตกต่างกัน หรือเกิดจากการใช้ความถี่ห่างของการประสานกันของเส้นปากกาก็ได้ ดังนั้นงานวาดภาพจึงเป็นงานที่ใช้วัสดุอุปกรณ์จำนวนน้อย และมีวิธีที่ไม่ยุ่งยาก กล่าวคือ สามารถเขียนให้เสร็จได้อย่างรวดเร็ว และการระบายสี (Painting) หมายถึงการสร้างงาน 2 มิติ บนพื้นระนาบด้วยสีหลายสี ซึ่งมักจะมีสื่อตัวกลางระหว่าง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เขียน การเรียกชื่อกลวิธีภาพเขียนจะเรียกตามสื่อวัสดุเป็นสำคัญ เช่น การเขียนภาพสีน้ำ การเขียนภาพสีน้ำมัน การเขียนภาพสีอะคริลิก เป็นต้น

สวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534: 64) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการเขียนภาพและระบายสีภาพด้วยสีต่างๆ ส่วนการวาดเขียน (Drawing) นั้น เป็นการเขียนภาพโดยใช้สีเดียว ทั้งจิตรกรรมและวาดเขียนมีความสัมพันธ์กัน บางคนอาจจะเขียนและร่างภาพขึ้นมาก่อนแล้วจึงลงสีหลายสีสัปดาห์หลัง หรือบางคนอาจจะเขียนระบายสีโดยไม่ร่างก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ความถนัดและแนวคิดในการแสดงออกของแต่ละคน ทั้งจิตรกรรมและการวาดเขียนมีขอบข่ายของการสร้างสรรค์กว้างขวาง เช่น การเขียนภาพหุ่นนิ่ง ภาพเขียนคนเหมือน และการเขียนภาพตามจินตนาการ ฯลฯ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การวาดภาพระบายสี หมายถึงการลากเส้นโดยวาดเป็นภาพแล้วแล้วแต่งแต้มสีลงไปให้สวยงาม ซึ่งเป็นการแสดงออกทางศิลปะด้วยการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะโดยการวาดภาพที่แสดงออกมาเพื่อสื่อถึงความเป็นตัวตนของเด็ก ที่แฝงเร้นอยู่ในภาพวาดซึ่งสะท้อนความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการของเด็ก ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด การมองโลก การมองตนเอง ความคิด ความต้องการของเด็กออกมาเป็นภาพ จึงกล่าวได้ว่า การวาดภาพระบายสีของเด็กเป็นแนวทางหนึ่งที่เราสามารถใช้ศึกษาความคิดความอ่าน ความเข้าใจของเด็กได้เป็นอย่างดี

9. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์ (2543: 106 -107) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนไทยมุสลิม อายุ 7 ถึง 9 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนไทยมุสลิม อายุ 7 ถึง 9 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนไทยมุสลิม อายุ 7 ถึง 9 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึง 4 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2543 จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม 2) แบบทดสอบการวาดภาพระบายสี 3) แบบประเมินค่า สร้างขึ้นจากหลักเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์โลเวนเฟลด์ โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างประชากรด้วยตนเองแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และครูศิลปศึกษา สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไทยมุสลิม สามารถวาดภาพระบายสีได้ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ในขั้นที่ 3 คือวาดภาพได้คล้ายของจริง ดังนี้

1. ด้านการวาดภาพคน ลักษณะที่นักเรียนไทยมุสลิมแสดงออกได้มากที่สุดคือ วาดภาพคนเฉพาะด้านหน้า คิดเป็นร้อยละ 90.47 และแสดงออกน้อยที่สุดคือ วาดภาพเน้นส่วนที่เห็นว่าสำคัญให้มีขนาดใหญ่ สิ่งที่เห็นว่าไม่สำคัญจะไม่วาด คิดเป็นร้อยละ 13.33
2. ด้านการใช้พื้นที่ว่าง ลักษณะที่นักเรียนไทยมุสลิม แสดงออกได้มากที่สุดคือ วาดภาพมีลักษณะแบนราบแบบ 2 มิติ คิดเป็นร้อยละ 95.23 แสดงออกน้อยที่สุดคือ วาดภาพแบบพับกลางหรือภาพแบบมองทะลุเห็นภายใน คิดเป็นร้อยละ 21.26
3. ด้านการใช้สี ลักษณะที่นักเรียนไทยมุสลิมแสดงออกได้มากที่สุดคือ ระบายสีโดยอิสระ คิดเป็นร้อยละ 92.96 และลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้น้อยที่สุดคือระบายสีตกแต่งบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายหรือรายละเอียดอื่นๆในภาพ คิดเป็นร้อยละ 15.23
4. ด้านการออกแบบ ลักษณะที่นักเรียนไทยมุสลิมแสดงออกได้มากที่สุดคือ วาดภาพแสดงออกโดยอิสระเป็นตัวของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 97.46 และแสดงออกน้อยที่สุดคือ วาดภาพมีรูปแบบซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งต่างๆ หรือเครื่องประดับต่างๆ เช่น เครื่องใช้ ทรงผม กำไล คิดเป็นร้อยละ 13.65

โชติวัฒน์ วณเมธิน (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาสาระในภาพระบายสีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาระในภาพระบายสีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 404 คน โดยแบ่งออกเป็น 8 ด้านดังนี้ 1.ชาติ 2.ศาสนา 3. การเมืองการปกครอง 4.ประเพณี 5.ปัจจัยในการดำรงชีวิต 6.ศิลปกรรม 7.จรรยาบรรณ และ 8.การละเล่น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1. แบบทดสอบการวาดภาพระบายสี 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี และ 3. แบบวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าสาระในด้านประเพณีมีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 75.24 รองลงมาตามลำดับได้แก่ ด้านจรรยาบรรณ คิดเป็นร้อยละ 9.43 ด้านศิลปกรรมคิดเป็นร้อยละ 5.90 ด้านการละเล่น คิดเป็นร้อยละ 4.01 ด้านศาสนา คิดเป็นร้อยละ 3.54 ด้านชาติและการเมืองการปกครอง อย่างละ 0.71 และด้านปัจจัยในการดำรงชีวิตคิดเป็นร้อยละ 0.47

สาระเรื่องราวในภาพที่พบมากที่สุดคือเรื่องราวทางด้านประเพณี ประกอบไปด้วยประเพณีลอยกระทงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.97 รองลงมาได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ร้อยละ 33.33 ส่วนที่พบน้อยได้แก่ประเพณีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีวิ่งควาย ประเพณีผีตาโชน ประเพณีแข่งเรือพาย และประเพณีแห่นางแมว (เรื่องราวร้อยละ 0.31)

รายละเอียดของสิ่งที่ปรากฏในภาพมากที่สุดคือด้านประเพณี คิดเป็นร้อยละ 31.61 ซึ่งแสดงถึงรายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีลอยกระทงมากที่สุด รายละเอียดที่ปรากฏ ได้แก่แสดงเวลากลางคืน แสดงคืนวันเพ็ญ เผาเทียนเล่นไฟ แสดงอาชีพการขายกระทง และการขายดอกไม้ไฟตามลำดับ รองลงมาได้แก่รายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ ได้แก่ การสาดน้ำด้วยขัน การก่อกองทราย การสาดน้ำด้วยปืนฉีดน้ำ เล่นน้ำด้วยสายยาง สาดน้ำโดยใช้รถกระบะตระเวนสาด การรดน้ำดำหัวตามลำดับ ส่วนที่พบน้อยได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีวิ่งควาย

ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการวาดภาพระบายสีพบว่ากิจกรรมทางศิลปศึกษาที่นักเรียนชอบมากที่สุดได้แก่กิจกรรมการวาดภาพระบายสี คิดเป็นร้อยละ 63.12 สำหรับการวาดภาพเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยนักเรียนต้องมีแบบบ้างเพื่อใช้เป็นข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 54.46 นักเรียนรู้สึกชอบถ้าในวิชาศิลปศึกษาคำนำเอาเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมมาให้ฝึกปฏิบัติเสมอ คิดเป็นร้อยละ 91.83

ธานินทร์ ศรีภาวินทร์ (2546: 148-149) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสีของนักเรียนในระดับภาคบังคับ 9 ปี ตามแนวทางของหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลงานการเขียนภาพระบายสี ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 980 ภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม

ข้อมูลคือ เครื่องมือศึกษาเนื้อหา การถ่ายภาพ การออกแบบ การจัดภาพ การใช้สี และกระบวนการสร้างสรรค์งานของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า

1. เนื้อหา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 34.04 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.00 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุดร้อยละ 35.71

2. การถ่ายภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 41.90 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 45.71 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เลียนแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 57.14

3. การออกแบบภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาพที่จัดกระจายมากที่สุดร้อยละ 64.76 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาพที่เกิดความเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 60.95 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาพที่เกิดความเคลื่อนไหวมากที่สุดร้อยละ 55.71

4. การจัดภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 72.38 มีการเน้นภาพด้วยการจัดให้อยู่ตรงกลางมากที่สุดร้อยละ 30.47 จังหวะการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 71.90 ใช้สัดส่วนที่สัมพันธ์ภายในรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 67.38 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 80.47 เน้นด้วยการตกแต่งมากที่สุดร้อยละ 33.09 จังหวะโดยการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 83.57 ใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 77.16 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สมดุลจากความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 77.85 มีการเน้นภาพด้วยสีมากที่สุดร้อยละ 32.14 มีจังหวะโดยการซ้ำมากที่สุดร้อยละ 80.71 มีการใช้สัดส่วนที่มีความสัมพันธ์ภายในรูปทรงมากที่สุดร้อยละ 77.85

5. การใช้สี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีตามความรู้สึกมากที่สุดร้อยละ 64.04 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 61.09 ใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 62.85 ใช้สีตัดกันตาม วงจรสีมากที่สุดร้อยละ 74.28 สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 2.85 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 75.71 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการใช้สีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 43.57 ระบายสีเรียบมากที่สุดร้อยละ 74.04 การใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 54.76 ใช้สีตัดกันมากที่สุดร้อยละ 73.09 ใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 12.85 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 45.23 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการใช้สีตามแบบของจริงมากที่สุดร้อยละ 56.42 ระบายสีที่เรียบมากที่สุดร้อยละ 68.57 ใช้สีสดใสมากที่สุดร้อยละ 76.42 มีการใช้สีตัดกันมากที่สุดร้อยละ 72.14 การใช้สีแสดงลักษณะแสงเงาร้อยละ 35.57 และมีการเว้นพื้นที่เป็นกระดาษร้อยละ 36.42

6. กระบวนการสร้างสรรค์งาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความกระตือรือร้นในการทำงานมีความตั้งใจ แก้ปัญหาในการทำงานมีความสนุกสนานเพลิดเพลินใน

การทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ และพอใจในผลงานอยู่ในระดับร้อยละ 80.00ขึ้นไป ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการทำงานได้อย่างอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความเป็นระเบียบ ประณีต มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี การเก็บรักษาและการใช้เครื่องมือ และมีความพอใจในผลงานที่ทำอยู่ในระดับร้อยละ 80.00 ขึ้นไป และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทำงานได้อย่างอิสระ ทำงานด้วยความมั่นใจมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงาน มีความเป็นระเบียบ ประณีต แก้ปัญหาในการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีการเก็บรักษาและใช้เครื่องมือ และพอใจผลงานที่ทำอยู่ในระดับร้อยละ 80.00 ขึ้นไป

ปวีดา ชื่นเชย (2543) ได้ทำการศึกษาการวาดภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 180 คน ภาคปลายปีการศึกษา 2543 เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1. แบบทดสอบวาดภาพคน และแบบตรวจให้คะแนนทดสอบการวาดภาพคน DAP ของนาเกลลิ แพลโดย ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2536) 2. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการวาดภาพคน ผลการวิจัยพบว่า

1. การวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนรวมในการวาดภาพมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ

2. การวาดภาพคนรูปผู้ชาย รูปผู้หญิง และรูปตนเอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คะแนนภาพวาดคนรูปผู้หญิงมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพวาดรูปผู้ชาย และภาพวาดรูปตนเอง ตามลำดับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนภาพวาดคนรูปผู้ชายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาพวาดคนรูปตนเอง และภาพวาดคนรูปผู้หญิง ตามลำดับ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าได้คะแนนภาพวาดรูปผู้ชายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาพวาดรูปตนเอง และภาพวาดรูปผู้หญิงตามลำดับ

3. ลักษณะรายละเอียดของภาพคน ที่พบมากที่สุดในการวาดภาพคน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ การติดของร่างกาย (การวาดแขน, ขา) และลักษณะที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ นิ้วมือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลักษณะรายละเอียดของภาพคนที่พบมากที่สุดได้แก่ ลำตัว และลักษณะที่พบน้อยที่สุดได้แก่ นิ้วมือ และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลักษณะรายละเอียดของภาพคนที่พบมากที่สุดได้แก่ ลำตัว และลักษณะที่พบน้อยที่สุดได้แก่ หู

4. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการวาดภาพคนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบวาดภาพโดยนักเรียนชอบวาดภาพคนเกี่ยวกับจินตนาการมากที่สุด และท่าทางของภาพคนที่นักเรียนอยากวาดมากที่สุด มีใกล้เคียงกัน 2 ท่าทางคือ ท่ายืน และท่ากำลังเคลื่อนไหวลักษณะต่างๆ ในส่วนของการวาดภาพคนนักเรียนคิดว่าการวาดอวัยวะส่วนต่างๆ เช่น แขน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า เป็นสิ่งที่วาดยากที่สุด

และนักเรียนอยากให้มีการสอนเกี่ยวกับ “การวาดภาพคน” เพิ่มเติม ในส่วนวิธีการวาด “ท่าทางการเคลื่อนไหว” นักเรียนคิดว่าการวาดภาพคนที่ยากที่สุดคือ การวาดภาพจากคนจริง และสิ่งที่นักเรียนอยากนำมาใช้ในการวาดภาพคนมากที่สุดได้แก่ ดินสอ นักเรียนส่วนมากมีความรู้สึกสนุกสนานระหว่างเรียนในวิชาศิลปะ โดยกิจกรรมวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุด

พดุงศักดิ์ ศษส่ำโรง (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ผลการสอนวาดภาพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจ และทางด้านอารมณ์ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็ก: กรณีเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนวาดภาพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจและทางด้านอารมณ์ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็ก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเด็กหญิงที่ถูกล่วงเกินทางเพศ อายุ 9-12 ปี จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ (SDT) 2) แผนการสอนวาดภาพระบายสีจำนวน 10 แผน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อคำสั่ง 3 กลุ่ม คือ การวาดภาพจากการคาดการณ์ การวาดภาพจากการสังเกต การวาดภาพจากจินตนาการ 3) แบบประเมินผลงาน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้และความเข้าใจและทางด้านอารมณ์ พบว่า หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาในรายละเอียดพบว่า เด็กที่เรียนตามแผนการสอนวาดภาพระบายสี มีผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจ และทางด้านอารมณ์สูงกว่าก่อนเรียน เมื่อศึกษารายละเอียดจากแบบทดสอบย่อย การวาดภาพจากการคาดการณ์ การวาดภาพจากการสังเกต การวาดภาพจากจินตนาการ พบว่ามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปีตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ ตัวอย่างประชากร คือ เด็กญี่ปุ่น อายุ 9 ถึง 12 ปี จากโรงเรียนสมาคมไทย- ญี่ปุ่น ในประเทศไทย จำนวน 20 คน และเด็กญี่ปุ่นจากมูลนิธิคามิอิจิ ประเทศญี่ปุ่นจำนวน 32 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่นทั้งสองกลุ่มแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้แบบวิเคราะห์ภาพระบายสีที่สร้างขึ้นจากหลักเกณฑ์ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของโลเวนเฟลด์ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และครูศิลปศึกษา ผลการวิจัยพบว่า เด็กญี่ปุ่นทั้งสองกลุ่มสามารถวาดภาพระบายสีได้ตามทฤษฎีของโลเวนเฟลด์ ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ดังนี้

1. ด้านการวาดภาพคน เด็กมีการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า ทรงผม และเครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 92.31 ร้อยละ 26.92 วาดภาพคนที่แสดงอารมณ์บนใบหน้าอย่างชัดเจนร้อยละ 25 วาดภาพคนที่มีขนาดใหญ่เต็มหน้ากระดาษ และร้อยละ 21.15 วาดภาพคนคล้ายการ์ตูนจากหนังสือ ภาพยนตร์ โทรทัศน์

2. ด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง เด็กสามารถแสดงขนาดของสิ่งต่างๆที่วาดเหมาะสมกับพื้นที่ว่าง คิดเป็นร้อยละ 94.23 ร้อยละ 30.77 มีการจัดวางภาพให้สมดุลย์ สองข้างเท่ากัน ร้อยละ 21.15 แสดงมิติ และร้อยละ 1.92 มีการใช้เส้นฐาน

3. ด้านการใช้สี เด็กใช้สีตามความคิดและประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 100 ร้อยละ 46.15 ระบายสีโดยแสดงลักษณะระยแปร่ง ไปในทิศทางเดียวกัน ร้อยละ 40.38 ระบายสีในหลายทิศทาง ร้อยละ 36.54 ใช้สีแบบจินตนาการ และร้อยละ 11.54 ใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ

4. ด้านการออกแบบ เด็กสามารถออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 100 และร้อยละ 32.67 ออกแบบเรื่องราวแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ จากเหตุการณ์ประทับใจและร้อยละ 30.77 ออกแบบสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชีวิตที่เรียบง่าย

โกศล ภูพลอย. (2532: 91-93) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 จำนวน 130 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามหลักทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะของโลเวนเฟลด์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวาดภาพคน นักเรียนแสดงออกโดยเน้นความแตกต่างระหว่างเพศ ด้วยเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และทรงผมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.23 แสดงออกทางกิริยาการเคลื่อนไหวน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.08 ด้านการจัดพื้นที่นักเรียนแสดงออกโดยความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.45 แสดงออกทางลักษณะสามมิติน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.38

งานวิจัยต่างประเทศ

เบลลิกเกอร์ และมาร์รา (Bleiker; & Marra.1993: 30- 46) ทำการศึกษาผลงานศิลปะ ของเด็กญี่ปุ่น และอเมริกัน กลุ่มตัวอย่างคือเด็กญี่ปุ่นและอเมริกันอายุ 6, 8 และ 10 ปี ทำการทดลองโดยแจกกระดาษกับดินสอสีและให้เด็กกลุ่มตัวอย่างวาดภาพ ในเรื่องราวของแม่กับพ่อกำลังจูบกัน อยู่ในสวนโดยมีลูกอยู่ด้านหน้า และมีต้นไม้สองต้นอยู่ด้านหลัง ผลการศึกษาพบว่า คะแนนการจัดองค์ประกอบของเด็กทั้งสองกลุ่มเท่าเทียมกันแต่มีความแตกต่างบางประการที่สามารถพบเห็นได้อย่างชัดเจนคือ เด็กญี่ปุ่นอายุ 6 ปี จะวาดพื้นหลังให้มีวัตถุหลายๆสิ่งนอกเหนือไปจากสิ่งที่กำหนดไว้ตามเรื่องราว ส่วนเด็กอเมริกันจะวาดภาพที่มีวัตถุซ้ำๆกัน และจะเน้นในเรื่องของรายละเอียดของวัตถุนั้น

เป็นส่วนใหญ่ ส่วนในระดับอายุ 8 ปีนั้น พบว่าเด็กญี่ปุ่นมักวาดวัตถุเป็นลักษณะสามมิติ มากกว่าเด็กอเมริกัน สำหรับระดับอายุ 10 ปี พบว่าเด็กญี่ปุ่นจะมีการวาดภาพแสดงสัดส่วนของร่างกายของคนได้ชัดเจนมากกว่าเด็กอเมริกัน

พารีเซอร์ (ไซตีวัฒน์ วณเมธิน. 2546: 88; อ้างอิงจาก Pariser. 1985) ศึกษาพฤติกรรมการวาดภาพของเด็กว่า การวาดภาพของเด็กในชั้นประถมศึกษานั้น พัฒนาเช่นไร ทำเช่นไร เด็กจะวาดรูปได้คล่องแคล่ว และวาดรูปได้โดยเสรี โดยกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการวาดภาพ 2 วิธี ในการค้นคว้า คือ วิธีการวาดภาพวัตถุจริงโดยที่เด็กมองแต่วัตถุลักษณะ Blind Center กับวิธีการวาดภาพลอกเลียนแบบโดยใช้รูปสัตว์ที่เขียนเป็นลายเส้นของศิลปินเป็นต้นแบบ ผลการวิจัยที่ได้พบว่ากลุ่มทดลองการวาดภาพลักษณะการรับรู้ถ่ายทอดจากวัตถุจริงมีลักษณะการวาดภาพแสดงการถ่ายทอดวัตถุนั้นตามที่เด็กเห็น แต่เด็กบางคนยังวาดรูปสื่อแสดงการถ่ายทอดจากรูปแบบที่เด็กเคยเห็นมาก่อน เช่นภาพจากในการ์ตูน ส่วนการวาดภาพของเด็กที่ใช้วิธีการลอกเลียนแบบรูปศิลปินนั้น มีพฤติกรรมคล้ายกันคือ ลอกเส้นและรูปแบบตามที่เห็นในตัวอย่าง และรูปวาดของเด็กบางคนแทรกประสบการณ์ในการรับรู้ของตนลงในรูป ในลักษณะการแสดงออกเฉพาะตัวเด็ก เช่น การเติมสิ่งแวดลอมลงไปในรูปแบบด้วย ประโยชน์ที่ได้จากการทดลอง ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการวาดภาพของเด็ก ประสพการณ์การรับรู้ของเด็ก ที่มีต่อการวาดภาพของเด็กแต่ละช่วงอายุ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กชวากัมพูชาในตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี จำนวน 17 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเด็กชวากัมพูชา ในตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 8 คน

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของเด็กชวากัมพูชาในตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่มีอายุระหว่าง 9 – 12 ปี จำนวน 8 คน

ประเภทของเด็กชวากัมพูชาในตลาดโรงเกลือ	กลุ่มตัวอย่าง	
	เด็กชาย	เด็กหญิง
เด็กกำพร้า อาศัยอยู่กับยาย	1	1
เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีแม่คนเดียว	1	-
เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อคนเดียว	1	-
เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่ครบ	4	-
รวม	7	1

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ คือ

1. แบบทดสอบการวาดภาพระบายสี โดยสร้างเป็นแบบทดสอบวาดภาพระบายสีตามคำสั่งในหัวข้อที่กำหนด 5 ข้อ ดังนี้

- 1.1 ภาพอิสระ
- 1.2 ภาพครอบครัวของฉัน
- 1.3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้
- 1.4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต
- 1.5 ภาพอนาคตของฉันที่ใฝ่ฝันอยากเป็น

2. แบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา

3. แบบสัมภาษณ์ภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1

1. ปฐมนิเทศและแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างแบบทดสอบวาดภาพระบายสีจากผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังนี้

- 1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง
- 1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า
- 1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ

2. สร้างแบบทดสอบวาดภาพระบายสี ตามคำสั่ง จำนวน 5 ข้อๆ ละ 60 นาที

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นที่ 1

1. นำแบบทดสอบการวาดภาพระบายสี จากคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง โดยใช้เกณฑ์การยอมรับ 2 ใน 3 ท่าน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 2

1. ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์
2. ปฐมนิเทศและแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิชาศิลปศึกษาจำนวน 3 ท่าน ดังกล่าว
3. สร้างเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีของ เด็กชาวกัมพูชา

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือขึ้นที่ 2

1. นำเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ

2. นำเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเหมาะสมและพัฒนาแก้ไขให้สมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยเข้าสู่พื้นที่ศึกษา คือตลาดโรงเกลือ จากการศึกษาเบื้องต้น ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าบริเวณใดบ้างมีเด็กชาวกัมพูชา เข้ามาหารายได้ ผู้วิจัยทำการสังเกตสถานที่ แวดล้อมทางกายภาพ ของพื้นที่ที่คาดว่าจะมีเด็ก ชาวกัมพูชาชอบไปหารายได้ต่างๆเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่สาธารณะ เต็มไปด้วยผู้คนผ่านไปมาพลุกพล่านมากมายที่มาเที่ยวซื้อหาสินค้าและพ่อค้าแม่ค้าที่ประกอบอาชีพอยู่ในบริเวณดังกล่าวด้วย ผู้วิจัยพยายามทำตัวไม่ให้เป็นที่น่าสนใจ เพราะผู้วิจัยยังไม่สามารถกำหนดบทบาทของตนเองได้ว่าควรจะแสดงบทบาทอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจกับพื้นที่พอสมควรและพบว่ามีกลุ่มเด็กที่เป็นจุดที่มีเด็กกัมพูชาชอบรวมตัวกันมากที่สุดจุดหนึ่ง คือบริเวณหน้าด่านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งส่วนมากจะเป็นเด็กที่คอยรับจ้างกางร่มให้แก่คนที่มาเที่ยวในตลาดโรงเกลือ แต่เด็กกลุ่มนี้ส่วนมากจะเป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 13 -14 ปี ขึ้นไปเป็นอย่างน้อย และจุดที่สองคือบริเวณตลาดผัก ผลไม้ จะมีกลุ่มเด็กรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งส่วนมากเป็นเด็กที่มีอายุประมาณ 9 -12 ปี เพราะที่บริเวณตลาดผักผลไม้จะมีร้านรับซื้อของเก่า ขวดพลาสติก ตั้งอยู่หลายร้าน เด็กเหล่านี้หารายได้ด้วยการเก็บขยะขายบางครั้งก็จะขอทานด้วย

ขั้นตอนที่สอง การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเริ่มที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิควิธีการเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการสังเกตข้อมูลเบื้องต้นง่ายๆก่อน เพื่อเข้าใจสภาพพื้นที่ จากนั้นผู้วิจัยจึงทำความรู้จักและศึกษาเด็กชาวกัมพูชาที่น่าสนใจ และเริ่มทำการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant-observation) โดยมีการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และเมื่อมีความคุ้นเคยกันพอสมควรระหว่างผู้วิจัยกับเด็กชาวกัมพูชาผู้วิจัยพยายามจะทำการพูดคุยสัมภาษณ์เด็กชาวกัมพูชา ตามแนวคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมมา แต่พบว่าปฏิบัติไม่ได้ดังที่ตั้งใจไว้ ผู้วิจัยจึงเปลี่ยนมาใช้วิธีการพูดคุยถึงเหตุการณ์เรื่องราวที่เด็กๆสนใจในการเริ่มพูดคุยก่อน แล้วจึงค่อยๆสอดแทรกประเด็นคำถามที่ต้องการ ลงในการสนทนาแต่ละครั้ง ผู้วิจัยต้องใช้เวลาหลายวันในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละหัวข้อ บางครั้งต้องอาศัยการตีความจากการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทางสีหน้าท่าทาง และน้ำเสียง และคำพูดในการให้สัมภาษณ์ด้วย ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยและเด็กชาวกัมพูชาเริ่มที่จะรู้จักกันมากขึ้น เด็กบางคนเริ่มที่จะไว้ใจผู้วิจัยโดยการพูดคุยโต้ตอบอย่างเป็นกันเองกับผู้วิจัยด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม ในช่วงนี้เองที่เราสามารถที่จะสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และสภาพความเป็นอยู่ของเด็กเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมได้ และศึกษาถึงภูมิหลัง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของเด็กได้มากขึ้นด้วยการสัมภาษณ์สอบถามแบบไม่เป็นทางการ

ทุกครั้งที่ลงพื้นที่ผู้วิจัยจะต้องนำขนม ผลไม้ น้ำ ไปฝากเด็กๆ แต่สิ่งเหล่านี้ก็ดึงดูดใจเด็กๆได้ไม่นานนัก พอขนมหมดเด็กๆก็จะเริ่มปลีกตัวไป ครั้งต่อมาผู้วิจัยจึงคิดหาวิธีเพื่อให้เด็กมีความสนใจอยู่พูดคุยกับผู้วิจัยนานๆ จึงนำเกม และบางครั้งก็เป็นของเล่น นิทานมาเล่าให้เด็กๆฟัง โดยมีผู้ช่วยชื่อเด็กหญิงจันทร์ ชอม อายุ 14 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 ซึ่งเป็นเด็กชาวกัมพูชาที่เป็นลูกศิษย์

ของผู้วิจัยเองที่เข้ามาเรียนหนังสือในโรงเรียนอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อันเป็นสถานที่ผู้วิจัยสอนอยู่ในโรงเรียนนี้ ได้ช่วยเป็นล่ามพูดภาษาเขมรกับเด็กบางคนที่พูดภาษาไทยไม่ได้ บางครั้งก็ช่วยเล่านิทานเป็นภาษาเขมรให้เด็ก ๆ ฟัง แทบทุกครั้งที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ทุกครั้ง ต้องมีเด็กหญิงจันทร์ ติดตามไปด้วยทุกครั้งเธอเป็นเด็กที่น่ารักและมีน้ำใจมาก ต้องขอยกความดีในครั้งนี้ให้กับเธอจริงๆ และสิ่งที่ผู้วิจัยต้องนำไปด้วยทุกครั้งที่ต้องลงพื้นที่ก็คือ กระดาษวาดเขียน ดินสอ ยางลบ สีเทียน เกม ตัวต่อ เชือกกระโดด ฯลฯ เปลี่ยนหมุนเวียนไปเรื่อยเพื่อไม่ให้เด็กรู้สึกเบื่อ และซ้ำซาก ที่สำคัญกระตักน้ำแข็ง ใค้ก และเป๊ปซี่ จะขาดไม่ได้เลยเพราะเด็กชอบมาก นอกจากนี้โดยบุคลิกของผู้วิจัยแล้วมีความเป็นกันเองกับทุกคน และเข้ากับคนง่าย ทำให้ไม่เป็นการยากเลยที่เด็ก ๆ ชาวกำพูชาเหล่านี้จะเข้ามาหาและเริ่มสนทนสนมและคุ้นเคยกับผู้วิจัยได้อย่างรวดเร็วเร็วกว่าที่คิด เด็ก ๆ เริ่มเปิดตัวเอง และเริ่มให้ความสนใจเข้าร่วมทำกิจกรรมวาดภาพระบายสีกับผู้วิจัย

ในขั้นตอนที่สองนี้ เป็นการร่วมกิจกรรมการวาดภาพระบายสี ซึ่งเด็กแต่ละคนต้องได้ร่วมกิจกรรม 5 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง โดยแบ่งเวลาเป็นสองช่วง คือ ช่วงแรกให้เด็กทำแบบทดสอบวาดภาพระบายสี ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ช่วงที่สองให้เด็กแต่ละคนนำผลงานการวาดภาพระบายสีของตนเองมาบอกเล่า และอธิบายเรื่องราวต่างๆในภาพที่เด็กแต่ละคนวาด ว่าเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร มันสื่อถึงเรื่องอะไร มีแรงบันดาลใจอย่างไรจึงวาดภาพนี้ออกมา ฯลฯ ผู้วิจัยบันทึกเรื่องราวต่างๆ โดยเขียนเป็นคำบรรยายตามคำบอกเล่าของเด็กทั้ง 8 คน ลงด้านหลังภาพทุกภาพ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ภาพที่เด็กทั้ง 8 คนวาดและระบายสีพร้อมกับคำบอกเล่าและอธิบายเกี่ยวกับภาพที่ตนวาดแล้ว ผู้วิจัยก็นำผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กทั้ง 8 คนนี้ คนละ 5 ภาพ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านดั่งที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น วิเคราะห์ภาพวาดของแต่ละคน ทุกภาพ ต่อจากนั้นผู้วิจัยก็รวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่าน วิเคราะห์ และผู้วิจัยวิเคราะห์สรุปเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อีกครั้งเป็นภาพรวม

ขั้นตอนที่สี่ เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ หลังจากผู้วิจัยได้ข้อสรุปจากการศึกษาภาคสนามและจากแหล่งความรู้ต่างๆที่หลากหลายเช่น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย ภูมิหลัง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกในภาพวาดระบายสีของเด็กชาวกำพูชา ที่แสดงออกมาในงานวาดภาพระบายสีของเด็ก ซึ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของเด็กแต่ละคนทำให้เข้าใจเด็กเหล่านี้ได้มากขึ้น ทั้งพฤติกรรมที่ปรากฏออกมาและพฤติกรรมที่แอบแฝงซ่อนเร้น

แหล่งข้อมูล

1. การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เช่น บทความในหนังสือพิมพ์และนิตยสารที่มีข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเด็กชาวกำพูชาและประเทศกำพูชา สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องเด็กกำพูชาเพื่อเป็นข้อมูลเสริมประกอบในการสรุป และพิจารณาอีกด้านหนึ่ง

2. ข้อมูลบุคคล การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาภูมิหลัง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของเด็กชวากัมพูชา ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกในภาพวาดระบายสี ดังนั้น ในส่วนของข้อมูลบุคคลจะเน้นจากเด็กชวากัมพูชาที่เข้ามาหารายได้ หรือตามผู้ปกครองเข้ามาบริเวณตลาดโรงเกลือในช่วงอายุ 9-12 ปี จำนวน 8 คน โดยเป็นเด็กชวากัมพูชาที่ผู้วิจัยมีโอกาสติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคลได้อย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจะเข้าไปคลุกคลีกับประชากรที่ศึกษาจำนวน 8 คน เพื่อศึกษาสภาพชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่การดำเนินชีวิตของเด็ก ภูมิหลังของเด็กโดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ อันเป็นประเด็นสำคัญที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้ถึงความรู้สึก ความเข้าใจ ความเป็นตัวตน การมองโลก การมองชีวิต และสังคมรอบข้างของเด็กชวากัมพูชาที่แฝงเร้นในการแสดงออกในภาพวาดระบายสี

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยค้นพบว่าในพื้นที่ตลาดโรงเกลือและโดยสภาพความเป็นจริงจะมีเด็กชวากัมพูชาที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งในเบื้องต้นก่อนการลงพื้นที่ การศึกษาเริ่มต้นโดยการที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสอบถามจากผู้รู้ เช่น เจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง พ่อค้าแม่ค้า ผู้วิจัยได้ไปทำการสังเกตพื้นที่ในตลาดโรงเกลือ เพื่อดูสภาพความเป็นจริง และเพื่อที่จะหาสถานที่ที่เหมาะสมในการศึกษา ผู้วิจัยพบเด็กจำนวนหนึ่งที่บริเวณหน้าด่านตรวจคนเข้าเมืองและบริเวณตลาดโรงเกลือที่มีพื้นที่ติดต่อกันจำนวนหนึ่ง ผู้วิจัยใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ในการสังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นบริเวณนั้น และสังเกตว่าเด็กคนใดอยู่บริเวณเหล่านี้เป็นประจำ ในช่วงเวลา 2 สัปดาห์นี้เอง ผู้วิจัยได้เข้าไปพูดคุย และทำความรู้จักกับเด็กกลุ่มนี้ โดยเข้าไปนั่งพูดคุยเล่นด้วยพร้อมกับนำขนมและน้ำแข็ง คุกกี้ เป๊ปซี่ แจกให้แก่เด็กๆกินด้วย เด็กหลายคนสงสัยและถามว่ามาทำอะไรบ้านอยู่ไหน ซึ่งผู้วิจัยอาศัยโอกาสช่วงนี้สร้างความสัมพันธ์พูดคุยทำความรู้จักกับเด็กๆอย่างเป็นกันเอง หลายๆวันเข้าเด็กๆเหล่านี้ก็เริ่มคุ้นเคย และจำผู้วิจัยได้ เด็กคนหนึ่งแสดงความดีใจเมื่อเห็นผู้วิจัยถือขนมเข้าไปหา

ในช่วงการทำความรู้จัก เบื้องต้นจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์กันเป็นส่วนใหญ่ และผู้วิจัยได้เรียนรู้การวางตัวให้เหมาะสมขณะไปพบเด็กๆ โดยผู้วิจัยจะแสดงตนว่าจะไม่มีการให้เงินเด็กๆ แต่จะเป็นการซื้อขนม ผลไม้ น้ำดื่ม มาฝาก บางครั้งก็มียาสระผม หวี หวีเสนียัด ของเล่นที่ผู้วิจัยได้รับบริจาคจากบรรดาเพื่อนฝูง เด็กๆชอบมาก เด็กหญิงชวากัมพูชา จะนิยมไว้ผมยาว ลักษณะเส้นผมแดงแห้งกระด้าง บาง ผู้วิจัยจึงสามารถมองเห็นเหตตัวใหญ่และดำ ได้ชัดเจน จึงต้องซื้อยาสระผมมาฝากเด็กๆ บ่อยครั้งดูเหมือนว่า เด็กๆบางคนมาพบผู้วิจัย เพื่อต้องการกินขนม น้ำอัดลมและน้ำแข็งเท่านั้นเมื่อขนมหมดเด็กๆก็จะค่อยๆแยกย้ายกันไป เนื่องจากเด็กๆยังมีอายุน้อย มีความสนใจอยู่ในช่วงสั้นๆ ดังนั้นในการลงพื้นที่ภาคสนามผู้วิจัยจึงต้องเรียนรู้ที่จะต้องอดทน และเรียนรู้ที่จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักการรอคอย ผิดหวังบ้างในบางครั้งที่ไม่พบเจอเด็กที่ต้องการจะได้ข้อมูลในบางวันหรือ

บางครั้งหลายๆวัน ซึ่งทำให้เสียเวลาและล่าช้าไปบ้างก็ต้องรอคอย แต่ก็มีเด็กชาวกัมพูชาบางคน เมื่อเขาเริ่มคุ้นเคยกับผู้วิจัยดีแล้วเด็กจะมารอผู้วิจัยเอง และเต็มใจพูดคุยให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ แต่เด็กบางคนก็หายไปเลยทำให้ต้องเริ่มต้นมองหาเด็กใหม่อีก ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้

จากการลงพื้นที่ครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้สัมผัสกับความเป็นจริงในสังคมอีกหลายแง่มุม และหลายๆสิ่งหลายอย่างที่คุณวิจัยไม่เคยทราบมาก่อน ได้มีโอกาสรู้จัก ได้เรียนรู้ และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลจากเด็กชาวกัมพูชาในครั้งนี้ เป็นประสบการณ์ที่มีค่าอย่างยิ่งในชีวิต ผู้วิจัยใช้เวลาทำความเข้าใจเด็กๆเหล่านี้ไม่นานนักก็สนิทสนมและคุ้นเคย เด็กให้ความไว้วางใจ และกล้าบอกเล่าในสิ่งต่างๆที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์พูดคุยด้วย ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจะยึดถือความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพื่อให้การให้ข้อมูลเป็นไปตามธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงใช้การบันทึกข้อมูลภายหลังการสนทนา การสัมภาษณ์ และการสังเกต เนื่องจากเกรงว่าจะทำให้บรรยากาศในการพูดคุยไม่เป็นกันเองและไม่เป็นธรรมชาติ

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. รวบรวมผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาทั้ง 8 คน คนละ 5 ภาพ ในหัวข้อที่กำหนดให้พร้อมทั้งคำบอกเล่าเกี่ยวกับภาพที่วาดของเด็กชาวกัมพูชาแล้วศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการศิลปะของผลงานแต่ละชนิดโดยภาพรวม
2. นำภาพผลงานแต่ละชิ้นมาเทียบแบบการศึกษาวิเคราะห์ที่สร้างขึ้น
3. นำภาพผลงานที่เด็กชาวกัมพูชา 8 คน วาดภาพระบายสี คนละ 5 ภาพ พร้อมทั้งคำอธิบายบอกเล่าเรื่องราวในภาพนั้นของเด็กไปให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ผลงานตามแบบการศึกษาวิเคราะห์
4. นำผลการศึกษาวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยก็วิเคราะห์ด้วยแล้วมาสรุปเป็นภาพรวม
5. สรุปผลของการแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ โดยนำเสนอการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูล การแสดงออกในการวาดภาพระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา ที่ตลาดโรงเกลือ โดยเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1

ผลการวิเคราะห์การแสดงออกในการวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน การใช้พื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ ของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 – 12 ปี โดยเสนอผลการวิเคราะห์จากการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญทางศิลปศึกษา แสดงจำนวน และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2

ผลการวิเคราะห์การแสดงออกในการวาดภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน การใช้พื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ ที่ละภาพตามหัวข้อที่กำหนดดังนี้คือ

1. ภาพอิสระ
2. ภาพครอบครัวของฉัน
3. ภาพสิ่งที่คุณใฝ่ฝันและอยากจะได้
4. ภาพสิ่งประทับใจในชีวิต
5. ภาพอนาคตของคุณที่ฝันอยากเป็น

ตอนที่ 3 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การแสดงออกในการวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ ของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9-12 ปี

เด็กชาย ชก ซาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

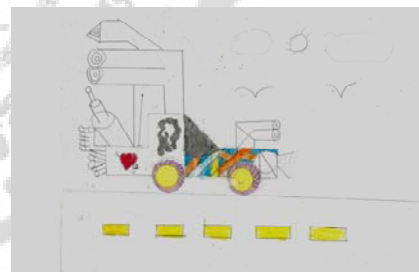
เด็กชายรณ อายุ 12 ปี

เด็กชาย ดีน่า อายุ 10 ปี

เด็กชาย เม็งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชาย จินซ้อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 1 ภาพอิสระ

ตาราง 2 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการวาดภาพคน โดยรวม(ภาพอิสระ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ขนาดต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง	1	12.5
2.	อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย	4	50
3.	แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง	5	62.5
4.	แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง	1	12.5
5.	แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ	4	50
6.	ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ	3	37.5

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า การแสดงออกในการวาดภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคนของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 – 12 ปี ลักษณะที่เด็กแสดงออกมากที่สุดคือ การแสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือออกไปจากเส้นตรง คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือการแสดงลักษณะอวัยวะต่างๆ เมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกายและแสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศคิดเป็นร้อยละ 50 ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้น้อยที่สุด คือ การแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง และ แสดงขนาดส่วนต่างๆ ของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตาราง 3 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพอิสระ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	7	87.5
2.	ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาดกระดาษ	5	62.5
3.	จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นที่ราบ	4	50
4.	เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา	4	50
5.	แสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง	6	75
6.	ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน	2	25

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีใช้ด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง ของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุด คือวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือการแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อยที่สุดในด้านการใช้พื้นที่ว่าง การแสดงระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตาราง 4 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพอิสระ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่	0	0
2.	แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง	4	50
3.	ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์	6	75
4.	แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ	7	87.5

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาในด้านการใช้สี ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้มากที่สุดคือ การแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ การใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์คิดเป็นร้อยละ 75 ส่วนลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อยที่สุด ในด้านการใช้สีคือ การระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่ คิดเป็นร้อยละ 0

ตาราง 5 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา ในด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพอิสระ)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ	3	37.5
2.	แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน	7	87.5
3..	แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ	8	100

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้มากที่สุด คือวาดภาพแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันคิดเป็นร้อยละ 87.5 ส่วนที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อยที่สุดคือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ คิดเป็นร้อยละ 37.5

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชาย วน อายุ 12 ปี

เด็กชาย ดีน่า อายุ 10 ปี

เด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชาย จินซ้อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ตาราง 6 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการวาดภาพคน (ภาพครอบครัวของฉันทัน)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ขนาดต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง	4	50
2.	อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย	7	87.5
3.	แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง	7	87.5
4.	แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง	5	62.5
5.	แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ	7	87.5
6.	ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ	8	100

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพพระบายสีในด้านการวาดภาพคนของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือ ภาพคนที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ อวัยวะต่างๆ เมื่อแยกส่วนประกอบออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย ,แสดงลักษณะเค้าโครง และมีการใช้เส้นที่นอกเหนือจากเส้นตรงและ แสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ ทั้ง 3 ข้อคิดเป็นร้อยละ 87.5 ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกได้น้อยที่สุดคือ ขนาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 50

ตาราง 7 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพครอบครัวของฉัน)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1	วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	7	87.5
2.	ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาด กระดาษ	3	37.5
3.	จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นที่ราบ	4	50
4.	เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้องเช่น ห้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา	3	37.5
5.	แสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียด ส่วนที่บัง	2	25
6.	ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน	5	62.5

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง ของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 – 12 ปี ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือวาดสิ่งต่างๆ ในภาพ ให้มีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกัน คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ การแสดงระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน คิดเป็นร้อยละ 62.5 ลักษณะที่เด็กแสดงออกมาน้อยที่สุดคือการแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกัน โดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง คิดเป็นร้อยละ 25

ตาราง 8 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพครอบครัวของฉัน)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่	0	0
2.	แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง	4	50
3.	ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์	8	100
4.	แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ	8	100

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการใช้สีของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 – 12 ปี มีลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือการใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและ ประสบการณ์ และ การแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ 2 ข้อนี้ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 50 ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้น้อยที่สุดคือการระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่ คิดเป็นร้อยละ 0

ตาราง 9 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชา ในด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพครอบครัวยุค)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ	5	62.5
2.	แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน	8	100
3.	แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ	7	87.5

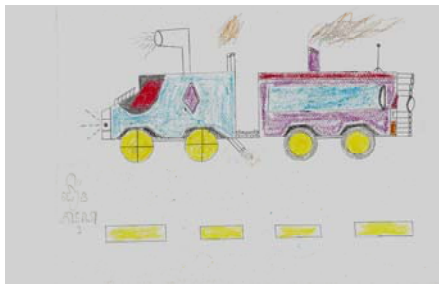
จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 – 12 ปี ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และลักษณะที่เด็กแสดงออกมาน้อยที่สุด คือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ คิดเป็นร้อยละ 62.5

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชาย รน อายุ 12 ปี

เด็กชายดინ่า อายุ 10 ปี

เด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชาย พลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายจิ้นซื่อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้

ตาราง 10 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการวาดภาพคน โดยรวม (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ขนาดต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง	2	25
2.	อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย	3	37.5
3.	แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง	4	50
4.	แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง	2	25
5.	แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ	3	37.5
6.	ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ	3	37.5

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพพระบายสีด้านการวาดภาพคนของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9-12 ปีในหัวข้อ ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้ ซึ่งลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือ การแสดงลักษณะเค้าโครง และมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรงคิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย,แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ ออกจากเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงรายละเอียดต่างๆที่ระบุถึงความแตกต่างระหว่างเพศ และภาพมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพคิดเป็นร้อยละ 37.5 ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้น้อยที่สุดคือ ขนาดส่วนต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง และอีกหัวข้อคือ แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง คิดเป็นร้อยละ 25

ตาราง 11 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
 ในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	6	75
2.	ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาด กระดาษ	4	50
3.	จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นที่ราบ	4	45.83
4.	เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา	5	62.5
5.	แสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดง รายละเอียดส่วนที่บัง	4	50
6.	ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน	2	25

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างของ
 เด็กชาวกัมพูชา ลักษณะแสดงออกได้มากที่สุดคือวาดสิ่งต่างๆ ในภาพ ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง
 คิดเป็นร้อยละ 75 รองลงมาคือ เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับ ในภาพไม่ถูกต้องเช่น
 ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา คิดเป็นร้อยละ 62.5 และ ลักษณะที่เด็ก
 แสดงออกได้น้อยที่สุด คือ ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน คิดเป็นร้อยละ 25

ตาราง 12 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้)

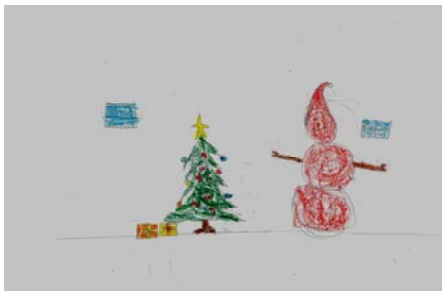
ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่	0	0
2.	แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง	5	62.5
3.	ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์	8	100
4.	แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ	8	100

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสี ด้านการใช้สีของเด็กชาวกัมพูชา
ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือ การใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์
และอีกหนึ่งข้อคือการแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ
แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 62.5 ลักษณะที่แสดงออก
น้อยที่สุดคือ ระบายสีตามน้ำหนัก อ่อนแก่ คิดเป็นร้อยละ 0

ตาราง 13 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการออกแบบโดยรวม(ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ	3	37.5
2.	แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน	7	87.5
3.	แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ	8	100

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบ ของเด็กชาวกัมพูชา
ซึ่งลักษณะที่เด็กแสดงออกมากที่สุด คือ แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 100
รองลงมา คือ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ
ลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุดคือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและ เครื่องประดับที่เป็นไป
ตามเพศ คิดเป็นร้อยละ 37.5

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชายรณ อายุ 12 ปี

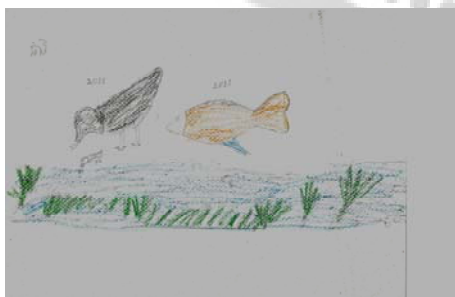
เด็กชายดীন่า อายุ 10 ปี

เด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชาย เก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชาย จินชื้อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 4 สิ่งที่น่าสนใจในชีวิต

ตาราง 14 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
 ในด้านการวาดภาพคน โดยรวม (ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ขนาดต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง	0	0
2.	อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย	1	12.5
3.	แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง	1	12.5
4.	แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง	1	12.5
5.	แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ	1	12.5
6.	ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ	1	12.5

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคนของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.5 มี 5 ข้อด้วยกันคือ ข้อ2 อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย ข้อ3 แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง ข้อ4 แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง ข้อ5 แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ ข้อ6 ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุดคือขนาดส่วนต่างๆ ของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 0

ตาราง 15 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
 ในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพสิ่งทีประทับใจในชีวิต)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	7	87.5
2.	ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาด กระดาษ	5	62.5
3.	จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นที่ราบ	5	62.5
4.	เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา	4	50
5.	แสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดง รายละเอียดส่วนที่บัง	2	25
6.	ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน	4	50

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า การวาดภาพพระบายสีในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง ของ
 เด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุด คือเด็กวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์
 ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาด
 กระดาษและอีกหนึ่งข้อ คือ การจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ คิดเป็นร้อยละ
 62.5 ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุดคือ แสดงมิติโดยวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดง
 รายละเอียดส่วนที่บังคิดเป็นร้อยละ 25

ตาราง 16 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการใช้สีโดยรวม (ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่	0	0
2.	แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง	3	37.5
3.	ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์	8	100
4.	แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ	7	87.5

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการใช้สีของเด็กชาวกัมพูชา
ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุดคือ ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ คิด
เป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 87.5
ลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุดคือการระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่ คิดเป็นร้อยละ 0

ตาราง 17 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่ เป็นไปตามเพศ	1	12.5
2.	แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน	6	75
3.	แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ	8	100

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบของเด็กชาวกัมพูชา
ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุด คือ แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 100
รองลงมาคือ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน คิดเป็นร้อยละ 75
ลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุดคือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่
เป็นไปตามเพศ คิดเป็นร้อยละ 12.5

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กชายรณ อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

เด็กชาย เม็งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชาย พลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายจินชื้อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 5 ขนาดของฉันทน์ที่ฝันอยากเป็น

ตาราง 18 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการวาดภาพคน โดยรวม (ภาพขนาดตของฉันทที่ฝันอยากเป็น)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ขนาดต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง	7	87.5
2.	อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย	7	87.5
3.	แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง	8	100
4.	แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง	5	58.33
5.	แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ	8	100
6.	ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ	5	62.5

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพพระบายสีในด้านการวาดภาพคนของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่แสดงออกมากที่สุด คือ แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือ ขนาดต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 87.5 ลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุด คือ แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง คิดเป็นร้อยละ 58.33

ตาราง 19 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
 ในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง (ภาพขนาดของฉันทึ้นนอยากเป็น)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง	6	75
2.	ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาด กระดาษ	1	12.5
3.	จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นที่ราบ	7	87.5
4.	เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง เช่นห้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา	6	75
5.	แสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดง รายละเอียดส่วนที่บัง	4	50
6.	ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน	3	37.5

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่าการวาดภาพระบายสีในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง ของ
 เด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุด คือ จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่
 พื้นที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง คิดเป็น
 ร้อยละ 75 เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้องเช่นห้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน
 แทนที่จะอยู่ระดับสายตา คิดเป็นร้อยละ 75 เช่นกัน ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุด คือ ขนาด
 และสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาดกระดาษ คิดเป็นร้อยละ 12.5

ตาราง 20 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้าน การใช้สีโดยรวม (ภาพขนาดของชิ้นที่ฝันอยากเป็น)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	ระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่	1	4.17
2.	แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง	5	62.5
3.	ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์	7	87.5
4.	แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ	7	87.5

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่าการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาในด้าน
การใช้สี ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้มากที่สุด คือ ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและ
ประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 87.5
เช่นกัน รองลงมาคือ แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 62.5
ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกมาได้น้อยที่สุด คือ ระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่ คิดเป็นร้อยละ 4.17

ตาราง 21 จำนวนและค่าร้อยละของการแสดงออกในการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชา
ในด้านการออกแบบโดยรวม (ภาพขนาดของชิ้นที่ฝันอยากเป็น)

ลำดับ	รายการ	จำนวน N=8	ร้อยละ 100
1.	แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ	8	100
2.	แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน	7	87.5
3.	แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ	8	100

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่าการแสดงออกในการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบ
ของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่แสดงออกได้มากที่สุด คือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและ
เครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ คิดเป็นร้อยละ 100 และ แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ คิดเป็น
ร้อยละ 100 เช่นกันรองลงมาคือ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน คิดเป็น
ร้อยละ 87.5

จากผลการวิเคราะห์การแสดงผลออกในการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 ถึง 12 ปี ทั้ง 5 ภาพ ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ พอสรุปได้ว่า เด็กชาวกัมพูชา สามารถวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างจริงจัง ของวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ในขั้นที่ 4 โดยบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาสามารถแสดงออกได้มาก บางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาก็แสดงออกได้น้อย แสดงให้เห็นพื้นฐานการเรียนรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เด็กได้รับแตกต่างกันไป ตามพื้นฐานของแต่ละครอบครัว

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การแสดงผลออกในการวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ ทีละภาพตามหัวข้อที่กำหนด

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 6 เป็นภาพของเด็กชายชกซาน อายุ 12 ปี

ชกซานเลือกวาดรูปบ้านซึ่งภายในบ้านมีคนคือตัวของเขาเองและอาวุธปืนไว้ป้องกันโจรขโมยสาเหตุที่วาดรูปนี้ขึ้นมา นั้น ชกซานบอกว่า “ขโมยเคยขึ้นบ้านผม มันมาขโมยของหลายอย่าง จึงทำให้ผมอยากจะป้องกันขโมย ถ้าผมมีปืนไว้ในบ้านจะได้ยิงต่อสู้กับโจรให้มันหัวเบะเลย” ชกซานเล่าด้วยสี ตีนตื้น

การวาดภาพคน

จากภาพของชกซานมีลักษณะการวาดภาพอวัยวะต่างๆ เช่น มือ ใบหน้า ลำตัว และเท้า เมื่อแยกส่วนต่างๆออกจากกันยังสามารถสื่อความหมายว่าเป็นสิ่งใดของร่างกายได้ เด็กใช้เส้นโค้งในการวาดใบหน้า มือ แขน เท้า นอกเหนือจากเส้นเรขาคณิต และเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นเพศชาย

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในเรื่องการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างของชก ซาน ผู้วาดได้วาดภาพและเพิ่มรายละเอียดของภาพได้เหมาะสมกับกระดาษ วาดสิ่งต่างๆในภาพมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันดี

การใช้สี

จากภาพของเด็กชายชกซาน เขาวาดภาพแสดงช่วงเวลาโดยดวงอาทิตย์ทาสีแดงบ่งบอกว่า เป็นเวลากลางวัน หลังคาบ้านและตัวบ้านใช้สีที่แตกต่างกัน

การออกแบบ

ในเรื่องการออกแบบจากภาพของชก ซาน มีการแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น ตัวบ้าน อาวุธปืน ถังน้ำ คน แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์กันคือภาพภายในบ้านมีคนอาศัยอยู่ในบ้าน และ ยังแสดงถึงการแต่งกาย เสื้อผ้า ทรงผม เข็มขัดคาดเอวของคน ในภาพ บ่งบอกว่าเป็นเพศชาย

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 7 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

จากภาพนี้เป็นภาพประกอบ ชก เปาเลือกที่จะวาดภาพบ้าน ซึ่งจากการพูดคุยสาเหตุที่วาดบ้านนั้น ชกเปา บอกว่า “อยากมีบ้านเป็นของตนเอง ทุกวันนี้หนู พี่ชายของหนู และยาย ลูกของยาย ต้องเช่าบ้านเขาอยู่ที่อำเภอปอยเปต จังหวัด บันเตียเมียนเจรย ประเทศกัมพูชา ยายต้องจ่ายค่าเช่าบ้านวันละ 20 บาท” 1เดือนก็เป็นเงินเดือนละ 600 บาทสำหรับคนที่หาเช้ากินค่ำก็ถือว่าแพงเหมือนกันถ้าเทียบกับเงินประเทศของเขา

การวาดภาพคน

ในภาพอิสระนี้ชก เปา วาดรูปตัวเองใส่กระโปรง รองเท้า สร้อยคอ ผมยาว แสดงลักษณะบ่งบอกว่าเป็นผู้หญิง แขนมีนิ้วมือ เท้าสวมรองเท้า มีการใช้เส้นโค้งวาดใบหน้า เครื่องแต่งกาย และใช้เส้นหยักของนิ้วมือและรองเท้า อวัยวะส่วนต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกัน ยังสามารถสื่อความหมาย บอกได้ว่า เป็นส่วนใดของร่างกาย

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในเรื่องการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง มีการวาดสิ่งต่างๆภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน แต่ขนาดและสัดส่วนของบ้านกับคนไม่มีความสมดุลกัน บ้านหลังใหญ่เต็มพื้นที่เกินไปจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบภาพมีแต่ท้องฟ้าไม่มีพื้นดิน เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ ไม่มีเส้นแบ่งระหว่างท้องฟ้าและพื้นดิน การจัดวางภาพยังจัดวางระยะไม่ถูกต้อง สิ่งที่วาดไม่สัมพันธ์กัน

การใช้สี

เห็นสีได้ชัดเจนเพราะมีหลายสี ที่ขาดไม่ได้คือมีดวงอาทิตย์ นอกจากนี้ ผู้วาดยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ เช่น ความแตกต่างของเสาบ้าน และ หลังคาบ้านใช้สีที่แตกต่างกัน

การออกแบบ

จากภาพของชก เปา มีการแสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับบ่งบอกลักษณะว่าเป็นผู้หญิงสวมใส่กระโปรง และรองเท้าส้นสูง เครื่องประดับ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันจะเห็นได้จากสัดส่วนของร่างกายของคนมีครบบ้านและคนมีความสัมพันธ์กันนอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น บ้านมีเสา บ้านมีหลังคา และมีบันได ซึ่งเป็นองค์ประกอบของบ้าน

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 8 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)

จากภาพนี้เป็นภาพอิสระที่เด็กชายรณ ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่เลือกที่จะวาดภาพบ้าน รณบอกกับ ผู้วิจัยว่า “ผมใฝ่ฝันอยากจะได้บ้านสวยๆสักหลังหนึ่งอยู่กับพ่อแม่ เพราะทุกวันนี้ผมและพ่อแม่ต้องเช่า บ้านเขาอยู่ที่ปอยเปตซึ่งเป็นหลังเล็กๆเป็นบ้านไม้เก่าค่าเช่าเป็นเดือนเดือนละ700บาทมันแพงนะ มัน จึงเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ผมต้องวาดภาพนี้ขึ้นมาและฝันว่าสักวัน ความฝันของผมคงจะเป็นจริง”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคนมีแต่ภาพบ้านกำแพง และต้นไม้

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของรณมีการวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันภาพบ้านมีบริเวณ บ้านและมีรั้วกัน ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆในภาพเหมาะสมกับขนาดกระดาษ มีรายละเอียดของ ภาพ มีดวงอาทิตย์ มีต้นไม้ และรั้วกำแพงบ้านที่ทำจากก้อนอิฐวาดลวดลายการจัดวางภาพในลักษณะ การมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบคือภาพบ้านเหมือนลอยอยู่บนอากาศ ต้นไม้อยู่บนพื้นดินไม่มีเส้นระดับ สายตา นอกจากนี้ภาพของรณยังแสดงมิติโดยการวาด วัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่ บังคือไม่สามารถมองเห็นพื้นด้านหลังบริเวณกำแพง ลักษณะอื่นๆที่ปรากฏคือ มีการวาดลวดลาย รายละเอียดบนก้อนอิฐที่เป็นกำแพง

การใช้สี

จากภาพของรณ ในด้านการใช้สีแสดงบรรยากาศของช่วงเวลากลางวัน โดยเขาระบายสีส้ม ของดวงอาทิตย์ แสงสีฟ้าของท้องฟ้า ทาสีบ้าน สีต้นไม้ กำแพง ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ตามสีที่เคยเห็น จากธรรมชาติและประสบการณ์ นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีที่แตกต่างกัน เช่น บ้าน หลังคาบ้าน ตัวบ้าน ต้นไม้ ลำต้น กำแพงอิฐ มีการระบายสีที่บ่งบอกว่าเป็นวัตถุนั้นจริงๆ

การออกแบบ

จากภาพเด็กชายรณ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กัน โดยมีภาพ บ้าน ที่มีกำแพงเป็นรั้วกัน ภายในรั้วบ้านมีต้นไม้ มีท้องฟ้า และดวงอาทิตย์ นอกจากนี้เขายังแสดง ลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆด้วยเช่น บ้านมีประตู หน้าต่าง เสาโทรทัศน์ หน้าต่างบานเกล็ด และ กำแพงอิฐวาดลวดลาย

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 9 เป็นภาพของเด็กชายตีน่า อายุ 10 ปี

ภาพวาดของเด็กชายตีน่าในหัวข้อภาพอิสระ ตีน่าเลือกที่จะวาดภาพบ้านเหมือนกัน สาเหตุที่เลือกวาดภาพบ้านตีน่าบอกว่า “ผมอยากมีบ้านเป็นของตนเอง เพราะทุกวันนี้ครอบครัวของผมเช่าบ้านอยู่ในบ้านเมืองไทยที่ บ้านคลองลึกใกล้ตลาดโรงเกลือ ค่าเช่าเดือนละ 2,000 บาท แพงมาก ถ้ามีบ้านเป็นของตนเองแล้วคงจะมีความสุขมาก”

การวาดภาพคน

จากภาพวาดของเด็กชายตีน่า นั้น มีลักษณะการวาดภาพคนที่มีขนาดส่วนต่างๆของร่างกาย มีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง ลักษณะของมือ เท้า มีสัดส่วน ใกล้เคียงความเป็นจริง อวัยวะต่างๆ เช่น มือ เท้า ใบหน้า เมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกายมีการใช้เส้นโค้งในการวาด หน้า มือ เท้า ทรงผมและเครื่องแต่งกายแสดงลักษณะบ่งบอกว่าเป็นเพศชายภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพบ้านตกแต่งด้วยผ้าม่านสวยงามสีสดใสมีดอกไม้ ต้นไม้

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในเรื่องการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างนี้ตีน่าวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน มีภาพบ้าน มีกำแพง มีต้นไม้ ดอกไม้และมีคน ขนาดของภาพเหมาะสมกับกระดาษ การจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบโดยบ้านและต้นไม้จัดวางอยู่บนพื้นเดียวกันคือคน และบ้านไม่ได้อยู่ในระดับของพื้นแต่อยู่ในระดับของท้องฟ้า นอกจากนี้ภาพยังแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บังเช่น ดอกไม้ ต้นไม้ คน บ้าน อยู่หลังกำแพง

การใช้สี

จากภาพวาดของเด็กชายตีน่าพบว่า มีการใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และประสบการณ์โดยสีสันของบ้าน สีต้นไม้ ดอกไม้ กำแพงรั้วบ้าน ระบายสีตามที่เคยเห็นและประสบการณ์จริง นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆกัน เช่น หลังคา หน้าต่าง ประตู บันได กำแพง

การออกแบบ

จากภาพจะเห็นว่าเด็กชายดีน่าแสดงลักษณะเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า ผม บ่งบอกความเป็นชาย นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันคือคนเป็นเจ้าของบ้าน บ้านมีประตู หน้าต่าง หลังคา บันได บริเวณบ้านมีรั้วกำแพงล้อมรอบและมีดอกไม้ต้นไม้อื่นๆ

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 10 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

จากภาพนี้ซึ่งเป็นภาพประกอบเด็กชายเม้งจันวาดขึ้นมาจากแรงบันดาลใจที่เขาไม่มีบ้านไม่มีที่ทำกิน “ผมอยากได้บ้านและที่นาทำกินไว้ให้แม่และครอบครัว แม่และน้องจะได้ไม่ลำบากเหมือนทุกวันนี้ที่ต้องเช่าบ้านเขาอยู่และบางวันแทบไม่มีค่าเช่าบ้านให้เขา ถ้าวันไหนผมป่วย ไม่ได้เดินทางไปเก็บขยะที่โรงเกลือ ก็จะไปกันอด จึงอยากได้บ้านสักหลัง ไว้เป็นที่หลบนอน และไม่ต้องกังวลเรื่องค่าเช่าบ้านอีกต่อไป แม่ก็จะไม่ทุกข์ใจ” เขาเล่าด้วยสีหน้าเศร้าๆ

การวาดภาพคน

แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง โดยการยืนตรงไม่มีอากัปภิกิริยาเคลื่อนไหวภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ คือเป็นภาพแสดงถึงกำลังทำนา แสดงความเป็นอยู่ของคนในภาพ

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายเม้งจัน มีการวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันคือ ภาพทิวทัศน์ มีต้นไม้ บ้าน ทุ่งนา ภูเขา เป็นเรื่องราวเดียวกัน ขนาดและสัดส่วนของ บ้าน ภูเขา ต้นไม้ เหมาะกับกระดาษมีการแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกัน โดยไม่แสดงรายละเอียดในส่วนที่บังของบ้านกับพื้น และต้นไม้ ลักษณะอื่นๆที่ปรากฏเพิ่มเติมคือ รู้จักการจัดวางภาพโดยการเพิ่มรายละเอียดของภาพมากขึ้น

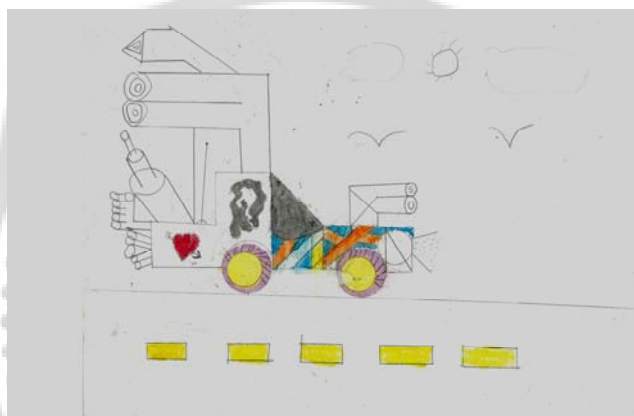
การใช้สี

จากภาพวาดของเด็กชายเม้งจัน พบว่ามีการใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ ความรู้สึก โดยใช้สีจากประสบการณ์ที่เคยเห็นมา เช่น ต้นไม้ทาสีน้ำตาล ใบไม้ทาสีเขียว น้ำสีฟ้า บ้าน ภูเขา ต้นข้าว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กสามารถแยกสีแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆได้

การออกแบบ

จากภาพของเด็กชายเม้งจัน พบว่า เด็กแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันภาพเป็นภาพทิวทัศน์มีต้นไม้ แม่น้ำ ภูเขา ท้องฟ้า ต้นข้าว ดูแล้วเป็นเรื่องราวเดียวกัน ซึ่งเด็กสามารถแสดงลักษณะเฉพาะของสิ่งเหล่านี้ได้ชัดเจน

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 11 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อสีเหลือง)

จากภาพของเด็กชายเก่งเป็นคนเดียวที่วาดภาพอิสระเป็นรถติดเทอร์โบ “ผมชอบรถมาก ใฝ่ฝันว่าถ้าโตขึ้นถ้าผมมีงานทำมีเงินมากแล้วจะซื้อรถมาและแต่งรถให้สวยงาม เท ไม่เหมือนใครเลย” เก่งพูดด้วยใบหน้าและแววตาที่สดใสแฝงไปด้วยความหวังอยู่ในที่

การวาดภาพคน ไม่มีการวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายเก่ง เขาเป็นคนเดียวในบรรดากลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คน ที่วาดภาพอิสระเป็นรถยนต์ติดเทอร์โบ ในภาพเขาวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความต่อเนื่องกัน เช่น รถวิ่งอยู่บนถนนขนาดของรถเหมาะสมกับกระดาษที่ใช้วาดซึ่งระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กันเพราะจริงๆแล้วในภาพนั้นรถวิ่งอยู่บนขอบถนนไม่ได้วิ่งอยู่บนถนน

การใช้สี

จากภาพวาดของเด็กชายเก่งพบว่าเขาใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ที่เคยเห็นการแต่งรถ ทำให้รถมีการระบายสีหลายสี และสีสันของรถยังสามารถแยกลักษณะของส่วนต่างๆของรถได้

การออกแบบ

การออกแบบแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ กล่าวคือ รมมีลักษณะพิเศษมีการตกแต่งเพิ่มเติมซึ่งทำให้รถต่างจากรถทั่วไป

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 12 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

จากภาพอิสระของพลพาว เขาเลือกวาดภาพบ้านอีกเหมือนกัน เพราะปัจจุบันนี้พลพาวและครอบครัวมีบ้านเป็นของตนเองไม่ได้เช่าเขา แต่บ้านของพลพาวค่อนข้างเก่าและผุมากแล้ว พลพาวบอกว่า "ไม่รู้ว่ามันจะพังวันไหนเพราะพ่ออาชีพการ ขาขาด พ่อไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ แม่บอกว่าไม่มีเงินที่จะซ่อมบ้าน เพราะฉะนั้นเรื่องจะสร้างบ้านใหม่ไม่ต้องพูดถึงเลยมันไกลเกินไปผมหวังว่าสักวันผมจะต้องมีบ้านหลังใหม่ สวยงามน่าอยู่ให้ได้เมื่อผมโตขึ้น"

การวาดภาพคน

จากภาพประกอบพลพาววาดภาพคน จะมีลักษณะของอวัยวะต่างๆเมื่อแยกออกจากกันก็ยังสามารถสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย และยังแสดงรายละเอียดที่ระบุถึงความเป็นเพศชายในภาพนี้ ด้วยการวาดทรงผม ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเพศชาย นอกจากนี้ยังนำเส้นโค้งมาใช้ในการวาดภาพด้วย

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายพลพาว มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ เพราะเด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับสายตา ที่แบ่งระหว่างท้องฟ้ากับพื้นดิน พร้อมกันนี้พลพาวยังวาดภาพแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บังในภาพนี้มีคนอยู่บนหลังคาบ้าน

การใช้สี

ภาพของพลพาว มีลักษณะที่ไม่ตรงกับทฤษฎีของวิกเตอร์โลเวนเฟลด์

การออกแบบ

จากภาพของเด็กชายพลพาว พบว่าเด็กสามารถแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน เช่น มีบ้านคน นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น บ้านมีบันได มีประตู และมีหลังคา

กิจกรรมที่ 1 ภาพอิสระ

ภาพประกอบ 13 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี

จีนชื่อวาดภาพบ้านและระบาย สีบ้านเป็นสีสดใส รั้วสีชมพูแบบนี้ จีนชื่อบอกว่า “ฉันชอบสีชมพู มันดูสดใสสวยงามดี แรงบันดาลใจที่ทำให้ฉันต้องวาดภาพบ้านเพราะฉันไม่มีบ้านของตนเองอยู่ที่ปอยเปต บ้านจริงๆ ของฉันอยู่ที่ตะบอง พอดีแม่มาค้าขายที่ตลาดโรงเกลือจึงมาเช่าบ้านที่ปอยเปตอยู่ ฉันจึงอยากได้บ้านอยู่ที่ปอยเปตสักหนึ่งหลัง จะได้ไม่ต้องเช่าบ้านเขา”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏการวาดภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายจีนชื่อ มีการวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื้องกัน คือวาดภาพบ้านที่มีรั้วกันตัวบ้าน และ นอกรั้วบ้านมีต้นไม้ด้วย พร้อมทั้งนี้ยังมีการแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียด ส่วนที่บังจะเห็นได้จากการวาดรั้วกำแพงบังตัวบ้านทำให้มองไม่เห็นบ้านที่อยู่ด้านใน เห็นแค่หลังคาบ้าน นอกจากนี้ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน คือมีการจัดระยะต้นไม้ซึ่งอยู่ใกล้แต่เล็กกว่าบ้านที่อยู่ไกลกว่า

การใช้สี

จากภาพของเด็กชายจีนชื่อในด้านการใช้สีพบว่ามีการแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง จะเห็นได้จากภาพมีก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์ ท้องฟ้าที่สดใส แสดงบรรยากาศของช่วงเวลากลางวัน ส่วนตัวบ้าน และหลังคาบ้านใช้สีเหมือนทั่วไป มีรั้วกันแสดงอาณาเขตของบ้าน รวมทั้งสีของรั้ว บ้าน ต้นไม้ ใช้สีแตกต่างกันซึ่งแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ

การออกแบบ

ในการออกแบบนี้ เด็กชายจีนชื่อสามารถแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันได้อย่างลงตัวคือ ภาพบ้านมีรั้วกัน มีต้นไม้อยู่หน้าบ้าน บนท้องฟ้ามีนกบินสวยงาม ท่ามกลางท้องฟ้าอันสดใส มีดวงอาทิตย์ที่แจ่มสว่าง เจิดจ้า จีนชื่อสามารถถ่ายทอดแสดงลักษณะเฉพาะของบ้านได้ว่าเป็นบ้านตามธรรมชาติจะต้องมีรั้วกันเพื่อแสดงอาณาเขต

จากกิจกรรม ภาพอิสระ ที่ได้นำมาทดสอบ กับเด็กชาวกัมพูชาจำนวน 8 คน พบว่าภาพประกอบเด็กแสดงออกมานั้นส่วนมาก เด็กวาดภาพบ้าน 7 คน และวาดภาพ รถยนต์ 1 คน จากการที่เด็กวาดภาพบ้านถึง 7 คน เป็นสิ่งที่สะท้อนความต้องการของเด็กๆเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ซึ่งบ้านเป็นปัจจัยสี่ ที่สำคัญของมนุษย์ ที่มนุษย์ทุกคนพึงมี เป็นที่หลบแดด หลบฝน พักอาศัย และหลับนอน เด็กจึงสื่อออกมาเป็นภาพ เพื่อแสดงความต้องการของเขาออกมาอย่างชัดเจน

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 14 เป็นภาพของเด็กชายชก ซาน อายุ 12 ปี

จากภาพครอบครัวของฉันนี้ ชกชานวาดภาพบ้าน และสมาชิกในบ้านของเขามีสมาชิกรวมทั้งหมด 5 คน มียาย น้ำ ลูกของยาย 2 คน และชกเป่าน้องสาวของตัวเอง แต่ทำไมชกชานจึงวาดภาพคน 6 คน มีคนเกินมา 1 คน คนๆ นั้นคือ พ่อของชกชานนั่นเอง ชกชานบอกผู้วิจัยว่า “ผมอยากให้พ่อกลับมาอยู่กับผมและน้อง ชีวิตผมคงจะมีความสุขมากที่สุดในชีวิต ถึงแม้ว่าผมจะรักและจำหน้าของพ่อไม่ได้ แต่ผมก็รักและคิดถึงพ่อ อยากให้พ่อกลับมาอยู่ด้วยครับ” จากการสังเกตเมื่อเขาพูดถึงพ่อเขาจะเศร้าและโหยหาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งต่างจากน้องสาวที่ไม่พูดถึงพ่อเลย

การวาดภาพคน

ในการวาดภาพคนนั้น ชกชาน สามารถวาดคนมีแขน ขา มือ เท้า ใบหน้า ลำตัว สามารถสื่อความหมายว่า เมื่อแยกออกจากกันยังรู้ว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย และยังแสดงลักษณะเค้าโครง และมีการใช้เส้นที่นอกเหนือจากเส้นตรง นั่นก็คือเด็กรู้จักใช้เส้นโค้งมาใช้ในการวาดภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ ภาพบ้านที่แสดงให้เห็นภายในบ้านว่ามีคนอยู่อาศัยหลายคนอยู่รวมกันอย่างมีความสุข

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายชกชานพบว่าที่การวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องโดยแสดงให้เห็นภาพบ้าน ซึ่งมีคนอาศัยอยู่ในบ้านหลายคนขนาด และสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพมีความเหมาะสมกับกระดาษที่ใช้ การจัดวางภาพ มีลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบนั่นคือ ภาพบ้านอยู่บนพื้นดินนอกจากนี้ยังพบว่าการจัดระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยจะเห็นได้จากตัวบ้านกับถังเก็บน้ำ (โองน้ำ) ที่บ่งบอกว่าเป็นระยะของภาพ

การใช้สี

จากภาพของชกชาน พบว่าเขาได้มีการใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก แลประสบการณ์ที่เคยพบเห็นมา สีของบ้านระบายสีเน้นความสวยงามหรือหรรษานอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ โดยบ้านและหลังคาบ้านใช้สีทาคนละสีกัน

การออกแบบ

ในการออกแบบภาพของชกชาน จะแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันจะเห็นได้จากคนอยู่ในบ้านแต่ละคนมีห้องเป็นของตัวเอง อยู่ภายในบ้านหลังเดียวกันซึ่งถือว่าเป็นการแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ ด้วย

ลักษณะอื่นๆ ที่ปรากฏคือ

มีการเพิ่มรายละเอียดโดยการวาดดอกไม้เพิ่ม

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 15 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

ภาพครอบครัวของฉันของเด็กหญิงชกเปาเป็นภาพบ้าน ที่มีสมาชิกอยู่รวมกันทั้งหมด 5 คน ชกเปาเล่าว่า “บ้านของหนูมียาย น้ำซึ่งเป็นลูกของยาย 2 คน หนูมีพี่ชาย 1 คน ชื่อชกชาน คนใส่ชุดสีส้มคือพี่ชาย ส่วนผู้หญิงสวมเสื้อเหลืองคือตัวหนูเอง คนอยู่ริมขวามือคือ ยาย ส่วนผู้หญิง สองคนที่ยืนตรงกลางนั้นคือน้ำของหนู”

การวาดภาพคน

จากภาพครอบครัวของฉัน ชกเปาสามารถวาดภาพรายละเอียดของร่างกายได้ถูกต้อง เช่น ใบหน้า ลำตัว แขน มีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง และเมื่อแยกอวัยวะต่างๆออกจากกัน ยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย เช่นผม มือ ใบหน้า ลำตัว แขน หู ตา จมูก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแสดงเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่ออกเหนือไปจากเส้นตรง คือการใช้เส้นโค้งและหยัก การเคลื่อนไหว ร่างกายที่แข็งกระด้างและแสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายเช่น ภาพผู้หญิงผมยาวสวมใส่โดยแสดงให้เห็นการอยู่ร่วมกันในบ้านของสมาชิก

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

เด็กหญิงชกเปาวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ได้ดีคือคนที่อยู่ในบ้านเป็นสมาชิกในบ้าน ภาพคนกับบ้านมีขนาดและสัดส่วนสมดุลกันมากขึ้นแสดงมิติโดยการวางวัตถุอยู่ซ้อนกัน โดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บังจะเห็นได้จากภาพคนที่อยู่ในบ้านจะมองไม่เห็นขา นอกจากนี้ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กันจะเห็นได้จากบ้านและคนอยู่ใกล้กว่าดอกไม้จะใหญ่กว่าความจริง

การใช้สี

จากภาพของเด็กหญิงชกเปา พบว่าได้มีการใช้สีแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริงโดยวาดดวงอาทิตย์บอกได้ว่าเป็นช่วงเวลากลางวันพร้อมกันนี้ชกเปายังใช้สีถ่ายทอดระบายสีตามที่เคยเห็นจากธรรมชาติอารมณ์ความรู้สึก นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีที่แตกต่างกัน เช่น หลังคา ตัวบ้าน มีสีส้มมากขึ้น ผ้าม่านเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บ้านสวยงาม

การออกแบบ

ภาพวาดระบายสีของชกเปา มีการออกแบบแสดงลักษณะความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ ชุดที่สวมใส่และสร้อยคอ บ่งบอกได้ว่าเป็นผู้หญิง นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน โดยจะเห็นจากมีสมาชิกในครอบครัว บ้านมีหลังคา มีฝาดมั่ง บันได เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 16 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)

ภาพครอบครัวของฉัน ของเด็กชายรณ วาดภาพบ้านชั้นเดียวยกพื้นสูง “บ้านของผมมีสมาชิก 4 คน ประกอบด้วยพ่อแม่ ตัวผมและน้องชายอีก 1 คน ตอนเช้าแม่ผมจะไปขายของที่โรงเกลือ พ่อไปทำงานรับจ้างเชื่อมเหล็ก” สังเกตจากภาพจะเห็นว่าเด็กวาดภาพแม่ตัวโตกว่าใคร แสดงถึงความสำคัญของแม่เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในบ้าน รณบอกว่า สมาชิกในบ้านอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ถึงแม้จะไม่ค่อยมีเงิน

การวาดภาพคน

จากภาพของรณนั้นพบว่า ภาพคนภาพอวัยวะต่างๆ เมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสามารถสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย เช่น แขน มือ ใบหน้า เท้า มีการใช้เส้นโค้งบริเวณใบหน้า ผมเท้า นอกเหนือไปจากเส้นตรง นอกจากนี้ ยังแสดงการเคลื่อนไหวที่แข็งกระด้าง ไม่มีการเคลื่อนไหวของร่างกาย และแสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้าแต่งกาย ชายสวมกางเกงหญิงสวมกระโปรง ชายผมสั้น หญิงผมยาว และภาพคนยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพเป็นบ้านใต้ถุนสูง คนสมาชิกในครอบครัวอยู่รวมกัน พ่อ แม่ ลูก รวมกัน 4 คน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของรณ การจัดวางภาพพบว่า มีการวางภาพสิ่งต่างๆ ในภาพ ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยแสดงให้เห็นภาพบ้านมีบริเวณบ้าน บ้านปลูกต้นไม้และดอกไม้ มีก้อนหิน มีก้อนเมฆมีสมาชิกในครอบครัว ขนาดของภาพเหมาะสมกับกระดาษคือภาพมีความสมดุลกัน มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ จะเห็นได้จากบ้านกับต้นไม้ เหมือนอยู่บนพื้นแต่ไม่มีเส้นแบ่งระหว่างพื้นดินกับท้องฟ้า ไม่มีเส้นระดับสายตา

การใช้สี

จากภาพของรณ พบว่าภาพมี ก้อนเมฆ ดวงจันทร์ ดาว อยู่ด้วยกัน ซึ่งไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน มีการใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และประสบการณ์โดยระบายสีของสิ่งต่างๆ ตามที่ตนเคยพบเห็น มาจากของจริง นอกจากนี้ ยังแสดงถึงความแตกต่างของวัตถุ ด้วยสีต่างๆ เช่น ตัวบ้านและหลังคาบ้าน ทาสีไม่เหมือนกัน เช่นเดียวกับใบไม้ และลำต้นก็ใช้สีต่างกัน

การออกแบบ

ในการออกแบบภาพของรณนั้น จะแสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ คือ ผู้ชายสวมใส่กางเกง ผมสั้น ส่วนผู้หญิงสวมใส่กระโปรง ผมยาว นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน เช่น ภาพบ้านมีการเปิดหน้าต่างสื่อให้รู้ว่าบ้านหลังนี้มีคนอยู่ มีต้นไม้ ใต้น้ำ ดอกไม้ และยังพบอีกว่า มีการแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุ เช่น กันมีใต้ถุนสูง ระบายสีแยกสีอย่างเด่นชัด บ่งบอกลักษณะผู้ใหญ่หรือเด็ก

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 17 ภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

ภาพครอบครัวของฉันของเด็กชายดีน่า “บ้านของเรามีสมาชิกรวมกันทั้งหมด 4 คน มีพ่อแม่ พี่สาวและดีน่าซึ่งอยู่รวมกันในบ้านอย่างมีความสุข” ดีน่าโชคดี ที่เกิดมาไม่ต้องทำงานดิ้นรนหาเลี้ยงตัวเอง ต่างจากเพื่อนๆ ชาวกัมพูชาอีกมากมายหลายคนนัก พ่อกับแม่ของดีน่าเปิดร้านขายรองเท้ามือสอง รายได้พอเลี้ยงครอบครัวสบายๆ

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายดีน่า การวาดภาพคนยังมีพัฒนาต่ำกว่าเกณฑ์ ที่ควรจะเป็นภาพคนไม่แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายแสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากทรงผม ผมสั้นบ่งบอกว่าเป็นผู้ชาย ผมยาวเป็นผู้หญิง นอกจากนี้ภาพคนยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ คือ ภาพบ้าน มีคนอยู่ทั้งในบ้าน และนอกบ้าน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายดีน่านั้น พบว่ามีการวาดสิ่งต่างๆ ในภาพ มีความสัมพันธ์ต่อเนื้องกัน จะเห็นได้จากภาพบ้าน แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน ภาพในบ้านมีต้นไม้ ดอกไม้ และรถยนต์ ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาดกระดาษ มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่ที่ราบ ดูได้จากลักษณะบ้าน ต้นไม้ และดอกไม้ นอกจากนี้ยังพบว่า ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กันจะเห็นได้จากตัวคน และรถยนต์มีขนาดเล็กเกินไป ไม่สัมพันธ์กันทั้งที่อยู่ระยะในระยะใกล้ ไม่มีความสมดุลกัน

การใช้สี

ในการใช้สีจากภาพวาดของเด็กชายดีน่า พบว่ามีการใช้สีแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง จะเห็นได้จาก ดวงอาทิตย์ บ่งบอกได้ว่าเป็นตอนกลางวันและใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกที่เคยเห็นมาเช่น สีของตัวบ้าน หลังคา และต้นไม้ นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ โดยตัวบ้าน เสาบ้าน หน้าต่าง พื้น หลังคา แยกใช้คนละสี

การออกแบบ

จากภาพของเด็กชายดีน่าในการออกแบบภาพจะแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันจะเห็นได้ว่าภาพบ้านมีคนอยู่ในบ้านและนอกบ้านพร้อมกับมีรถยนต์ด้วย นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆเช่น บ้านมีคนซึ่งเป็นสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านเป็นครอบครัว มีรถยนต์ มีต้นไม้

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 18 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

ภาพครอบครัวของฉันของเด็กชายเม้งจัน วาดภาพสมาชิกในครอบครัวซึ่งมีแม่ พ่อ และตัวของเม้งจันเองและน้องชายอีก 2 คน แสดงถึงการอยู่กันเป็นครอบครัว ภาพของแม่และพ่อจะใหญ่กว่าคนอื่น เม้งจันบอกว่า “แม่สำคัญที่สุดในชีวิต รักแม่อยากให้แม่อยู่ดูแลตนเองและหายป่วยเร็วๆอยากให้พ่อกลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิมครอบครัวจะมีความสุขมากแต่ตอนนี้ไม่รู้ว่่าพ่ออยู่ที่ไหน” เขาพูดด้วยใบหน้าที่เศร้าและหม่นหมอง

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายเม้งจันในการวาดภาพคนนั้น อวัยวะต่างๆ เมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย เช่น แขนมีนิ้วมือ ขามีเท้า ใบหน้ามีหู ตา จมูก ผล และปาก ลักษณะในการใช้เส้น มีการใช้เส้นที่นอกเหนือจากเส้นตรงไปเป็นรูปเส้นโค้ง เส้นหยักของร่างกาย มีการแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่กระด้างเห็นได้จาก การยืนในท่าทางเดียวกัน ไม่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกาย ทรงผม ที่แตกต่างกัน สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นเพศหญิง หรือ เพศชาย และภาพคนยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพโดยมีบ้านอาศัยอยู่เป็นครอบครัว

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

การจัดวางภาพนั้นเด็กชายเม้งจันวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์กันมีคนเป็นสมาชิกในครอบครัว มีต้นไม้ ก้อนเมฆ นก ดวงอาทิตย์ เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับสายตา การจัดวางภาพไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้า ปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จอยู่ในระดับสายตา นอกจากนี้ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน จะเห็นได้จาก สมาชิกในครอบครัว และบ้าน ไม่บ่งบอกว่าภาพมีระยะใกล้ไกล

การใช้สี

จากภาพของเด็กชายเม้งจัน พบว่า ใช้สีแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาใกล้เคียงความเป็นจริง จะเห็นได้จากท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ ก้อนเมฆ แสดงบรรยากาศของช่วงเวลา และเขายังใช้สีแสดงถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึก ที่เคยพบเห็นมาจะเห็นได้จากสีบ้าน และสีเสื้อผ้าของคน พร้อมกันนี้ ความแตกต่างของสีบ้าน สีเสื้อผ้า ดวงอาทิตย์ ก้อนเมฆ มีลักษณะสีที่ต่างกัน

การออกแบบ

จากภาพของเม้งจัน เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้าคล้ายกันทั้งเพศหญิงและชาย แตกต่างกันที่เครื่องประดับ เพศชายจะคาดเข็มขัด หญิงใส่สายสร้อย และแสดงให้เห็นถึงความเป็นครอบครัวอยู่ในบ้านเดียวกัน แสดงให้เห็นลักษณะการแต่งกายของคน สิ่งของและวัตถุต่างๆ

กิจกรรมที่2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 19 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อเหลือง)

จากภาพครอบครัวของเด็กชายเก่ง เขาวาดภาพบ้านและสมาชิกทุกคนภายในบ้านอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวและแต่ละคนต่างมีหน้าที่ความรับผิดชอบงานที่แตกต่างกันไปของแต่ละคน ปัจจุบันครอบครัวของเก่งอยู่ร่วมกัน 4 คน “บ้านของผมมีคน 4 คน มีพ่อ พี่สาว 2 คนและตัวผมเอง รวมเป็น 4 คน แม่ของผมได้แม่เสียชีวิตหลายปีแล้ว” แต่เก่งก็ยังเป็นเด็กที่สดใสร่าเริงเหมือนเด็กที่มีพ่อแม่ครบทั่วไป ถือว่ามีสุขภาพจิตดีพอสมควร

การวาดภาพคน

จากภาพของเก้ง สามารถวาดอวัยวะต่างๆ ของร่างกายได้คล้ายของจริง เช่น มือ เท้า ลำตัว ไบหน้า และอวัยวะต่างๆ เมื่อแยกออกจากกันก็ยิ่งดูออกกว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย เช่น มือ ไบหน้า ตา ปาก เท้า นอกจากนี้ยังสามารถเปลี่ยนอวัยวะจากรูปเรขาคณิต เป็นรูปอิสระเช่น เส้นเฉียงของม่าน เส้นโค้งของอวัยวะต่างๆ เช่น ไบหน้า และมีการแสดงการเคลื่อนไหว ของคนด้วยท่าทางต่างๆ นอกจากนี้ ยังแสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายจะเห็นได้จากผู้ชายใส่กางเกง ผมนสั้น ผู้หญิงใส่ กระโปรงผมยาว ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพโดยสมาชิกแต่ละคนในครอบครัวทำหน้าที่แตกต่างกันไป

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายเก้ง พบว่ามีการจัดวางสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดย แสดงให้บริเวณชีวิตของคนภายในครอบครัวแต่ละคน ทำหน้าที่แตกต่างกัน ขนาดและ สัดส่วนของ ภาพ ต่างๆ ในภาพไม่เหมาะสมกับกระดาษ การจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ จะเห็นได้จาก ภาพไม่มีเส้นระนาบระยะของวัตถุในภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กัน เพราะไม่ปรากฏระยะ ของคนเพราะคนมีขนาดเท่ากัน ไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกล

การใช้สี

จากภาพของเด็กชายเก้ง พบว่ามีการใช้สีถ่ายทอดความรู้สึกแยกลักษณะของสีได้สีสันใน ภาพมีลักษณะสัมพันธ์กับความเป็นจริง เหมือนสีต่างๆ โดยจะเห็นได้จาก สีสันของบ้าน เครื่องแต่งกาย ของคน รวมทั้งทรงผมที่บ่งบอกเกี่ยวกับเพศของคนในภาพ

การออกแบบ

ในการออกแบบของเก้ง แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกาย และทรงผมสื่อให้รู้ว่าเป็น เพศหญิงหรือเพศชาย นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน จะเห็น ได้จากภาพครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว ทำหน้าที่ของตนเอง และภาพนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะ ของวัตถุต่างเช่นลักษณะท่าทางของตน และลักษณะของบ้าน

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 20 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

ภาพครอบครัวของฉันของเด็กชายพลพาว แสดงให้เห็นสมาชิกที่อยู่ในบ้านที่อยู่รวมกันค่อนข้างมากและแออัด พลพาวเล่าว่า “พ่อของฉันเขาขาดงานหนักไม่ค่อยได้ ภาระต่างๆจึงตกอยู่ในความรับผิดชอบของแม่แต่เพียงผู้เดียว ส่วนพ่ออยู่บ้านเลี้ยงน้องและทำงานบ้านเท่าที่จะทำได้บ้านของฉันมันเก่ามากค่อนข้างจะผุพังแล้วจึงอยากได้บ้านใหม่สักหลัง แต่คงเป็นไปได้ยากเพราะไม่มีเงินที่จะสร้างบ้านใหม่ เงินที่หามาได้ก็แค่ได้กินไปวันต่อวันก็บุญแล้ว” พลพาวบอกกับผู้วิจัย

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายพลพาว ในการวาดภาพคน สามารถวาดส่วนต่างๆ ของภาพร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง อวัยวะต่างๆ เมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย เช่น ใบหน้า ลำตัว แขน ขา การวาดอวัยวะเปลี่ยนแปลงจากรูปเรขาคณิตเส้นตรงเป็นรูปอิสระ เช่น ใช้เส้นโค้ง วาดภาพใบหน้าคน ทรงผมของคนในภาพบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นเพศใด ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องภาพจะเห็นได้จากภาพบ้าน มีคนอาศัยอยู่ในบ้านหลายคน แสดงถึงความสัมพันธ์การเป็นครอบครัว

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ไม่มีสิ่งที่ไม่แสดงลักษณะการวาดภาพตรงตามพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีขั้นที่4 (เริ่มต้นวาดภาพเหมือนจริง)

การใช้สี

จากภาพของพลพาว พบว่าได้มีการถ่ายทอดการใช้สีเส้นของเสื้อผ้าและดวงอาทิตย์ สัมพันธ์กับความเป็นจริงที่เคยได้พบเห็นมา และมีการแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ โดยจะเห็นได้จากสีเสื้อผ้า และสีของดวงอาทิตย์

การออกแบบ

จากภาพของพลพาว ไม่ได้แสดงรายละเอียดของภาพเท่าที่ควร ภาพแสดงให้เห็นว่าบ้านมีคนอยู่หลายคนในบ้านเดียวกัน

กิจกรรมที่ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

ภาพประกอบ 21 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี

ภาพครอบครัวของฉัน ของจีนชื่อสามารถวาดภาพระบายสี ถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจนและสวยงามมาก ภาพบ้านที่ใหญ่โตหรูหรา สมาชิกทุกคนในบ้านแต่งตัวดูดีหรูหราสวยงาม แสดงถึงฐานะของครอบครัวที่ค่อนข้างจะร่ำรวยมีอันจะกินอยู่กันอย่างมีความสุข เห็นได้จากการระบายสีที่สดใสของก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์ สีบ้าน และชุดเสื้อผ้า ที่สวมใส่แสดงถึงอารมณ์ที่แจ่มใสสุขภาพจิตที่ดี “บ้านของฉันมี คนอยู่ 5 คน มีพ่อ แม่ พี่ชาย และพี่สาว 1 คน แล้วก็ตัวฉัน” จีนชื่อใช้สรรพนามแทนตัวเอง ว่า “ฉัน” จีนชื่อเป็นเด็กไม่ค่อยพูด ถามคำตอบคำ

การวาดภาพคน

จากภาพของจีนชื่อในการวาดภาพคนนั้น จีนชื่อสามารถวาดขนาดส่วนต่างๆ ของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น แขน ขา มือ ใบหน้า ผม และเท้า ซึ่งวาดอวัยวะต่างๆดังกล่าวนี้เมื่อแยกส่วนออกจากกัน ยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใด ของร่างกาย นอกจากนี้ จีนชื่อ ยังใช้เส้นโค้งเข้ามาวาดภาพเพิ่มมากขึ้น เช่น ใบหน้า ดวงตา มือ ดวงอาทิตย์ ล้อรถ มีการแสดงความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้าที่สวมใส่ ชายสวมกางเกง และผมสั้น ส่วนหญิงสวมกระโปรงและผมยาว ภาพคนมีความสัมพันธ์ กับเรื่องราวในภาพ โดยจีนชื่อ นำเสนอภาพบ้าน ซึ่งมีพ่อ แม่ ลูกรวมกัน เป็นครอบครัวที่อบอุ่นมาก

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างนี้ จินซื่อ สามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกันได้โดยจะเห็นได้จาก ภาพมีบ้าน มีไฟฟ้าเข้าถึง มีต้นไม้ ท้องฟ้า สวยงาม แจ่มใส ครอบครัว อยู่รวมกันอย่างมีความสุข แต่ในขณะที่เดียวกันระยะของวัตถุในภาพ ไม่มีความสัมพันธ์กัน สิ่งที่ปรากฏ ให้เห็นคือ คนกับบ้าน อยู่ในระดับเดียวกัน คนสูงเท่าบ้าน บ้านสูงเท่าเสาไฟฟ้า

การใช้สี

จากภาพของจินซื่อ พบว่าภาพแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีที่ใกล้เคียงความเป็นจริง โดยภาพมีก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์ นก บ่งบอกถึงเวลากลางวัน นอกจากนี้ยังใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก โดยใช้สีสัมพันธ์กับความเป็นจริง ตามที่เคยได้พบเห็นมา จะเห็นได้จากภาพบ้านที่ดูหรูหรา มีเสาไฟฟ้า มีจันดาวเทียม มีรถมอเตอร์ไซด์ และแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ เช่นต้นไม้ เสาไฟฟ้า ตัวบ้าน หลังคาบ้าน จันดาวเทียม เสื้อผ้า รองเท้า ใช้สีที่แตกต่างกัน

การออกแบบ

ในภาพการออกแบบนี้จินซื่อ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายโดยผู้ชายสวมกางเกง และผมสั้น ส่วนผู้หญิงสวมใส่กระโปรง และผมยาว นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วน ต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันโดยภาพบ้านมี จันดาวเทียม มีไฟฟ้า ต้นไม้ ก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์ ท้องฟ้าสดใส ครอบครัวมีสมาชิกอยู่รวมกัน และยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ ด้วย เช่น บ้านมีประตู หน้าต่าง มีไฟฟ้าใช้ มีการแยกผู้ชาย และผู้หญิง โดยชัดเจน คือผู้ชายสวมกางเกง ผมสั้น ผู้หญิงสวมกระโปรง ผมยาว

กิจกรรมเรื่องครอบครัวของฉันที่นำมาทดสอบกับเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือจำนวน 8 คน พบว่ามีภาพประกอบสะท้อนความเป็นครอบครัวจำนวน 8 ภาพ แสดงจำนวนสมาชิกในบ้าน กิจกรรม ที่ทำร่วมกัน มีภาพบ้านที่มีสีสันทึบหลากหลายสวยงาม นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของคนใน ครอบครัวที่อยู่ร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ เป็นประสบการณ์เดิม และการจดจำสิ่งแวดล้อมที่ตนเองพบเห็น เห็นเป็นประจำจึงแสดงออกมาเป็นภาพวาดระบายสี

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 22 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

ในการวาดภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้ฉัน ชกชาน วาดภาพบ้านที่หรูหรา สีสดใสสวยงามแสดงให้เห็นว่าชกชานคิดใฝ่ฝันอยากจะได้บ้านและรถเก๋งเป็นของตนเอง จากการพูดคุย ชกชานบอกว่า "โตขึ้นผมจะทำงานค้าขายเก็บเงินพอรวยมีเงินมากพอแล้วผมจะซื้อบ้านและรถเก๋งที่สวยงามหรูหราให้ได้ เวลาที่ผมเห็นคนมีรถสวยๆมีบ้านหลังใหญ่โตหรูหราอยู่ ผมเป็นต้องแอบมองและคิดในใจว่าเราอยากจะมีอย่างเขาบ้าง"

การวาดภาพคน

จากภาพชกชานสามารถวาดภาพคนมีอวัยวะต่างๆ เมื่อแยกส่วนออกจากกัน ยังสามารถสื่อความหมายได้ว่าเป็นรูปอิสระเส้นโค้ง เช่น การวาดภาพใบหน้า และอวัยวะ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีการแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง การแต่งกายเสื้อผ้า และ ทรงผม บ่งบอกว่าเป็นเพศชาย ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ เช่น ภาพบ้าน รถยนต์ และตัวเขาเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เขาใฝ่ฝันอยากได้

การจักภาพบนพื้นที่ว่าง

ในการจัดภาพบนพื้นที่ว่าง ของชกชานเขาสามารถวาดสิ่งต่างๆ คือ ภาพบ้าน รถยนต์ คน ให้มีความสัมพันธ์กัน และจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ ภาพบ้าน คน รถยนต์ และต้นไม้ สื่อให้รู้ว่าอยู่บนพื้น แต่ไม่ได้วาดพื้น นอกจากนี้ระยะของวัตถุในภาพ เช่น ภาพบ้านรถยนต์ คน ไม่มีความสัมพันธ์กัน

การใช้สี

จากภาพของชกชาน แสดงช่วงเวลากลางวันโดยการวาดก้อนเมฆ และดวงอาทิตย์ นอกจากนี้ยังพบว่า ใช้สีถ่ายทอดประสบการณ์ ที่เคยพบเห็นมา โดยใช้สีให้สัมพันธ์กับความเป็นจริง เช่น สีรถ สีบ้าน และแสดงความแตกต่างของสีรถ และสีบ้าน ที่ไม่เหมือนกัน

การออกแบบ

จากภาพของชกชาน พบว่า ชกชานแสดงความเป็นเพศชายโดยการวาดผมให้สั้นและสวมกางเกง มีการแสดงการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน ชกชานวาดภาพตัวเอง มีภาพบ้าน รถ ที่ตนเองอยากได้ นอกจากนี้ ยังมีการแสดงลักษณะเฉพาะของบ้าน ภาพในบ้านมีห้องหลายห้อง เพราะเป็นบ้านสองชั้น พร้อมกับวาดรถที่เขาชอบด้วย

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 23 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

ชกเปาวาดสิ่งที่เธออยากได้คือ ชกเปาบอกกับผู้วิจัยว่า “อยากได้ชุดเสื้อผ้าเครื่องแต่งตัวสวยๆ สร้อยคอ แหวน นาฬิกา ทำผมแต่งหน้าให้สวยงาม หนูอยากแต่งตัวเหมือนที่เคยดูในทีวี” ซึ่งแสดงถึงการรักสวยรักงามของเด็กผู้หญิงในวัยนี้ ที่สำคัญเธออยากจะได้โทรศัพท์มือถือ อยากมีชีวิตที่สบายหรูหรา

การวาดภาพคน

ในการวาดภาพคนนี้ ชกเปาสามารถวาดส่วนต่างๆ ของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง ทั้งแขน ขา ลำตัว ใบหน้า มือเมื่อแยกส่วนต่างๆ เหล่านี้ออกจากกันก็ยังสามารถบอกได้ว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย ส่วนการวาดอวัยวะ มีการใช้เส้นโค้ง และเส้นหยัก นอกเหนือจากเส้นตรง มีการเคลื่อนไหวร่างกาย แสดงท่าทาง นอกจากนี้ยังมีการ บ่งบอกว่าเป็นเพศหญิง วึ่งภาพคนแต่งกายที่หรูหรา โดยการสวมเครื่องประดับและถือโทรศัพท์

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของชกเปาพบว่าชกเปา วาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องจะเห็นได้จากความหรูหรา สวยงามของเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และสิ่งของ ไทโรคัพท์ ซึ่งขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพไม่เหมาะสมกับกระดาษ ไทโรคัพท์ ใหญ่เกินไป ไม่สมดุลกับกระดาษ การจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบโดยภาพผู้หญิงยืนอยู่บนพื้นดินไม่มีเส้นระดับสายตา แบ่งพื้นดิน และท้องฟ้า

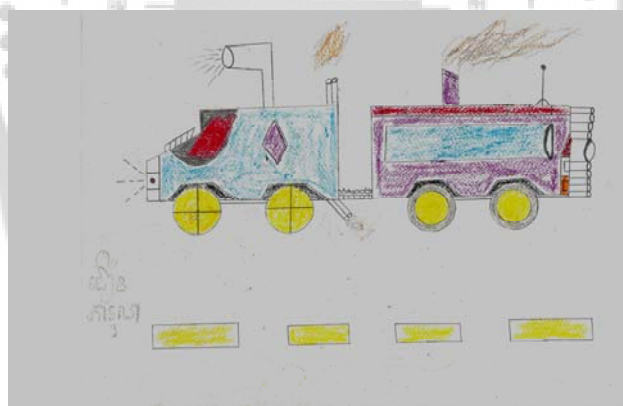
การใช้สี

จากภาพของชกเปาพบว่า มีการใช้สีถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่เคยพบเห็น ชอบและใฝ่ฝันอยากจะได้เป็นของตนเอง ซึ่งภาพนี้ ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุ ด้วยสีที่แตกต่างกัน จะเห็นได้จาก ลักษณะของเสื้อผ้าที่สวมใส่ เครื่องประดับ รวมถึงไทโรคัพท์

การออกแบบ

จากภาพของชกเปา การแต่งกายและเครื่องประดับบ่งบอกเพศได้ นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะของวัตถุต่างๆ เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และไทโรคัพท์ ที่ชกเปาอยากได้

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 24 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)

รณ วาดสิ่งที่เขาใฝ่ฝันอยากจะได้ สิ่งนั้นก็คือรถพ่วงที่ตกแต่งประดับประดาด้วยท่อไอเสีย ปล่องควัน และแสงไฟที่หลากหลาย ตัวรถสีสันสดใส สวยงาม รณบอกว่า “มันแปลก และเท่มากๆ และ ไม่อยากให้มีใคร เป็นรถที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว”

การวาดภาพคน ไม่มีปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายรณ เขาวาดสิ่งต่างๆในให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องคือมีรถยนต์วิ่งอยู่บนถนน เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง เช่นท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตาจะเห็นได้จากกาที่ได้จากการไม่แบ่งเส้นที่เป็นถนนมีรถวิ่งอยู่บนถนน นอกจากนี้ยังแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง เช่นล้อรถที่ถูกบัง มองเห็นเฉพาะด้านเดียวรถไม่ได้วิ่งอยู่บนถนน เหมือนวิ่งอยู่บนอากาศ

การใช้สี

จากภาพของเด็กชายรณ พบว่าเขาได้มีการถ่ายทอดความรู้สึก แยกลักษณะของสีได้สีเส้นในภาพมีลักษณะสัมพันธ์กับความเป็นจริงเหมือนสิ่งที่เคยพบเห็นมา รณชอบรถมาก จึงจินตนาการรถที่ตนเองอยากได้ มาเป็นภาพ ตกแต่งสวยงามตัวรถ ใช้สีที่แตกต่างกัน ตัวรถใช้สีหลากหลายมาก และมีล้อมากมายซึ่งเป็นการแสดงถึงความแตกต่างของวัตถุ

การออกแบบ

ในการออกแบบภาพของรณ พบว่ามีการแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้ความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะเห็นได้จากตัวรถมีส่วนประกอบต่างๆมากมาย สีเส้นหลากหลาย นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ โดยมีล้อ มีท่อไอเสียมากมาย

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 25 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

สิ่งที่ดีน่า ใฝ่ฝันและปรารถนา อยากจะได้ คือบ้านหลังหนึ่งอยู่กลางทุ่ง ริมเชิงเขา อันเงียบสงบ ร่มเย็น ดีน่าชอบต้นไม้ ภูเขา “ผมอยากได้บ้านที่มีต้นไม้สีเขียวเยอะๆมันคงจะเป็นสบายดี”

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายดีน่าในการวาดภาพคนนั้น มีการนำเส้นโค้งมาใช้ในการวาดใบหน้า นอกเหนือจากเส้นตรง การเคลื่อนไหวของร่างกาย แข็งกระด้าง โดยวาดตัวคน เป็นเส้นเดี่ยว ไม่มีมือ นิ้วมือ และไม่มีเท้า แสดงความแตกต่างระหว่างเพศ จากการสังเกตที่ทรงผม ผมสั้นเพศชาย ผมยาวเพศหญิง

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของดีน่ามีการใช้เส้นระดับสายตา แยกระหว่างท้องฟ้า กับพื้นดิน และแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดในส่วนที่บัง จะเห็นได้จาก ภาพบ้านที่บังภูเขา ภาพบ้านอยู่ด้านหน้าของภูเขา ภาพและรายละเอียดต่างๆ สัมพันธ์กันดี

การใช้สี

จากภาพของดีน่า ในการใช้สี พบว่าใช้สีถ่ายทอดจากสิ่งที่เคยพบเห็นมาจากประสบการณ์ จะเห็นได้จากที่เขาใช้สีทาสีบ้าน บ้านใหญ่โต สวยงาม มีกรตงแต่งม่าน และทาสีสดใส ส่วนตัวบ้านหลังคา ฟ้าม่าน ภูเขา มีสีที่แตกต่างกัน คนละสี ส่วนเสาบ้าน และคน ไม่ทาสี

การออกแบบ

ในการออกแบบของเด็กชายดีน่า แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน จะเห็นได้จาก บ้านมีฟ้าม่านและมีผู้คนอยู่ในบ้านแสดงถึงการเป็นครอบครัวเดียวกัน และยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆด้วย เช่น บ้านมีประตู มีฝา มีหน้าต่าง มีบันได และหลังคา

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 26 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

สิ่งที่เด็กชายเม้งจันปรารถนาและใฝ่ฝันอยากจะได้ คือ บ้าน เพราะเม้งจันและครอบครัวไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ทุกวันนี้ เม้งจัน แม่และน้องต้องเช่าบ้านเขาอยู่ที่อำเภอปอยเปตในราคาวันละ 20 บาท เม้งจันบอกกับผู้วิจัยว่า “ผมอยากได้บ้านไว้เป็นที่หลับนอน หลบแดดหลบฝนจึงอยากได้บ้านไว้เป็นสมบัติของตนเอง เพราะแม่ป่วยมีโรคประจำตัว ไม่สามารถทำงานหนักได้ จึงอยากได้บ้านเพื่อให้แม่อยู่อย่างมีความสุขไม่ต้องกังวล ทุกข์ใจเรื่องค่าเช่าบ้านอีก ว่าวันนี้จะมีเงินจ่ายค่าเช่าบ้านไหม”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏตามที่ระบุ

การจัดภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเม้งจัน พบว่า ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเช่น บ้าน ต้นไม้ ก้อนเมฆ จัดวางได้เหมาะสมกับกระดาษ โดยเฉพาะบ้าน จัดวางในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ จะเห็นได้จาก ภาพภูเขา บ้าน ต้นไม้ อยู่ในระดับเดียวกันหมด เพราะเด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางภาพไม่ถูกต้อง คือสิ่งต่างๆ ที่เด็กวาด อยู่ในระนาบเดียวกัน ไม่มีเส้นแบ่งระหว่างท้องฟ้ากับพื้นดิน และระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กันจะเห็นได้จากภาพประกอบเด็กวาด ดอกไม้ซึ่งอยู่ในระยะกลางใหญ่กว่าต้นไม้ที่อยู่ระยะใกล้

การใช้สี

จากภาพเด็กชายเม้งจัน พบว่า เม้งจัน ใช้สีตามประสบการณ์ที่เคยพบเห็นมา เช่น สีเส้นของดอกไม้ สีของบ้าน และสีของภูเขา โดยแสดงความแตกต่างของวัตถุ ด้วยสีต่างๆเช่น สีของบ้าน ดวงอาทิตย์ และสีของดอกไม้ และวัตถุต่างๆ ภาพบ้านมีประตู หน้าต่าง บ่งบอกว่าเป็นภาพบ้าน

การออกแบบ

เด็กชายเม้งจันแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพ ให้สัมพันธ์กัน โดยตลอด แสดงรายละเอียด ของบ้านและมีต้นไม้ นอกจากนี้ เด็กยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ ด้วยการแสดงลักษณะของบ้านมีประตู หน้าต่าง และลักษณะของดอกไม้มีกลีบดอก บ้านมีเสาบ้าน มีบันได ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งต่างๆ

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 27 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อเหลือง)

เด็กชายเก่ง บอกผู้วิจัยว่า “ผมอยากมีบ้านเป็นของตนเองสักหนึ่งหลังที่ตลาดโรงเกลือจะได้ไม่ต้องเสียเงินค่าเช่าบ้านที่แพงมากอยู่ และไม่ต้องเดินทางไปกลับทุกวันจากตลาดโรงเกลือไปออยเปต เพราะที่ออยเปตก็ต้องเช่าบ้านเขาอยู่เหมือนกัน เพราะบ้านของผมจริงๆอยู่ที่พระตะบองบ้านของผมจะต้องมีรั้วกำแพงกันแน่นหนา เพื่อความปลอดภัยของคนในบ้าน ไม่ให้โจรขโมยเข้ามาได้”

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายเก่ง เขาสามารถวาดภาพขนาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย มีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง อวัยวะต่างๆ เช่น แขน ขา ลำตัว มือ หู ตา จมูก ใบหน้า เมื่อแยกส่วนออกจากร่างกายยังสามารถบอกได้ว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย พร้อมกันนี้เก่งยังมีการเคลื่อนไหว โดยการ สวมรองเท้าสเก็ต กำลังเล่นสเก็ตอยู่ภายในบ้าน ของตนเอง ซึ่งเป็นภาพคนที่มีความสัมพันธ์กับภาพบ้าน และเรื่องราวในภาพ นอกจากนี้ ยังแสดงความแตกต่าง ระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า และทรงผม ที่บ่งบอกว่าเป็นเพศชาย

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายเก่ง สามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื้องกัน ภาพบ้านที่มีบริเวณบ้านและอาณาเขตของตนเอง โดยมีรั้วกำแพงที่สร้างด้วยอิฐซึ่งขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับกระดาษจัดวางภาพได้เหมาะสมและสื่อให้เห็นได้จากบ้าน และต้นไม้ วางอยู่บนพื้นที่เหมือนกัน แต่ไม่ปรากฏว่าเป็นพื้นดิน เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ จึงไม่มีเส้นระดับสายตาในภาพ

การใช้สี

จากภาพของเด็กชายเก่ง พบว่าใช้สีแสดงบรรยากาศในตอนกลางวัน จะเห็นได้จากมีภาพดวงอาทิตย์ ก้อนเมฆ นอกจากนี้ยังสามารถใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ประสบการณ์ที่เคยเห็นมา และอยากได้บ้านที่สวยงาม บ้านมีลักษณะใหญ่โตหรูหรา เป็นของตนเอง และมีของเล่นที่เขาอยากได้

การออกแบบ

ในการออกแบบ ภาพนี้พบว่าการแต่งกาย เสื้อผ้าและทรงผม บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นเพศชาย นอกจากนี้ยังแสดงการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน โดยมีภาพเด็กชาย และของเล่น ที่เขาต้องการเล่น รวมทั้งบ้านที่เขาชอบ ต้องการอยากได้ บ้านมีความสวยงามหรูหรา และมีองค์ประกอบครบถ้วน แสดงถึงลักษณะเฉพาะของบ้าน เช่น บ้านมีรั้ว มีหลังคา ประตู หน้าต่าง บันได เป็นต้น

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 28 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายพลพาว บอกกับผู้วิจัยว่า “โตขึ้นฉัน อยากได้รถยนต์ไว้สำหรับบรรทุกของ และไว้ขนส่งสินค้า สักคัน” พลพาวบอกว่าเขาชอบรถปิคอัพ และรถบรรทุกเพราะมันใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ไปไหนก็ได้

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายพลพาว สามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพ ให้มีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องได้ ในภาพมีดวงอาทิตย์ ก้อนเมฆ มีรถยนต์ กำลังวิ่งบนถนน และมีต้นไม้อยู่สองข้างทาง การจัดวางภาพได้เหมาะสม ต้นไม้กับรถบรรทุก อยู่ใกล้มีขนาดใหญ่ ต้นไม้อีกฝั่งถนน อยู่ไกลมีขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังแสดงมิติ โดยการวางวัตถุ อยู่ซ้อนกัน โดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง คือ รถบรรทุกกำลังวิ่งอยู่บนพื้นถนน

การใช้สี

ในการใช้สีของภาพนี้ของพลพาว พบว่า มีการแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง โดยวาดภาพท้องฟ้า มีเมฆ และดวงอาทิตย์ แสดงบรรยากาศช่วงเวลากลางวัน และใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ ด้วยการให้ รถวิ่งอยู่บนถนน ที่สองข้างทางมีต้นไม้ที่มีสีเขียว และกิ่งก้านสวยงาม ถ่ายทอดสีให้เห็น บรรยากาศที่สดใส นอกจากนี้ ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุ ด้วยสีต่างๆ เช่น ต้นไม้ใบไม้สีเขียว ลำต้นสีน้ำตาล ท้องฟ้า สีฟ้า รถบรรทุกมีการระบายสีตัวรถกับสีของที่บรรทุกมาแยกสีที่ต่างกัน

การออกแบบ

จากภาพแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันโดยมีรถวิ่งอยู่บนถนนที่มีสองข้างทางมีต้นไม้สวยงามมีดวงอาทิตย์ มีก้อนเมฆ และท้องฟ้าอันสดใสและยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุจะเห็นว่ารถยนต์บรรทุกสิ่งของกำลังวิ่งอยู่บนถนน

กิจกรรมที่ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

ภาพประกอบ 29 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี

“ฉันอยากได้บ้านสวยๆ หูหรัสักหลังหนึ่ง แต่ฉัน ไม่ชอบให้บ้านมีหน้าต่างเพราะฉันไม่ชอบอากาศหนาว บ้านและบริเวณบ้านของฉันต้องมีรั้วกันอาณาเขตด้วยเพื่อป้องกันโจรขโมยเข้ามาขโมยของในบ้าน”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของจินซีอ สามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพ ให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง กันโดยภาพบ้านจะมีรั้วกันแสดงอาณาเขตของตน ท้องฟ้าสดใส มีก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์ แสดงถึงบรรยากาศสดชื่นแจ่มใส การจัดวางภาพได้เหมาะสมกับขนาดของกระดาษ นอกจากนี้ ยังแสดงมิติ โดยการวางวัตถุอยู่ซ้อนกัน โดยไม่แสดงรายละเอียด ส่วนที่บัง จะเห็นได้จากภาพซึ่งรั้วบ้านอยู่ด้านหน้า ส่วนตัวบ้านอยู่ถัดจากรั้วบ้านเข้าไปข้างใน

การใช้สี

ในการใช้สีของจินซีอพบว่ามี การแสดงบรรยากาศด้วยการวาดก้อนเมฆและดวงอาทิตย์ บ่งบอกว่าเป็นเวลากลางวัน มีนกบินอยู่บนท้องฟ้าด้วย ดูแล้วสวยงามเพลินตา โดยการใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ที่เคยพบเห็นมา สีของรั้วบ้าน และหลังคานั้น มีความแตกต่างกัน แยกกันคนละสีไม่ใช้สีซ้ำกัน

การออกแบบ

จากภาพของจินซีอ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน โดยการวาดให้บ้านมีรั้วกันอยู่แสดงอาณาเขตส่วนตัว ท้องฟ้ามีก้อนเมฆ ดวงอาทิตย์ และมีนกบินอยู่บนท้องฟ้าดูสดใสสวยงาม นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ โดยวาดบ้าน ต้องมีรั้วกัน อาณาเขต บ้านมีลักษณะแปลกคือ ไม่มีหน้าต่าง จินซีอบ่งบอกว่าไม่ชอบหน้าต่างๆ เพราะอากาศหนาว

จากกิจกรรมเรื่อง สิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้ พบว่ามีภาพสะท้อนความต้องการของเด็กๆ คล้ายๆกันหลายคนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย จากจำนวนเด็ก 8 คน สิ่งที่เขาใฝ่ฝันอยากได้ที่สุด คือ บ้านพวกเขาต้องการมีบ้านเป็นของตนเองถึง 5 คน ซึ่งสิ่งที่สะท้อนออกมาบ่งบอกถึงความต้องการที่อยู่อาศัย คือ บ้านซึ่งเป็นปัจจัยสี่ ที่สำคัญของมนุษย์ และในจำนวน 1 คนใน 5 คน นี้ ก็ต้องการอยากได้รถยนต์ควบคู่ไปด้วย มี 2 คนที่ใฝ่ฝันอยากจะได้รถยนต์ ตามความชอบและความสนใจของตนเป็นพิเศษ และมีผู้หญิงอีก 1 คนที่อยากได้สิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ คือ ชกเป่าๆ ต้องการอยากได้เสื้อผ้าสวยๆ เครื่องประดับ และโทรศัพท์มือถือ เป็นเรื่องธรรมดาที่เด็กผู้หญิงในวัยนี้เริ่มรู้จักรักสวยรักงามเลียนแบบดาราที่เด็กเห็นตามสื่อต่างๆ

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 30 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

ชกชานวาดภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิตคือ ภาพวันเทศกาลวันคริสต์มาสที่มีหน่วยงานหนึ่งจัดขึ้นและมีการประดับตกแต่งสถานที่ด้วยต้นคริสต์มาส และตุ๊กตาทิมะมีไฟระยิบระยับสวยงามมาก “วันนี้ผมและเพื่อนๆ ได้เล่นเกม ได้กินขนมมากมายและได้ของขวัญด้วย ซึ่งวันนี้เป็นวันที่ผมมีความสุข สนุกสนานมาก อยากให้มีงานแบบนี้ทุกวันเลย” เขาพูดด้วยน้ำเสียงสดใส

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายชกชาน สามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยวาดต้นคริสต์มาส ของขวัญ และตุ๊กตาทิมะ แสดงถึงว่าเป็นวันคริสต์มาส บ่งบอกว่าเป็นวันที่เขาประทับใจและมีความสุข ระยะเวลาของวัตถุภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน จะเห็นได้จาก ต้นคริสต์มาส กับ ตุ๊กตาทิมะ

การใช้สี

ในการใช้สี ชกชานสามารถใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกประทับใจ กับประสบการณ์ที่เคยประสบมาจะเห็นได้จาก สีต้นของต้นคริสต์มาส ตุ๊กตาทิมะและของขวัญสื่อให้เห็นบรรยากาศแห่งความสุข ที่เขาชอบและประทับใจ

การออกแบบ

จากภาพของชกชานแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน ด้วยการวาดต้นคริสต์มาส ตุ๊กตาทิมะ และของขวัญที่ประดับอย่างสวยงาม สื่อให้เห็นว่าเป็นวันแห่งความสุข นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่นต้นคริสต์มาส ของขวัญ ตุ๊กตาทิมะ

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 31 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

ชกเปาวาดภาพบ้านหลังหนึ่งซึ่งเป็นบ้านของคนรวยเคยไปเห็นมาแล้วชอบมาก “บ้านของเขา สวยงามหรูหรามาก ภายในบ้านตกแต่งด้วยต้นไม้ ดอกไม้ ประดับด้วยผ้าม่านสวยงามมีสิ่งของ มากมาย และคนที่อยู่ในบ้านก็แต่งตัวหรูหราสวยงามมาก” ชกเปาเล่าให้ผู้วิจัยฟังด้วยน้ำเสียงที่สดใส เธออยากจะมีแบบเขา อยากแต่งตัวสวยๆทุกวัน

การวาดภาพคน

การวาดภาพคนของชกเปาแสดงให้เห็นว่าการวาดอวัยวะต่างๆ เช่น แขน ขา เท้า ใบหน้า ลำตัว เมื่อแยกออกจากกัน ก็ยังดูออกว่า เป็นส่วนใดของร่างกาย ในการวาดภาพคน มีการใช้เส้นโค้ง เส้นหยักในการวาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ในการวาดภาพคน มีการใช้เส้นโค้ง เส้นหยักในการ วาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ใบหน้า ตา คิ้ว แขน ปาก มีการแสดงการเคลื่อนไหว ที่แข็งกระด้าง จะ เห็นได้จาก ท่าทางการยืนตง มากกว่า การเคลื่อนไหว ร่างกาย มากกว่าการเคลื่อนไหวร่างกาย นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างทางเพศด้วย การสวมเสื้อผ้าผมที่ยาว บ่งบอกว่าเป็นเพศหญิง ซึ่ง ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ คนอยู่ในบ้านที่หรูหรามีต้นไม้ ดอกไม้ ประดับในบ้าน เป็น บ้านที่ชกเปา เคยเห็นบ้านคนรวย แล้วชอบ ประทับใจอยากได้บ้านสวยๆ แบบนี้บ้าง

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในการจัดวางภาพนั้นชกเปาสามารถวาดภาพคนมีความสัมพันธ์ภายในบ้าน มีคนอยู่ในบ้าน ทำให้บ้านเป็นบ้านที่สมบูรณ์ขึ้น และบ่งบอกว่าบ้านเป็นบ้านของเขา ภาพบ้านเหมาะสมกับกระดาษที่ใช้ การจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ จะเห็นได้จากเด็กวาดภาพห้องฟ้ามาจรดถึงพื้นดิน คือส่วนที่เป็นเสาบ้านไม่มีเส้นที่แบ่งห้องฟ้ากับพื้นดิน ไม่มีเส้นระดับสายตา แต่ยังบ่งบอกว่าบ้านตั้งอยู่บนพื้นดิน

การใช้สี

จากภาพของชกเปา พบว่าการใช้สีถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่เคยพบเห็น จากของจริง เช่น สีของบ้าน และสีของต้นไม้ ดอกไม้ นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ เช่น ลักษณะหลังคา ดอกไม้ กระถางต้นไม้ ตัวบ้าน มีบันได ใช้สีที่แตกต่างกันคนละสี

การออกแบบ

จากภาพของชกเปา มีการแต่งกายของคนด้วยการสวมเสื้อผ้า ทรงผมที่ยาว เครื่องประดับ ที่บ่งบอกว่าเป็นเพศหญิง และมีการแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ให้ภาพสัมพันธ์กัน โดยเพิ่มรายละเอียด ของสิ่งของที่อยู่ในบ้าน กระถางต้นไม้ ดอกไม้ ภายในบ้านคนอยู่อาศัยในบ้าน นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น บ้านต้องมีหลังคา และบันได มีผ้าม่าน

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 32 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)

รณ วาดภาพนี้เพราะประทับใจวัดแห่งหนึ่งที่เมืองเสียมเรียบเป็นวัดที่ใหญ่โตและสวยงามมาก “ผมชอบวัดแห่งนี้มาก สวยงามจริงๆ ผมได้ไปเที่ยวกับครอบครัวของผมตอนปิดเทอม มีคนไปเที่ยวกราบไหว้กันมากมาย รณบอกว่าไม่เคยเห็นวัดใดหรือสถานที่ใดที่สวยงามแบบวัดนี้มาก่อนประทับใจมาก อยากให้แม่พาไปเที่ยวอีก”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพ รม วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยการวาด ภาพเห็นบ้านและภาพวัด ซึ่งมีบรรยากาศร่มรื่น มีต้นไม้เขียวขจี สัดส่วนของภาพ ไม่เหมาะสมกับขนาดกระดาษ มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ ไม่มีเส้นระดับสายที่บ่งบอกว่าเป็นพื้นดิน ท้องฟ้า นอกจากนี้ระยะของวัตถุ ที่อยู่ในภาพ ไม่มีความสัมพันธ์ จะเห็นได้จากภาพบ้านที่อยู่ในระยะใกล้ มีขนาดเท่ากับบ้านที่อยู่ในระยะไกล

การใช้สี

จากภาพของรมในการใช้สี พบว่า เด็กมีการแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีที่ใกล้เคียงความเป็นจริง จะเห็นได้จากการวาดดวงอาทิตย์ จะเห็นได้จากการวาดดวงอาทิตย์ ที่มุมบนด้านขวาของภาพและก้อนเมฆ มุมบนด้านซ้ายซึ่งบ่งบอกถึงเวลาช่วงกลางวัน และใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ ที่เคยพบเห็นมา โดยถ่ายทอดเป็นภาพสีส้มของบ้าน ถ่ายทอดและวัดที่สวยงามที่เด็กให้ความสำคัญ โดยจะเน้นให้วัดมีลักษณะใหญ่กว่าบ้าน เพื่อสร้างจุดเด่นของภาพวัดที่เขาชอบและประทับใจ

การออกแบบ

ในด้านการออกแบบ รมได้แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพไม่สัมพันธ์กัน และแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ จะเห็นได้จากลักษณะของวัดจะมีเอกลักษณ์ เฉพาะที่แตกต่างไปจากบ้านดังในภาพ

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจ

ภาพประกอบ 33 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

ดีนำ วาดภาพสิ่งประทับใจในชีวิต โดยเลือกวาดภาพบ้านที่เป็นบ้านตึกแฝดคล้ายมีบ้านสองหลังติดกันมันเป็นบ้านของคนรวยที่พนมเปญ “ผมเห็นบ้านหลังนี้ที่พนมเปญ เห็นแล้วชอบมาก อยากมีบ้านเป็นของตนเองเพราะทุกวันนี้ พ่อแม่ต้องเช่าบ้านเขาอยู่ และใฝ่ฝันอยากมีบ้านแบบนี้ เพราะชอบมากและที่สำคัญบริเวณบ้านจะต้องปลูกต้นไม้มากๆ เพราะผมชอบต้นไม้ ดอกไม้ มีสีเขียว มองแล้วทำให้รู้สึกสดชื่น สบายตาสบายใจ”

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายดีนำ ไม่ปรากฏในด้านภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างนี้ พบว่าเด็กชายดีนำ ได้วาดสิ่งต่างๆ ภายในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยวาดภาพบ้านคล้ายบ้านแฝด 2 หลัง ติดกัน มีประตูร่วมกัน มีหน้าต่างหลังคา และมีต้นไม้รอบๆ บ้าน มีการจัดการภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ ภาพมีแต่ท้องฟ้า ไม่มีพื้น เพราะเด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง ภาพไม่มีเส้นระดับสายตา ที่แบ่งระหว่างท้องฟ้ากับพื้นดิน แต่จะมีต้นไม้ที่ขึ้นมาจากพื้นดินและมีบ้าน

การใช้สี

จากภาพของดีนำพบว่าดีนำใช้สีถ่ายทอดจากบ้านที่ดีนำไปพบมาจริงๆ แล้วชอบมาก เพราะบ้านสวยจึงระบายสีตามทีเห็น นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่าง ของวัตถุด้วยสีต่างๆ โดยสีของตัวบ้าน และหลังคาบ้านมีความแตกต่างกันใช้สีไม่ซ้ำกัน

การออกแบบ

จากภาพของดีนำ พบว่า มีการแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน จะเห็นได้จากบ้านมีประตู หน้าต่าง ส่วนบ้านหลังเล็ก มีปล่องควันด้วย นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ ได้แก่ ต้นไม้มีกิ่งด้าน ใบบ้านมี 2 หลังติดกัน เป็นบ้านแฝดใหญ่โตมาก ดีนำชอบและประทับใจบ้านหลังนี้มาก

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 34 เป็นภาพของเด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี

เม็งจันเลือกวาดภาพตึกสองชั้นทาสีแดงสีเหลืองสดใสเป็นบ้านที่เขาเจอแล้วชอบมาก ประทับใจและอยากจะมีบ้านแบบนี้มาก เม็งจันบอกว่า “ก็ได้แค่นี้คงไม่มีปัญญาซื้อบ้านแบบนี้หรอก แค่มีย่านไม้ธรรมดาก็หรูแล้ว ทุกวันนี้แม่แต่เถียงนายังไม่มีเป็นของตัวเองเลย”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพเม็งจันสามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ ต่อเนื่องกัน จะเห็นได้จาก ภาพบ้าน ซึ่งเป็นตึก 2 ชั้น หูหระมาก ตั้งอยู่มีต้นไม้ ก้อนเมฆ นก ดวงอาทิตย์ และกอหญ้า และ มีการจัดองค์ประกอบของภาพเหมาะสมกับขนาดของกระดาษ มีการจัดวางภาพในลักษณะ การมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบจัดภาพต้นไม้ บ้าน อยู่ในระนาบเดียวกัน และไม่มีเส้นแบ่งระหว่างท้องฟ้ากับพื้นดิน แต่สามารถมองได้ว่า ต้นไม้และบ้านอยู่บนพื้นดิน นอกจากนี้ ระยะเวลาของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน บ้านพื้นมีหญ้า และมีต้นไม้ ระยะเวลาของภาพ มีความสัมพันธ์กัน ต้นไม้อยู่ในระยะใกล้กว่าบ้าน

การใช้สี

จากภาพของเม็งจัน พบว่าเม็งจันใช้สีเหลืองของดวงอาทิตย์ สีของบ้าน ก้อนเมฆ ต้นไม้ แสดงบรรยากาศของช่วงเวลา สีส้มของต้นไม้ ก้อนเมฆ และสีส้มของบ้านที่มองเห็น รวมทั้งต้นหญ้า ใช้สีตามประสบการณ์ที่พบเห็น นอกจากนี้ ยังมีการแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ เช่น สีของลำต้น แตกต่างจากใบ ก้อนเมฆ จะมีลักษณะสีส้มที่แตกต่างจากท้องฟ้า หลังคาบ้านยังแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของบ้าน มีหน้าต่างและประตู

การออกแบบ

จากภาพของเม็งจัน แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันโดยแสดงให้เห็นบรรยากาศของภาพ ที่มีบ้านและต้นไม้ นอกจากนี้ ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ ด้วยการแสดงภาพบ้านที่เขาประทับใจ เป็นบ้านที่มีลักษณะ และองค์ประกอบครบ มีประตู หน้าต่าง และมีต้นไม้ ใบไม้ด้วย

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 35 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อเหลือง)

ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิตของเด็กคือ วันคริสต์มาส ซึ่งมีหน่วยงานหนึ่งจัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองให้เด็กๆ ได้สนุกสนานกันมีการตกแต่งสถานที่สวยงามมาก “ผมได้กิน ขนมมากมาย มีอาหารต่างๆ มีเกมให้เด็กเล่น มีของขวัญมาแจกเด็กๆ ด้วย มันสนุกสนานมากเลย มันเป็นวันที่ผมมีความสุขมากๆ ประทับใจมาก อยากให้มีอีกบ่อยๆ”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายเก่ง เขาสามารถวาดสิ่งต่างๆ ในภาพมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เช่น การจัดตุ๊กตาหิมะ และต้นคริสต์มาส บ่งบอกถึงเหตุการณ์ประทับใจภาพประกอบวาดมีขนาดเหมาะสมกับขนาดของกระดาษ

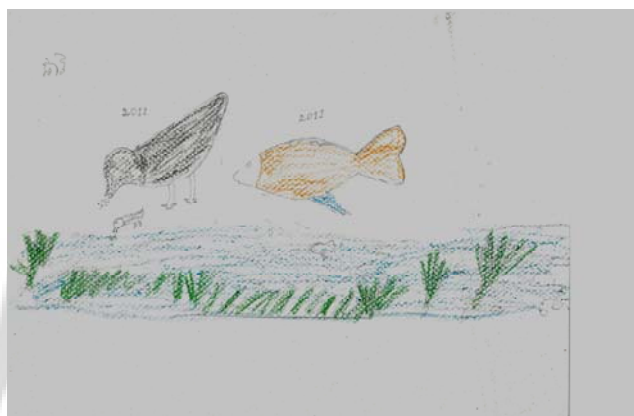
การใช้สี

จากภาพของเด็กชายเก่ง พบว่า ใช้สีถ่ายทอดความรู้สึกถึงเหตุการณ์ประทับใจเกี่ยวกับสิ่งที่เขาเคยเห็น ในงานวันคริสต์มาส ว่าเขามีความสุขยาม สนุกสนาน และมีความสุขมาก นอกจากนี้ เขายังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ จะเห็นได้จาก สีเส้นของตุ๊กตาหิมะ บ่งบอกถึงการเป็นเทศกาลงานเฉลิมฉลอง ความสนุกสนาน และความสุขที่ประทับใจ ต้นไม้มีสีที่แตกต่างกับตุ๊กตาหิมะ

การออกแบบ

ในการออกแบบพบว่า เด็กแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันจะเห็นได้จากตุ๊กตาหิมะบ่งบอกถึงอากาศที่หนาวเย็น และวันที่มีความสุข สนุกสนาน และยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ ได้แก่ ต้นไม้ ตุ๊กตา ดาว มีลักษณะเฉพาะตัว

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 36 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

ภาพสิ่งประทับใจของพลพาวคือ ภาพลำธารที่ใสสะอาดมีปลาสวยงามมากแหวกว่ายในน้ำ และมีไก่อมาค้อยเกี่ยวหาอาหารริมลำธาร มีต้นหญ้าที่เขียวชอุ่ม ดูแล้วสดชื่นเจริญตาเจริญใจพลพาวบอกว่า “มันเป็นภาพประกอบสวยงามมาก มันเป็นลำธารในปอยเปต แสดงถึงสิ่งแวดล้อมที่ยังดียังไม่ถูกทำลายจะเห็นได้จากในน้ำมีปลา ริมลำธารมีต้นหญ้าเขียวชอุ่ม น้ำก็ใสสะอาด น่าลงไปเล่นจังเลย”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายพลพาว พบว่า การวาดภาพมีความเหมาะสมกับหน้ากระดาษ แต่ภาพไม่สัมพันธ์กัน ปลาไม่ได้อยู่ในน้ำ แต่อยู่บนอากาศ นอกจากนี้มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ จะเห็นได้จากภาพปลาและไก่อ บางส่วนที่แยกออกมาจากแม่น้ำ ซึ่งเป็นพื้นดิน นอกจากนี้ยังแสดงมิติโดยการวาด วัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง จะเห็นได้จากภาพต้นหญ้าอยู่บนตลิ่งริมน้ำ และระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยปลาที่อยู่บนบกอยู่ในระยะไกล แต่ตัวใหญ่กว่าไก่อ และใหญ่กว่าปลาที่อยู่ระยะใกล้ในน้ำ ซึ่งตัวเล็กกว่ามาก

การใช้สี

จากภาพของพลพาวพบว่า มีการใช้สีถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่เคยพบเห็นจริง จะเห็นได้จาก การระบายสีปลา, น้ำ, ต้นหญ้า และไก่ เป็นสีที่เห็นตามธรรมชาติ นอกจากนี้มีการแสดงความแตกต่างของวัตถุ ด้วยสีต่างๆ โดยจะแยกสีและถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ ปลา ไก่ ต้นหญ้า น้ำ ตามธรรมชาติของจริง

การออกแบบ

จากภาพของพลพาว ได้แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น ไก่อยู่บนบกและปลาอยู่ในน้ำ และมีกอหญ้าเขียวชุ่มอยู่ริมลำธาร

กิจกรรมที่ 4 ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิต

ภาพประกอบ 37 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี

“ภาพสิ่งที่ประทับใจในชีวิตของฉันคือภาพท้องทะเลมีภูเขา มีบ้านอยู่บนเกาะแห่งหนึ่งซึ่งเป็นภาพประกอบฉันเคยเห็นในหนังสือเล่มหนึ่งนานมาแล้วแต่ฉันยังจำได้ติดตามเพราะมันสวยงามมากเลยจำมาวาดเป็นภาพอย่างที่เห็น ”จีนชื่อยังบอกอีกว่า“ เขาอยากมีบ้านอยู่กลางทะเลแบบนี้ อยากได้มากเป็นบ้านที่อยู่ท่ามกลางท้องทะเลสีฟ้าและสีเขียวของต้นไม้และภูเขาดูแล้วสดชื่นสบายตาสบายใจดี”

การวาดภาพคน ไม่ปรากฏภาพคน

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเด็กชายจีนชื่อ พบว่าเด็กวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเช่น บ้านที่อยู่บนเกาะ มีน้ำ ท้องฟ้า ภูเขา ก้อนเมฆ มีนกบิน มีดวงอาทิตย์สวยงาม และมีการจัดวาง ภาพบ้านและภูเขา ได้เหมาะสมรวมทั้งน้ำที่อยู่ในระยะใกล้ไปถึงระยะไกล นอกจากนี้ ยังมีการแสดงมิติ โดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง จะเห็นได้จาก ภาพบ้านอยู่ด้านหน้าของภูเขา ภูเขาอยู่ด้านหลังภาพมีระยะใกล้ไกล

การใช้สี

จากภาพของจินซีอ ในการใช้สีแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง โดยภาพจะแสดงบรรยากาศของช่วงเวลากลางวันที่สดใส โดยมีก้อนเมฆและดวงอาทิตย์เจิดจ้า มีการใช้สีถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่พบเห็นมาจริง โดยเด็กจะวาดถ่ายทอดความรู้สึกโดยใช้สีของบ้านที่สดใสและภูเขาติดกับทะเล นอกจากนี้ ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ เช่น บ้านกับภูเขามีสลักษณะต่างกัน การใช้สีก็ต่างกัน

การออกแบบ

ในการออกแบบนั้นจินซีอได้แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน โดยภาพบ้านอยู่บนเกาะกลางทะเล ท้องฟ้า มีภูเขา มีก้อนเมฆ นกบิน อากาศ บรรยากาศดูแจ่มใส และแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น ภูเขา บ้าน น้ำทะเล ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์

จากกิจกรรมการวาดภาพระบายสี หัวข้อภาพสิ่งประทับใจในชีวิต ของเด็กชาวกัมพูชา จำนวน 8 คน พบว่าส่วนใหญ่ผลงานที่แสดงออกมามากที่สุดคือวาดภาพบ้านจำนวน 4 ภาพ รองลงมาคือภาพวันคริสต์มาส จำนวน 2 ภาพ ภาพเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ จำนวน 1 ภาพ และเกี่ยวกับสถานที่ที่สวยงามคือวัด อีก จำนวน 1 ภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ผลงานจะแสดงถึงความประทับใจ ชอบและอยากได้และบางส่วนก็ถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ตามจินตนาการของตนเองที่ชอบและมีความสนใจเป็นพิเศษ

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฉันอยากเป็น

ภาพประกอบ 38 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

ชกซานบอกกับผู้วิจัยว่า “โตขึ้นผมอยากจะเป็นตำรวจ เพราะจะได้จับโจรผู้ร้ายที่ลักขโมย ทรัพย์บ้าน ผู้ที่ทำผิดกฎหมาย และรักษาความปลอดภัยของประชาชนให้อยู่อย่างสงบสุขร่มเย็นใคร ทำผิดจับมันขังคุกให้หมด บ้านเมืองจะได้เจริญ”

การวาดภาพคน

จากภาพของชกซานในการวาดภาพคน พบว่า ชกซานวาดขนาดอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายทุกส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น แขน ขา ลำตัว ใบหน้า เท้า มือ และมือแยกอวัยวะต่างๆ เหล่านี้ออกออกจากกันยังสื่อความหมายและดูออกว่าเป็นอะไร มีการใช้เส้นโค้งวาดบางส่วนของร่างกาย นอกเหนือไปจากเส้นตรง แสดงความแตกต่างระหว่างเพศ จากเครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า และทรงผมที่บ่งบอกว่าเป็นเพศใด และภาพคนมีความสัมพันธ์ กับเรื่องราวในภาพ จะเห็นได้จากลักษณะที่ถ่ายทอด ออกมาเห็นได้ชัดเจน ว่าเขาชอบ หรือ อยากเป็นอะไร สื่อให้เห็นสิ่งที่เขาอยากเป็น คือ ถ่ายทอดออกมาโดยการแต่งกายเป็นตำรวจ มีเอกลักษณ์โดยถืออาวุธที่เขาถือ

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของชกซาน พบว่า เด็กวาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องดูได้จากการแต่งกายและอาวุธบอกได้ว่าสิ่งที่เขาวาดคือ อาชีพตำรวจ ที่เขาอยากจะเป็น มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบไม่มีพื้นระนาบ หรือเส้นแบ่งระหว่างพื้นดินกับท้องฟ้า และแสดงมิติโดยการวาดวัตถุซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดในส่วนที่บัง ได้แก่ อาวุธที่เขาสะพายอยู่

การใช้สี

จากภาพในการใช้สีของชกซาน พบว่า สีที่ใช้ระบาย บ่งบอกถึงสิ่งที่เขาเคยได้พบเห็นไม่ว่าเป็นลักษณะของสิ่งที่เขาวาดและสัญลักษณ์ที่บ่งบอกว่า คนที่เขาอยากเป็นคือใคร นอกจากนี้จะแสดงความแตกต่าง ของวัตถุ ด้วยสีต่างๆ จะมีการเน้นขอบของชุด เพื่อให้รู้ว่าเป็นชุดของใครนอกจากนี้ยังเน้นเรื่องของสิ่งที่เขาจะสะพายคือสัญลักษณ์ของคนอาชีพนี้ อาชีพตำรวจที่เขาชอบการออกแบบ

จากภาพของชกซาน ได้แสดงเครื่องแต่งกาย ชุดที่สวมใส่และอาวุธที่สะพาย บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นตำรวจโดยแสดงลักษณะเฉพาะคือเครื่องแบบตำรวจ และอาวุธที่ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน โดยหมวกที่ใส่ และอาวุธที่สะพายไว้บนหลัง บอกรถึงสิ่งที่เขาอยากเป็น

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฉันอยากเป็น

ภาพประกอบ 39 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

ชกเปาวาดภาพพยาบาล เพราะชอบชุดพยาบาล “หนูชอบชุดพยาบาลหนูอยากเป็นพยาบาลด้วย จะได้ช่วยรักษาคนเจ็บ ป่วยไข้ และได้ช่วยเหลือชีวิตคน”

การวาดภาพคน

จากภาพของชก เปาสามารถวาดภาพตามสัดส่วนของคนใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น ลำตัว แขน ขา ใบหน้า ซึ่งอวัยวะเหล่านี้เมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกายของเด็กพยาบาล เช่น ใบหน้า ช่วงไหล่ ตา คิ้ว นอกเหนือไปจากเส้นตรงและแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง ดูได้จากท่าทางการยืนโดยไม่แสดงอาการเคลื่อนไหว นอกจากนี้เครื่องแต่งกาย เสื้อผ้า รองเท้า การทาปากด้วยลิปสติก ขนตาที่ยาว บ่งบอกให้รู้ว่าเป็นผู้หญิง

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของชก เปา พบว่า วาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยภาพมีคน ต้นไม้ ดอกไม้ ภายในบ้านและภายนอกบ้านก็มีต้นดอกไม้ภาพบ้านและภาพคนมีความสมดุลกับกระดาษมีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ สังเกตได้จากการยืนบนพื้น แต่ไม่มีเส้นระดับสายตาท้องฟ้ากับพื้นดินอยู่ในระดับเดียวกันดูจากบ้านและคนนอกจากนี้ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กันคือบ้านมีขนาดใหญ่กว่าคน บ้านดูยาวกว่าเสาบ้าน

การใช้สี

จากภาพของชก เปา พบว่า มีการระบายสีตามน้ำหนักอ่อน แก่ ที่ตัวกระโปรงด้วยสีเหลือง ก่อนและทับด้วยสีแดง มีการแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยแสงสีเหลืองของดวงอาทิตย์บ่งบอก เวลากลางวัน และใช้สีถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่เคยพบเห็นมาก่อน เช่น สีของดวงอาทิตย์ บ้าน เสื้อผ้า นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆจะเห็นได้จากสีของบ้าน หลังคา ประตู คน ดวงอาทิตย์ ชุดเสื้อผ้า หมวกพยาบาล บ่งบอกว่าอยากเป็นพยาบาล

การออกแบบ

ในด้านการออกแบบ ชกเปาแสดงการสวมใส่เสื้อผ้า หมวกที่สวมใส่ และลิปติกที่ทำ บ่งบอกว่า เป็นเพศหญิง ที่ประกอบอาชีพพยาบาล นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆใน ภาพให้สัมพันธ์กัน โดยวาดภาพบ้าน และคนรวมทั้งดวงอาทิตย์ที่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นเวลา กลางวัน มีการแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ เช่น ลักษณะของบ้าน ตัวคน และดวงอาทิตย์ **ลักษณะอื่นๆ ที่ปรากฏ**

มีการวาดผีเสื้อเพิ่มเติม นอกเหนือจากบ้าน คน ดวงอาทิตย์ และ ดอกไม้

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฉันอยากเป็น

ภาพประกอบ 40 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)

รณ วาดภาพนี้และบอกกับผู้วิจัยว่า “ผมอยากเป็นหมอรักษาคนเจ็บไข้ เกิดอุบัติเหตุที่เจ็บหนักและพิการ ช่วยเหลือคนเจ็บไข้ทั่วไป คงจะได้บุญเพราะได้ช่วยเหลือชีวิตคนที่ทุกข์ยากครับ”

การวาดภาพคน

จากภาพของรณพบว่า มีการวาดส่วนต่างๆของร่างกายมีส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น แขน ขา ลำตัว ใบหน้าที่บอกได้ว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย มีการใช้เส้นโค้งวาดใบหน้า นิ้วมือ เท้า นอกเหนือไปจากเส้นตรงยังมีการแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งแกร่งจะเห็นได้จากอิริยาบถ ท่ายืนตรงและแข็งแรง ทรงผมและการแต่งกายบ่งบอกได้ว่าเป็นผู้ชาย แสดงถึงภาพคนที่มีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพซึ่งแสดงถึงสัญลักษณ์ว่าทำงานเป็นหมอโดยสวมหมวกที่มีตราสภากาชาด

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของรณมีการวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเองจะเห็นได้จากการแต่งกาย บ่งบอกว่าอยากทำงานอะไรเพราะมีสัญลักษณ์ของหมอ มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ เพราะไม่มีส่วนที่บ่งบอกว่าเป็นพื้นดิน และไม่มีพื้นที่เป็นเส้นระดับสายตาแบ่งระหว่างท้องฟ้ากับพื้นดิน นอกจากนี้ยังแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง เช่น สวมรองเท้า จะมองไม่เห็นนิ้วเท้า และสวมหมวกจะมองไม่เห็นผม รวมทั้งเสื้อผ้าที่สวมใส่จะมองไม่เห็นร่างกาย

การใช้สี

ในการใช้สีในภาพของรณ สีที่ใช้เป็นสีของความหวังและความสว่างสดใสดูจากเสื้อของคนในภาพ ส่วนการแต่งกายเสื้อผ้าและหมวกที่สวมใส่บ่งบอกว่าทำอาชีพหมอ

การออกแบบ

จากภาพของรณ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและรองเท้า หมวก บ่งบอกได้ว่าเป็นเพศชาย มีการแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันจะเห็นได้จากภาพของผู้ชายที่สวมหมวกสภากาชาดทำให้รู้ว่าเขาอยากเป็นหมอและมีการแสดงลักษณะเฉพาะหมวกที่สวมใส่ว่าทำอาชีพหมอที่เขาใฝ่ฝันอยากเป็น

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น

ภาพประกอบ 41 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

ดีน่าวาดภาพทหารเพราะอยากเป็นทหาร “โตขึ้นผมจะเป็นทหาร เพราะทหารแต่งตัวเท่ดูสมาร์ท และคอยรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ปกป้องประเทศชาติถูกข้าศึกมารุกราน ให้ชาติปลอดภัย”

การวาดภาพคน

จากภาพของดีน่ามีการวาดแขน ขา นิ้วมือ ใบหน้า หู ตา จมูก ซึ่งขนาดส่วนต่างๆของร่างกาย มีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง อวัยวะเหล่านี้เมื่อแยกส่วนต่างๆออกจากกันแล้วยังสามารถบอกได้ว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย มีการใช้เส้นโค้งวาดอวัยวะต่างๆของร่างกายเช่น คิ้ว ปาก ใบหน้า หู มือและเท้า ภาพคนแสดงการเคลื่อนไหวร่างกายที่แข็งกระด้างจะเห็นได้จากภาพคนเคลื่อนไหวร่างกายโดยการกางแขน นอกจากนี้ยังมีการแต่งกายของคนในภาพประกอบบ่งบอกได้ว่าเป็นทหาร ระบุเพศได้ชัดเจนภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ โดยภาพคนแต่งกายเป็นทหาร ชุดสีเขียว มีอาวุธสวมใส่หมวก

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ในการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างนี้มีการวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันจะเห็นได้จากการแต่งกายของคนที่ยังบอกได้ว่าคนๆนี้เขามีอาชีพเป็นทหาร มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ โดยวาดคนอยู่โดยขอบบนของกระดาษ และไม่มีเส้นระดับสายตา

การใช้สี

จากการวาดภาพของดีน่าพบว่าเขาใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์โดยระบายสีชุดเสื้อผ้าด้วยสีเขียวตามประสบการณ์ที่เคยพบเห็นมาก่อนหมวก รองเท้า อาวุธ เป็นต้น

การออกแบบ

จากภาพของดีน่า แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกาย เช่น หมวก เสื้อผ้าที่สวมใส่ อาวุธ และรองเท้า แล้วสามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นเพศชาย นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กันโดยชุดที่คนสวมใส่ มีเอกลักษณ์ที่บ่งบอกว่าคนในภาพเป็นใคร ซึ่งเครื่องแต่งกายทหาร หมวก อาวุธ เป็นสิ่งแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น

ภาพประกอบ 42 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

เม้งจันวาดภาพหมอ เขาบอกผู้วิจัยว่า “ผมอยากเป็นหมอถ้าผมได้เป็นหมอผมจะรักษาแม่ของผมให้หายจากโรคที่แม่เป็นอยู่ในทุกวันนี้แม่จะได้มีความสุขไม่เจ็บปวดเหมือนทุกวันนี้และก็จะช่วยรักษาคนอื่นด้วยจะช่วยรักษาคนเจ็บป่วย จะช่วยเหลือคนยากจน เพราะผมเข้าใจดีว่าความยากจนไม่มีจะกินมันโหดร้ายแค่ไหน”

วาดภาพคน

จากภาพของเม้งจัน พบว่าการวาดขนาดส่วนต่างๆของร่างกายมีส่วนใกล้เคียงความเป็นจริงจะเห็นได้จากลักษณะของลำตัว ใบหน้า แขน มือ นิ้วมือ เท้า นิ้วเท้า เป็นต้นซึ่งอวัยวะต่างๆเหล่านี้เมื่อแยกส่วนออกจากกันก็ยังคงดูออกว่าเป็นอวัยวะส่วนใด มีการใช้เส้นโค้งในการวาดภาพของใบหน้า หู ตาคิ้ว มือ และเท้า นอกเหนือไปจากการใช้เส้นตรง การแต่งกายเสื้อผ้า ทรงผม บ่งบอกเพศได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ คือ ภาพคนใส่หมวกบ่งบอกถึงอาชีพที่เขาต้องการอยากจะเป็น เพราะมีสัญลักษณ์เครื่องหมายกาชาดบนหน้าหมวก

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเม้งจัน มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ จะเห็นได้จากภาพคนยืนอยู่โดยไม่มีเส้นระนาบ ทำให้ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นพื้นดินหรือท้องฟ้า

การใช้สี

จากภาพของเม้งจันพบว่า มีการแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง โดยสีที่ใช้บ่งบอกได้ว่าเป็นช่วงเวลาใด นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆจะเห็นได้จากลักษณะของเครื่องแต่งกาย เสื้อ กางเกง กระเป๋ายา สัญลักษณ์หมวก บ่งบอกถึงอาชีพหมอ

การออกแบบ

จากภาพของเม้งจันลักษณะของคนที่สวมใส่เสื้อผ้าและทรงผม สามารถบ่งบอกถึงเพศได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ หมวกที่สวมใส่และกระเป๋ายายังบ่งบอกถึงอาชีพหมอที่เขาอยากเป็น

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น

ภาพประกอบ 43 เป็นภาพของเด็กชายเก่ง อายุ 10 ปี (คนสวมเสื้อสีเหลือง)

เก่ง บอกว่า “ผมอยากเป็นทหารเหมือนพ่อครับเพราะพ่อของผมเคยเป็นทหาร ทหารมีหน้าที่ดูแลความสงบสุขของประเทศชาติบ้านเมืองจะได้เจริญรุ่งเรืองป้องกันประเทศชาติไม่ให้ใครมาบุกรุก รุกราน บ้านเมืองเราได้ และทหารแต่งตัวที่สุดๆ”

การวาดภาพคน

จากภาพของเก่ง พบว่า การวาดภาพคนมีขนาดส่วนต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง ได้แก่ แขน ขา นิ้วมือ ใบหน้า หู ตา จมูก ซึ่งอวัยวะเหล่านี้เมื่อแยกออกเป็นส่วนๆออกจากร่างกายก็ยังคงดูออกว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย มีการใช้เส้นโค้งในการวาดส่วนต่างๆของร่างกาย นอกเหนือไปจากเส้นตรง นอกจากนี้ภาพคนยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ จะเห็นได้จาก ภาพคนที่สวมเสื้อสีเหลือง และ ทรงผมที่บ่งบอกว่าเป็นเพศชาย

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของเก่ง มีการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบจะเห็นได้จากภาพบ้านและคนอยู่บนพื้นที่เหมือนกันไม่มีเส้นระดับสายตาแบ่งท้องฟ้ากับพื้นดินในภาพจะเห็นว่าท้องฟ้ากับพื้นดินจะอยู่ระดับเดียวกันภาพแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บังจะเห็นได้จากภาพบ้านจะมองไม่เห็นของภายในบ้านและระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กันคือไม่มีระยะใกล้ไกลดูไม่ออกว่าสิ่งไหนอยู่ด้านหน้าสิ่งไหนอยู่ด้านหลัง

การใช้สี

จากภาพแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสี โดยมีเมฆสีฟ้าเข้มและดวงอาทิตย์บ่งบอกว่า เป็นช่วงเวลากลางวัน และใช้สีถ่ายทอดภาพออกมา จากประสบการณ์ที่เคยเห็นการแต่งกายของพ่อของเขาเองที่เป็นทหาร นอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของสีต่างๆด้วยสีของการแต่งกายที่แสดงให้เห็นถึงอาชีพของคนๆนั้นหรือสีสันที่สวยงามสดใสแสดงความแตกต่างกันของสองสิ่ง

การออกแบบ

ในด้านการออกแบบนั้นแสดงถึงการแต่งกายด้วยเสื้อผ้า กางเกงและทรงผมที่สั้นบ่งบอกชัดเจนว่าเป็นเพศชายและแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันจะเห็นได้จากลักษณะการแต่งกายของคนในภาพและบ้านที่เขาอาศัยอยู่เป็นครอบครัวของเขาเองเขาอยากเป็นทหารแบบพ่อ

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น

ภาพประกอบ 44 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

พลพาวก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ยากจะเป็นทหารเขาบอกว่า “ผมอยากเป็นทหารครับ เพราะทหารช่วยป้องกันประเทศชาติบ้านเมืองให้สงบร่มเย็น ปลอดภัยจากข้าศึกที่จะมารุกรานบ้านเมืองของเรา”

การวาดภาพคน

จากภาพแสดงการแต่งกายด้วยเสื้อและกางเกง ทรงผมสั้นบ่งบอกชัดเจนว่าเป็นเพศชายมีการใช้เส้นโค้งนำมาวาดใบหน้าและดวงอาทิตย์นอเหนือไปจากเส้นตรงภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพคือเป็นภาพทหารมีธงชาติกัมพูชาและสถานที่สำคัญของทางราชการ

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จากภาพของพลพาว เขาวาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื้องกันจะเห็นได้จากในภาพมีคนที่เป็นทหารมีธงประจำชาติกัมพูชามีสถานที่ทำงานที่สำคัญการจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบโดยภาพคนไม่ได้ยื่นพื้นราบนอกจากนี้ภาพยังแสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บังดังในภาพประกอบอาคารบังเสาธง

การใช้สี

จากภาพของพลพาวพบว่าการใช้สีแสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริงโดยเขาวาดดวงอาทิตย์ระบายสีด้วยสีส้มบ่งบอกช่วงเวลากลางวันใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์จะเห็นได้จากที่เขาระบายสีเสื้อผ้าของคนที่เขาอยากเป็นพลพาวอยากเป็นทหาร มีการระบายสีธงประจำชาติกัมพูชาบ่งบอกถึงความรักชาติและหน้าที่ของคนที่เขาวาดนอกจากนี้ยังแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆดังในภาพสีของชุดทหารและสถานที่สำคัญของทางราชการและสีของธงชาติ ใช้สีที่แตกต่างกันไป

การออกแบบ

ในการออกแบบนั้นพลพาวแสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายด้วยสีของชุดบ่งบอกว่าเขาทำอาชีพทหารและแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันโดยวาดภาพคนที่เป็นทหารมีธงชาติของประเทศกัมพูชาของเขาซึ่งบ่งบอกถึงความรักชาติ และอาชีพของทหารที่เขาอยากเป็นในภาพวาดของพลพาวยังแสดงลักษณะของวัตถุต่างๆดังจะเห็นได้จากชุดทหารที่เขาวาด อาคารสถานที่และธงชาติบอกถึงเอกลักษณ์ของอาชีพของเขา

กิจกรรมที่ 5 ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น

ภาพประกอบ 45 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี

จีนชื่อบอกกับผู้วิจัยว่า “โตขึ้นฉันอยากเป็นเจ้าของร้านอาหารใหญ่ๆ หนูๆ มีลูกค้ามากมาย เพราะมนุษย์ทุกคนต้องกินอาหาร ฉันคิดว่าการขายอาหารยังงี้ก็ขายได้เพราะมนุษย์ทุกคนต้องกินอาหารอยู่แล้ว” แทบไม่น่าเชื่อเลยว่าจะจะเป็นความคิดของเด็กอายุ 9 ขวบ ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นพ่อค้าในสายเลือดจริงๆ นี่แหละที่เขาเรียกว่าลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น

การวาดภาพคน

จากภาพของเด็กชายจีนชื่อ เขาสามารถวาดภาพคนที่มีขนาดส่วนต่างๆ ของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริงโดยรูปร่างของคนในภาพมีขนาดเหมือนร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริงโดยรูปร่างของคนในภาพมีขนาดเหมือนร่างกายคน แจน ขา ลำตัว ใบหน้า มีหู ตา จมูก ปาก ครบ มีอวัยวะมือเท้าสวมรองเท้า อวัยวะต่างๆ เหล่านี้เมื่อแยกส่วนออกจากกันก็ยังคงดูออกว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย มีการใช้เส้นโค้งในการวาดภาพคนทำให้ภาพดูอ่อนช้อยมากขึ้นนอกจากนี้ ลักษณะการแต่งกาย เสื้อผ้า กางเกง และทรงผมที่สั้นบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่าเป็นเพศชาย

การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

จีนชื่อได้วาดภาพถ่ายทอดความฝันของตนเองได้ชัดเจนโดยการวาดสิ่งที่ตนเองต้องการอยากจะเป็น จีนชื่อต้องการจะเป็นเจ้าของห้องอาหารภัตตาคารหรูๆ สวยงาม

การใช้สี

จากภาพของจีนชื่อ แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริงโดยวาดดวงอาทิตย์สีส้ม ก้อนเมฆสีฟ้าเข้ม บ่งบอกว่าเป็นเวลากลางวันมีการใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์โดยวาดภาพคนและร้านอาหารมีคนนั่งรับประทานอาหารได้ถูกต้องและเห็นได้ชัดเจนถึงสิ่งที่เขาต้องการปรารถนา อยากเป็นโดยใช้สีเส้นที่สดใสสะดุดตา และแสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ เช่น สีของสิ่งที่เขาต้องการจะมีความสดใสแยกได้เป็นส่วนๆ

การออกแบบ

ในการออกแบบพบว่า ภาพคนการแต่งกายเสื้อผ้า กางเกง และทรงผมที่ตัดสั้นบ่งบอกชัดเจนว่าเป็นเพศชาย และแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กันโดยการวาดภาพร้านอาหารมีคนกำลังรับประทานอาหารเช้าซึ่งแสดงออกมาให้เห็นถึงความต้องการของเขาว่าอยากจะมีร้านอาหารเป็นของตัวเอง นอกจากนี้ยังแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆด้วยจะเห็นได้จากร้านอาหารจะมีโต๊ะอาหาร และคนที่มานั่งรับประทานอาหารในร้าน

จากกิจกรรมการวาดภาพระบายสีหัวข้อ อนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น ของเด็กชาวกัมพูชา จำนวน 8 คน พบว่าส่วนใหญ่ผลงานจะแสดงถึงอาชีพที่ตนเองชอบแตกต่างกันไป โดยอยากเป็น ตำรวจ 1 คน อยากเป็นทหาร 3คน อยากเป็นหมอ พยาบาล 3 คน อยากเป็นพ่อค้า 1 คน ซึ่งเป็นภาพประกอบต่างคนต่างแสดงความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการที่แตกต่างกันไปตามที่ตนชอบ และมีความสนใจเป็นพิเศษและปรารถนาใคร่อยากจะเป็นเมื่อตนเติบโตขึ้น

ตอนที่ 3 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชา

ภาพประกอบ 46 เป็นภาพของเด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

ชกชาน เด็กชายวัย 12 ปี เชื้อชาติกัมพูชา เชื้อสายเวียดนาม นับถือศาสนาพุทธ เรียนชั้น ป.4 เป็นเด็กหน้าตาดี แต่งตัวสะอาด บ้านอยู่ที่อำเภอปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา ชกชานเป็นลูกกำพร้า แม่เสียชีวิตตั้งแต่เขาอายุเพียง 4 ขวบ

“แม่ของผมตายตั้งแต่ผมอายุ 4 ขวบ หลังคลอดน้องสาวได้ไม่นาน ส่วนพ่อ พ่อแม่ตายพ่อก็ทอดทิ้งผมและน้อง ไปตั้งแต่ยังเล็กๆ และไม่เคยกลับมาดูแลเลย ปล่อยให้ผม และน้อง อาศัยอยู่กับยาย ซึ่งมีลูกสาวอีก 2 คน อายุมากกว่าผม 2 ปี และ 3 ปี มีอาชีพเก็บขวดพลาสติกขาย และขายพวกยาต้ม น้ำหอมดับกลิ่นในรถ ไฟแช็ค โดยเร่ขายในตลาดโรงเกลือ ได้กำไรวันละ 80-150 บาท หากวันไหนขายไม่ดี ยายก็จะเก็บขยะ ขวดพลาสติกไปขายด้วย ผมกับน้องก็ช่วยยายขายในวันเสาร์ และวันอาทิตย์ที่เป็นวันโรงเรียนหยุด ถ้าขายไม่ดี ก็เก็บขวดพลาสติกขายด้วย พ่อเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เพราะต้องจ่ายเงินค่าเช่าบ้านวันละ 20 บาท ทุกวันที่ฝั่งปอยเปต”

แต่ละวันชานกับน้องสาว จะมีรายได้จากการเก็บขยะไปขายรวมกัน ประมาณวันละ 50-60 บาท รายได้ที่ได้มา ชานจะนำไปให้ยายหมด จึงเป็นภาระที่หนักอึ้งพอสมควรทุกเช้าวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ชกชานจะเดินจากปอยเปต ซึ่งเป็นบ้านเช่า พร้อมกับยาย และน้องข้ามมาฝั่งไทย เพื่อช่วยยายหารายได้ตั้งแต่เช้าตรู่ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ ชกชานและครอบครัว ลำบากมาก ถ้ายายขายของไม่ได้ ก็จะพากันอด ไม่มีข้าวกิน เคยอดข้าวบ่อยๆ เขาได้แต่ภาวนาว่าสักวันพ่อคงจะกลับมา ถ้ามีวันนั้นจริงๆชานคงจะมีความสุขมีใช้น้อย

ภาพประกอบ 47 เป็นภาพของเด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

ชกเปา เด็กหญิงตัวน้อย ผอม อายุ 10 ขวบ ไร้ผมยาวหน้าตาสวยงามน่ารัก เป็นน้องสาวของชกชาน ชกเปาเรียนอยู่ชั้น ป.2 แต่งกายสะอาดสะอ้าน ชกเปาชอบแต่งกายเสื้อผ้าสวยงามเธอชอบสวมชุดกระโปรง ชุดเดรส ซึ่งซื้อได้ราคาถูกเพราะตลาดโรงเกลือเสื้อผ้ามือสองขายมากมาย แต่ละวันชุดเสื้อผ้าของเธอล้วนสวยงามทุกชุด เธอเป็นเด็กที่รู้จักการแต่งกายให้ดูดี ซึ่งเรื่องพวกนี้เป็นพรสวรรค์เฉพาะตัว เรียกว่ามีรสนิยมก็ว่าได้ คงเป็นเพราะการปลูกฝังความสะอาดมีวินัยจากยายส่วนหนึ่ง

“วันหยุดเสาร์อาทิตย์ หนูจะเดินทางมาตลาดโรงเกลือ พร้อมยายและพี่ชาย ตั้งแต่เช้าตรู่เพื่อมารับของไปเร่ขายให้นักท่องเที่ยวในตลาดโรงเกลือ แต่ละวันหนูจะมีรายได้ จากการรับของไปขาย เดินเร่ขายกับยาย และเก็บขวดพลาสติกไปด้วย ถ้าวันไหนขายของไม่ดี หนูก็จะเก็บขวดพลาสติกไปขาย เงินที่หามาได้จากการขายของและ ขวดพลาสติก หนูก็จะให้ยายหมด”

ชกเปาต่างจากชกชานพี่ชาย คือไม่เคยบ่นถึงพ่อให้ได้ยินเลยแม้แต่เวลาคุยและสัมภาษณ์ ซึ่งต่างจากชกชานพี่ชายมากชกชานจะพูดถึงพ่ออยากได้พ่อก็ค้นกลับมาและน้อยใจพ่อและโชคชะตาที่เกิดขึ้นและถูกทอดทิ้ง สาเหตุคงอาจเป็นเพราะชกเปายังเล็กอยู่ ตอนที่พ่อจากไป

ภาพประกอบ 48 เป็นภาพของเด็กชายรณ อายุ 12 ปี (คนสวมหมวก)

รณ เด็กชายตัวอ้วนดำ อายุ 12 ปี รูปร่างค่อนข้างจะโตเกินอายุ เชื้อชาติกัมพูชา สัญชาติกัมพูชา นับถือศาสนาพุทธ รณพูดภาษาไทยได้ชัดเจนมาก เพราะรณเคยเรียนในโรงเรียนของประเทศไทยมาก่อน ตอนนี้นรณกำลังเรียนอยู่ชั้น ป.5

“บ้านผมอยู่ที่อำเภอปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชาครับ ผมเคยเรียนโรงเรียนในประเทศไทย ตั้งแต่อนุบาล จนถึงชั้น ป.1 แล้วแม่ก็ให้กลับไปเรียนที่กัมพูชาเหมือนเดิม เพราะลำบากในการเดินทาง ผมเป็นลูกชายคนโต และมีน้องชายอีก 1 คน ผมมาที่ตลาดโรงเกลือเกือบทุกวันเสาร์ และวันอาทิตย์ครับ เพื่อมาช่วยแม่ขายของในวันหยุด แม่ของผมขายของเป็นขนมบรรจุห่อขนมแห้งกรูบกรอบต่างๆ ขายบนรถเข็น ส่วนพ่อของผมเป็นช่างรับจ้างเชื่อมเหล็กครับ”

รณจึงเป็นเด็กที่ไม่เก็บกด หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ชีวิตของรณไม่เคยลำบาก ไม่ต้องเดินเก็บขวดพลาสติกขายเหมือนเด็กอีกหลายคน รณจึงเป็นเด็กไม่ค่อยมีปัญหาหน้าตาสดใสสุขภาพจิตดีมาก

ภาพประกอบ 49 เป็นภาพของเด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

ดีน่า เด็กชายหน้าตาดีผิวสองสี ร่างกายผอมบาง แต่งตัวสะอาดอายุ 10 ปี ยิ้มง่ายร่าเริง เชื้อชาติกัมพูชา สัญชาติกัมพูชา นับถือศาสนาพุทธ ดีน่าเรียนหนังสือที่โรงเรียนในอำเภอปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา

“ตอนนี้ผมเรียนอยู่ ชั้นป.3 ครีမ် วันเสาร์อาทิตย์ ผมจะมาร้านขายรองเท้าของพ่อแม่ และช่วยแม่ขายของ บางทีผมก็จะออกไปเล่นกับเพื่อน” แต่ดีน่าไม่ลำบาก “ไม่ต้องดิ้นรนหาเงินเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเหมือนเพื่อนคนอื่นๆ ช่วยพ่อแม่ขายของบ้างในบางครั้ง เพราะเป็นลูกคนเล็ก

ดีน่ามีพี่สาว 1 คน ดีน่าต่างจากเพื่อนคนอื่นๆ คือ ครอบครัวของดีน่า จะไม่กลับกัมพูชา จะเช่าบ้านอยู่ที่บ้านคลองลึก ใกล้ตลาดโรงเกลือ ดีน่าบอกว่า พ่อแม่เหนื่อย ไม่อยากเดินทางทุกวัน มีดีน่าคนเดียวที่ต้องเดินทางไปเรียนที่ อำเภอปอยเปต แต่โรงเรียนที่กัมพูชาจะเรียนแค่ครึ่งวัน ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยง เท่านั้น ดีน่าจึงไป กลับได้ อย่างสบาย

ภาพประกอบ 50 เป็นภาพของเด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

เม็งจัน เด็กชายวัย 12 ปี เชื้อชาติกัมพูชา สัญชาติกัมพูชา นับถือศาสนาพุทธ รูปร่างค่อนข้างผอม ผมนอกสีน้ำตาลแดงแห้งกระด้าง ผิวสองสีเข้มและแห้งกร้านเขาไม่เคยเรียนหนังสือจึงอ่านหนังสือไม่ออก เขียนชื่อตัวเองพอได้เพราะมีคนสอนให้เขียน

“ผมมีพี่น้องร่วมท้อง 11 คนครับ ผมเป็นคนที่ 9 ผมมีน้องชาย 2 คนพี่ชาย 5 คน และพี่ผู้หญิง 3 คน พี่ๆ ของผมแต่งงานและแยกครอบครัวไปแล้ว 8 คน และไม่เคยมามาเหลียวแลแม่ ผมและน้องๆ อีกเลย”

เม็งจันพูดด้วยน้ำเสียงที่แสดงให้รู้เลยว่าเขาน้อยเนื้อต่ำใจในโชคชะตาของเขามาก ปัจจุบันเขาจึงเหมือนเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูแม่ และดูแลน้องชายอีก 2 คน ที่ยังเล็กอยู่ เม็งจันกับน้องอีก 2 คน อาศัยอยู่กับแม่ซึ่งป่วยและมีโรคประจำตัวและไม่สามารถทำงานหนักได้ภายในบ้านเช่าเก่าๆ ที่อำเภอปอยเปต จังหวัดบันเตียเมียนเจย ประเทศกัมพูชา ซึ่งค่อนข้างจะหนักมากสำหรับภาระอันหนักอึ้งสำหรับเด็กอายุเพียง 12 ปี อย่างเขา

“ทุกวันนี้ ผมต้องจ่ายค่าเช่าบ้านวันละ 20 บาท ทุกวัน เม็งจันเดินทางเข้ามาหารายได้โดยการเก็บขยะ และขวดพลาสติกขายในตลาดโรงเกลือพร้อมกับน้องทั้ง 2 คนทุกวัน ส่วนพ่อชอบดื่มเหล้าและแยกทางกับแม่นานแล้ว พ่อหายไปจากบ้านหลายปีแล้วครับ”

เม็งจันกับแม่และน้องๆ จึงต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ ด้วยความยากลำบากมาก เม็งจันกับน้องมีรายได้จากการเก็บขยะขายประมาณวันละ 60-100 บาท เคยขอทานบ่อยเพราะรายได้ดีกว่าการเก็บขยะขาย และเงินที่หามาได้ทุกบาททุกสตางค์เม็งจันให้แม่หมดเลย มีบ้างเมื่อหิวขนมก็ซื้อขนมมาแบ่งกันกินกับน้องๆ แล้วจึงนำไปให้แม่

ภาพประกอบ 51 เป็นภาพของเด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี (เสื้อเหลือง)

แก่ง เด็กชายวัย 10 ขวบ เชื้อชาติกัมพูชา สัญชาติกัมพูชา รูปร่างหน้าตาดีผิวขาว แต่งกายสะอาด “ผมเรียนอยู่ชั้น ป.3 ครับ เคยเรียนในโรงเรียนประเทศไทยตั้งแต่ชั้น อนุบาล – ป.2 และผมต้องกลับไปเรียนที่กัมพูชาเหมือนเดิมเพราะแม่ตายเนื่องจากป่วย”

แก่งอาศัยอยู่กับพ่อ พ่อยังไม่แต่งงานใหม่ พ่อเปิดร้านขายเสื้อผ้ามือ2 ในตลาดโรงเกลือ“ผมมีพี่น้อง 4 คน ผมเป็นลูกคนเล็ก มีพี่ 3 คน แต่งงานแล้ว 1 คน อีก 2 คน ยังเรียนหนังสืออยู่ที่พระตะบอง อาศัยอยู่กับยาย อยู่ชั้น ม.6 ส่วนอีก 1 คน เรียนที่มหาวิทยาลัย เมืองเสียมเรียบ”

แก่งเป็นเด็กน่ารัก คุยแก่ง เนื่องจากเรียนในประเทศไทย แก่งจึงพูดภาษาไทย ชัดมาก สามารถเป็นล่ามให้กับผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 52 เป็นภาพของเด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

พลพาว เด็กชายวัย 12 ปี เชื้อชาติกัมพูชา สัญชาติกัมพูชา ผิวสองสี นับถือศาสนาพุทธ “ฉันเรียนอยู่ชั้น ป.4 มีพี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกัน 9 คน พี่ชาย 1 คน พี่สาว 2 คน ตัวฉันเป็นคนี่ 4 มีน้องชาย 5 คน คนเล็กอายุ 1 ปี พ่อของฉันพิการขาขาดทำอะไรไม่ค่อยได้เลยมีหน้าที่อยู่บ้านเลี้ยงน้อง และดูแลบ้าน”

เสาร์อาทิตย์พลพาวจะมาช่วยแม่ขายของที่ตลาดโรงเกลือ โดยรับซื้อสินค้าจากร้านค้ามาอีกทีโดยสะพานเร่ขายให้นักท่องเที่ยว เช่น ฝอยขัดหม้อ ไฟแช็ก ยาต้ม น้ำหอมติดรถ เป็นต้น ได้กำไรวันละประมาณ 80-100 บาท “วันนี้แม่อุ้มน้องคนเล็ก มาขายของด้วย เพราะพ่อแม่ทะเลาะกัน ทะเลาะกันบ่อยครับบ่อยมาก”

พลพาวกับน้องอีก 2 คน จะช่วยกันเดินขายของ แต่ละวัน 3 พี่น้องขายของรวมกันแล้วกำไรประมาณ 100 บาทต่อวัน พลพาวกับแม่ และน้องต้องเดินทางออกจากบ้าน ตั้งแต่เช้า โดยนั่งมอเตอร์ไซค์รับจ้าง จากบ้านที่ปอบเปต มายังฝั่งประเทศไทยที่ตลาดโรงเกลือทุกวัน เพื่อค้นหาเงินมาจุนเจือครอบครัว เงินทุกบาทที่หามาได้เขาและน้องๆ ให้แม่หมดเลย

ภาพประกอบ 53 เป็นภาพของเด็กชายจีนชื่อ อายุ 9 ปี

จีนชื่อ เด็กชายตัวเล็ก ผิวขาว ผอมบาง อายุ 9 ปี เรียนอยู่ชั้น ป.2 พ่อแม่มาขายของ เครื่องดื่ม น้ำ และขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป จีนชื่อ มีพ่อแม่ เป็นลูกครึ่ง กัมพูชา จีน จีนชื่อมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน ถึงแม้ว่าจีนชื่อจะอายุ 9 ขวบแล้ว แต่ดูเหมือนเด็ก 7 ขวบ อาจจะเป็นเพราะเป็นลูกคนเล็ก “ฉันมีพี่ชาย 1 คน พี่สาว 1 คน ฉันเป็นคนสุดท้ายของคนเล็กครับ วันเสาร์ อาทิตย์ ฉันจะตามพ่อแม่มาขายของด้วยเพราะฉันไม่อยากอยู่บ้านคนเดียว”

จีนชื่อฐานะค่อนข้างดี เพราะพ่อแม่ ค้าขายเสื้อผ้า และเครื่องดื่ม เสื้อผ้า เป็นเสื้อผ้าใหม่ ตัดเย็บกันเอง เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว แล้วนำมาขายที่ร้านค้าที่เช่าอยู่ในตลาดโรงเกลือ จีนชื่อเป็นเด็กชาย หน้าตาดี สะอาดหมดจดเหมือนชาวจีน ในประเทศไทยทั่วไป เป็นเด็กนินมๆ ไม่ค่อยคุยนัก ถามคำ ตอบคำ แต่ก็สนใจวาดภาพดีมาก

สรุปผลจากการที่เด็กชาวกัมพูชาได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสี และสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชานั้น พบว่ากิจกรรมการวาดภาพระบายสีทำให้เด็กมีความสนุกสนาน มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ส่งผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่หลากหลายแตกต่างกันไป และถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและประสบการณ์ที่เคยพบเห็นแสดงออกมาเป็นผลงานการวาดภาพระบายสีตามที่ตนชอบ และมีความสนใจเป็นพิเศษ จากการร่วมทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสี ทั้ง 5 กิจกรรมและสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กแต่ละคน พบว่า เด็กแต่ละคนมาจากสภาพครอบครัวที่ต่างกัน มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือบางครอบครัวแม่เสียชีวิตถูกพ่อทอดทิ้งให้อยู่กับยายตั้งแต่เล็ก บางครอบครัวมีแม่คนเดียวหรือไม่ก็มีพ่อคนเดียว หรือมีครอบครัวที่สมบูรณ์ มีพ่อแม่ครบแต่ก็ประสบปัญหาความยากจน มีลูกมาก พ่อพิการ และมีความขัดแย้งในครอบครัว จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสีนี้เองทำให้ทราบปัญหา และความต้องการของเด็กที่แสดงออกมา ในผลงานการวาดภาพระบายสี และภาพประกอบเด็กแสดงออกมาใน

ภาพวาดระบายสีมากที่สุดคือ ภาพบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชา ทั้ง 8 คนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัว ความเป็นอยู่ บ้านที่อยู่อาศัยโดยส่วนมากไม่มีบ้าน เป็นของตัวเอง ต้องเช่าเป็นรายวัน รายเดือน แล้วแต่รายได้ของแต่ละครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึง ความต้องการบ้านและที่อยู่อาศัยอันเป็นปัจจัยสี่ที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการเป็น อันดับต้นๆ ถึงแม้ว่าเด็กชาวกัมพูชาเหล่านี้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกันไป แต่พวกเขามีความฝัน เหมือนกันทุกคน คือปรารถนาอยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัย และผลการวิจัยแบบพรรณนาสรุปได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์การแสดงออกในผลงานการวาดภาพวาดระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาแก่เด็กในระบบและนอกระบบโรงเรียน ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กอายุระหว่าง 9- 12 ปี
2. ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรต่างๆ ได้ให้ความช่วยเหลือเด็กชาวกัมพูชาในตลาดโรงเกลือ ให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ บ้านคลองลึก ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี จำนวน 17 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ ที่มีอายุระหว่าง 9-12 ปี จำนวนทั้งสิ้น 8 คน จากจำนวนประชากร 17 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบทดสอบบิกิจกรรมการวาดภาพระบายสี ในหัวข้อที่กำหนด 5 ข้อ ดังนี้
 - 1.1 ภาพอิสระ
 - 1.2 ภาพครอบครัวของฉัน
 - 1.3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้

- 1.4 ภาพสิ่งประทับใจในชีวิต
- 1.5 ภาพอนาคตของฉันที่ฝันอยากเป็น
2. แบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา
3. แบบสัมภาษณ์ภูมิหลัง ของเด็กชาวกัมพูชา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. นำภาพของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ภาพ มาวิเคราะห์ภาพโดยใช้แบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) โดยผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะแล้วสรุปเป็นภาพรวม
2. สรุปผลการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. นำแบบทดสอบกิจกรรมการวาดภาพระบายสี 5 หัวข้อที่กำหนดให้เด็กกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติโดยใช้เวลา กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง พร้อมบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ในภาพ
2. ดำเนินการสัมภาษณ์ภูมิหลังของเด็ก ในระหว่างทำกิจกรรม

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาการแสดงออกในภาพวาดระบายสี: กรณีศึกษาลงานวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา ที่ตลาดโรงเกลือ และการสัมภาษณ์ภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชา พบว่า

1. จากการที่เด็กชาวกัมพูชาได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสี และสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชานั้น พบว่า กิจกรรมการวาดภาพระบายสีทำให้เด็กมีความสุขสนุกสนานมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ส่งผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่หลากหลายแตกต่างกันไป เด็กๆถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและประสบการณ์ที่เคยพบเห็นแสดงออกมาเป็นผลงานการวาดภาพระบายสีตามที่ตนชอบ และมีความสนใจเป็นพิเศษในขณะร่วมทำกิจกรรมและสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กแต่ละคน พบว่า เด็กแต่ละคนมาจากสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือบางครอบครัวแม่เสียชีวิตถูกพ่อทอดทิ้งให้อยู่กับยายตั้งแต่เล็ก บางครอบครัวมีแม่คนเดียว หรือไม่ก็มีพ่อคนเดียวหรือมีครอบครัวที่สมบูรณ์ มีพ่อแม่ครบแต่ก็ประสบปัญหาความยากจน มีลูกมาก พ่อพิการ และมีความขัดแย้งในครอบครัว จากการที่

เด็กได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสีนี้เองทำให้ทราบปัญหา และความต้องการของเด็กที่แสดงออกมา ในผลงานการวาดภาพระบายสี ทั้ง 5 ภาพนั้น ภาพที่เด็กแสดงออกมาในภาพวาดระบายสีมากที่สุดคือ ภาพบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชาทั้ง 8 คนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัว ความเป็นอยู่ บ้านที่อยู่อาศัยโดยส่วนมากไม่มีบ้านเป็นของตัวเอง ต้องเช่าบ้านเป็นรายวัน รายเดือน แล้วแต่รายได้ของแต่ละครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการบ้าน และที่อยู่อาศัยอันเป็นปัจจัยสี่ ที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการเป็นอันดับต้นๆ นอกจากนี้ ภูมิหลัง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และพื้นฐานทางครอบครัวนั้น มีอิทธิตต่อพฤติกรรมการแสดงออกในผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าเด็กชาวกัมพูชาเหล่านี้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกันไป แต่พวกเขามีความฝันเหมือนกันทุกคน คือปรารถนาอยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ดีขึ้นมา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย

2. การแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาโดยรวม ในที่นี่จะนำเสนอเฉพาะภาพที่ 5 ภาพขนาดของฉันทน์ที่ฝันอยากเป็นเท่านั้น จากการวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ได้พบการแสดงออกของเด็กในแต่ละด้านเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดอย่างของจริง เด็กชาวกัมพูชาสามารถวาดภาพระบายสี ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี การออกแบบ เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาสามารถแสดงออกในการวาดภาพระบายสีเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ และบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาสามารถแสดงออกได้น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการเรียนรู้ และประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เด็กได้เรียนรู้มา บนพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

ด้านการวาดภาพคน

การวาดภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคนของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่แสดงออกมากที่สุด คือ แสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 100 และแสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง คิดเป็นร้อยละ 100 เช่นกัน รองลงมาคือ ขนาดต่างๆของร่างกายมีส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 87.5 ลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุดคือ แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งแรงต่าง คิดเป็นร้อยละ 58.33

ด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

ลักษณะที่เด็กแสดงออกได้มากที่สุด คือ จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ วาดสิ่งต่างๆ ในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 75 เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้องเช่นห้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา คิดเป็นร้อยละ 75 เช่นกัน ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกน้อยที่สุด คือ ขนาด และ สัดส่วนของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาดกระดาน คิดเป็นร้อยละ 12.5

ด้านการใช้สี

การแสดงออกในการวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาในด้านการใช้สี ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้มากที่สุด คือ ใช้สีถ่ายทอดจากอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ แสดงความแตกต่างของวัตถุด้วยสีต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 87.5 เช่นกัน รองลงมาคือ แสดงบรรยากาศของช่วงเวลาด้วยสีใกล้เคียงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 62.5 ส่วนลักษณะที่เด็กแสดงออกมาได้น้อยที่สุด คือ ระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่ คิดเป็นร้อยละ 4.17

ด้านการออกแบบ

การแสดงออกในการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบของเด็กชาวกัมพูชา ลักษณะที่แสดงออกได้มากที่สุด คือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ คิดเป็นร้อยละ 100 และ แสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 100 เช่นกัน รองลงมาคือ แสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆ ในภาพให้สัมพันธ์กัน คิดเป็นร้อยละ 87.5

อภิปรายผล

1. จากการที่เด็กชาวกัมพูชาได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสี และสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชานั้น พบว่ากิจกรรมการวาดภาพระบายสีทำให้เด็กมีความสนุกสนาน มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ส่งผลให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการที่หลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับ พีระพงษ์ กุลพิศาล (2538) กล่าวไว้ว่าศิลปศึกษามุ่งให้ความสำคัญต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ โดยไม่มีการเน้นถึงทักษะและผลสำเร็จของงาน และสอดคล้องกับ เลิศ อานันทนะ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางศิลปะของอย่างเสรี เป็นการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการของเด็กๆ ศิลปะในโลกของเด็กๆ คือ การแสดงออกที่ซื่อ บริสุทธิ์ จริงใจ น่ารัก และไร้เดียงสา ผลงานเด็กจึงมีคุณค่า และสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงออกทางศิลปะนี้มี

คุณค่าต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ไม่น้อยไปกว่าการแสดงออกทางด้านอื่นๆ นอกจากนี้เด็กชวากัมพูชายังถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและประสบการณ์ที่เคยพบเห็น แสดงออกมาเป็นผลงานการวาดภาพระบายสีตามที่ตนชอบ และมีความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับนวลลอบ ทินานนท์ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า การวาดภาพของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กแสดงออกมาจากความรู้สึกนึกคิด สะท้อนสิ่งที่อยู่ในใจเขาที่ต้องการสื่อ และยังสอดคล้องกับ เลิศ อานันทนะ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า ผลงานศิลปะเด็กและเยาวชนมีความบริสุทธิ์ และทรงคุณค่าตามสภาพแวดล้อม ชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กนั้นๆ รวมทั้งยังสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) ได้กล่าวไว้ว่าการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยทั่วไปแล้วจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ที่มีสภาพเป็นสื่อจิตใจ หรือเป็นตัวกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดในเบื้องต้นแรก ในขณะที่ร่วมทำกิจกรรมและสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กแต่ละคนพบว่า เด็กแต่ละคนมาจากสภาพครอบครัวที่ต่างกัน มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ บางครอบครัวแม่เสียชีวิตถูกพ่อทอดทิ้งให้อยู่กับยายตั้งแต่เล็ก บางครอบครัวมีแม่คนเดียวหรือไม่ก็มีพ่อคนเดียว หรือมีครอบครัวที่สมบูรณ์ มีพ่อแม่ครบแต่ก็ประสบปัญหาความยากจน มีลูกมาก พ่อพิการ และมีความขัดแย้งในครอบครัว จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสีนี้เองทำให้ทราบปัญหา และความต้องการของเด็กที่แสดงออกมา ในผลงานการวาดภาพระบายสี ทั้ง 5 ภาพนั้น ภาพที่เด็กแสดงออกมาในภาพวาดระบายสีมากที่สุดคือ ภาพบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชวากัมพูชาทั้ง 8 คนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัว ความเป็นอยู่ บ้านที่อยู่อาศัยโดยส่วนมากไม่มีบ้านเป็นของตัวเอง ต้องเช่าเป็นรายวัน รายเดือน แล้วแต่รายได้ของแต่ละครอบครัว ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการบ้านและที่อยู่อาศัยอันเป็นปัจจัยสี่ ที่สำคัญของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการเป็นอันดับต้นๆ นอกจากนี้ ภูมิหลัง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และพื้นฐานทางครอบครัวนั้นมีอิทธิต่อพฤติกรรมการแสดงออกในผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชวากัมพูชา ถึงแม้ว่าเด็กชวากัมพูชาเหล่านี้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกันไป แต่พวกเขามีความฝันเหมือนกันทุกคน คือปรารถนาอยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ดีขึ้นกว่านี้ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย

2. จากผลการวิเคราะห์ ภาพวาดระบายสีของเด็กชวากัมพูชา จำนวน 8 คน ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสี เป็นไป ตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะ ในด้านต่างๆดังนี้

2.1. ด้านการวาดภาพคน พบว่าลักษณะที่เด็กชวากัมพูชาสามารถแสดงออกได้มากที่สุดคือ การแสดงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ จากเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงรายละเอียดต่างๆ ที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ ซึ่งเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพจากของจริง ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld, 1987) และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) ซึ่งศึกษาการวาดภาพระบายสี ของเด็กญี่ปุ่น พบว่า การวาดภาพ

คนมีการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศ ด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ทรงผม เนกไท ฯลฯ ซึ่งเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นการวาดอย่างของจริง ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัย ของโกศล ภูพลอย (2532) ที่ศึกษาการวาดภาพของเด็ก ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ซึ่งพบว่าเด็กที่มีอายุ 9 ถึง 12 ปี สามารถวาดภาพคนโดยเน้นความแตกต่างระหว่างเพศ นอกจากนี้ เด็กชาวกัมพูชา อายุ 9 ถึง 12 ปี ยังสามารถใช้เส้น ที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง ซึ่งเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริงของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) และสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2531) ได้กล่าวว่า เด็กในวัย 9 ถึง 11 ปีนั้น จะใช้เส้นที่มีลักษณะคล้ายความจริงมากกว่ารูปแบบทางเรขาคณิต และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จารุณี เนตรบุตร (2543) ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการนำเส้นต่างๆ นอกเหนือไปจากเส้นตรง มาใช้ในการวาดภาพคน ซึ่งอยู่ในระดับสูง และยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของโกศล ภูพลอย (2532) ที่พบว่า นอกจากเด็กในขั้นพัฒนาการนี้จะวาดภาพคนโดยเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และทรงผมแล้ว เด็กสามารถแสดงออกโดยใช้เส้นหยัก เส้นคดเพิ่มเติมจากเส้นและรูปทรงทางเรขาคณิต แสดงส่วนต่างๆของร่างกายให้มีลักษณะคล้ายความเป็นจริงตามธรรมชาติมากขึ้น เช่น แขน ขา หรือ อวัยวะอื่นๆ รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) ที่พบว่า เด็กญี่ปุ่นสามารถแสดงออกโดยการใช้น้ำเส้นต่างๆเพิ่มเติมเพื่อแสดงรายละเอียดของภาพคน และแสดงส่วนต่างๆของร่างกายให้มีลักษณะคล้ายความเป็นจริงมากขึ้น เช่น แขน ขา หรือ อวัยวะอื่นๆ

ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อยที่สุด คือ การแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) ที่พบว่า ลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้น้อยที่สุด คือ แสดงอากัปกริยาท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้างผิดธรรมชาติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของโกศล ภูพลอย (2532) ที่พบว่า เด็กอายุระหว่าง 9 ถึง 12 ปีนั้น วาดภาพคนแสดงอากัปกริยาท่าทางการเคลื่อนไหวร่างกาย แต่ยังมีผิดธรรมชาติ และท่าทางแข็งกระด้างได้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ จารุณี เนตรบุตร (2543) พบว่าคะแนนเฉลี่ยในข้อแสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งกระด้าง อยู่ในระดับต่ำสุด ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าในการวาดภาพสูงเกินกว่าเกณฑ์ที่ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ระบุไว้ได้

2.2 ด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง พบว่า ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้มากที่สุด คือ การจัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของจารุณี เนตรบุตร (2543) พบว่า ลักษณะการวาดภาพโดยไม่ปรากฏการนำเส้นฐาน (Base Line) มาใช้ในการวาดภาพอยู่ในระดับสูงสุด แสดงว่าพัฒนาการทางศิลปะ ด้านการวาดภาพระบายสีใน

เรื่องการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ โลเวนเฟลด์ ระบุไว้ ด้วยเหตุว่าเด็กช่วงอายุ 9-12 ปี จะมีการเปลี่ยนแปลงจากการวาดวัตถุต่างๆบนเส้นฐาน (Base Line) พัฒนามาเป็นลักษณะของการวาดภาพที่แสดงวัตถุต่างๆลงบนพื้นราบ (Plane) แทน วิธีการเช่นนี้แสดงถึงลักษณะการมองจากด้านบนลงสู่พื้นราบ ซึ่งสามารถพัฒนาต่อไปถึงวิธีการจัดมิติในภาพวาด (Lowenfeld: 476)

ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อยที่สุด คือ ขนาดและสัดส่วน ของสิ่งต่างๆ ในภาพเหมาะสมกับขนาดกระดาษ นอกจากนี้ยังพบลักษณะที่เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กชั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริงอีกหลายข้อที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกมาในการวาดภาพ เช่น วาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์กัน , เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ในระดับสายตา, ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน และแสดงมิติโดยการวาดวัตถุ อยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดงรายละเอียดส่วนที่บัง

2.3 ด้านการใช้สี พบว่า เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้มากที่สุดคือ มีการใช้สีถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์ ซึ่งเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ชั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld, 1987) โดยสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2531) ที่กล่าวไว้ว่าเด็กในวัย 9 ถึง 11 ปีนั้น เริ่มเล็งเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น เด็กจึงพยายามใช้สีเน้นความรู้สึก และพยายามใช้สีตามประสบการณ์ที่เด็กมีต่อสภาพแวดล้อมอีกด้วย และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) พบว่า เด็กญี่ปุ่นแสดงออกตามทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ได้ทุกลักษณะ โดยลักษณะที่เด็กญี่ปุ่นแสดงออกได้มากที่สุดคือ การใช้สีตามความคิดและประสบการณ์

ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อยที่สุดในการใช้สี คือ การระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่

2.4 ด้านการออกแบบ พบว่า ลักษณะที่เด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้มากที่สุด คือ การแสดงลักษณะเฉพาะของวัตถุต่างๆซึ่งเด็กชาวกัมพูชาสามารถแสดงออกได้ตามทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) สอดคล้องกับโกศล ภูพลอย (2532) ที่ทำการศึกษาการวาดภาพของเด็กตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ พบว่า เด็กในวัย 9 ถึง 12 ปี จะเริ่มรู้จักการออกแบบ หรือตกแต่งและใช้สิ่งต่างๆ ตามหน้าที่ของสิ่งนั้น เช่น แบบของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และเครื่องใช้ต่างๆ และยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) พบว่า เด็กญี่ปุ่นสามารถแสดงออกตามทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) ได้ทุกลักษณะ โดยลักษณะที่เด็กญี่ปุ่น แสดงออกได้มากที่สุด คือ รู้จักรูปแบบซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งต่าง หรือเครื่องประดับต่างๆ เช่น กำไลทรงกลม ซึ่ง

เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld)

นอกจากนี้เด็กชาวกัมพูชายังแสดงออกได้มากที่สุดอีก 1 ข้อ คือ แสดงความแตกต่างของเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับที่เป็นไปตามเพศ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของพรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) พบว่า เด็กญี่ปุ่นแสดงความแตกต่าง เรื่องแบบของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับ

ในด้านการออกแบบของเด็กชาวกัมพูชา ในขั้นพัฒนาการนี้ ยังพบว่า เด็กชาวกัมพูชาแสดงลักษณะการประดิษฐ์ส่วนต่างๆในภาพให้สัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี ของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2531) กล่าวไว้ว่า การวาดภาพของเด็กในวัย 9 ถึง 11 ปี นั้น จะวาดภาพที่เริ่มแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการประดิษฐ์ตกแต่งภาพเพิ่มขึ้นด้วย และยังสอดคล้องกับ ผลงานการวิจัยของ พรพิมล ศิริวัฒน์ (2539) พบว่า เด็กญี่ปุ่นจะสามารถแสดงลักษณะของการประดิษฐ์ ตกแต่ง รายละเอียดส่วนประกอบในภาพได้ พร้อมกันนี้ยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ โกศล ภูพลอย (2532) พบว่า ลักษณะที่เด็กในวัย 9 ถึง 12 ปี แสดงออกได้มากนั้น คือการ แสดงรายละเอียดของการตกแต่งเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับ เพราะเด็กในวัยนี้จะเริ่มรู้จักการออกแบบ หรือตกแต่งแล้ว

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่าเด็กชาวกัมพูชาสามารถวาดภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง การใช้สี การออกแบบ เป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ โดยบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาสามารถแสดงออกได้มากเป็นไปตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ขั้นที่ 4 และบางลักษณะเด็กชาวกัมพูชาแสดงออกได้น้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพื้นฐานการเรียนรู้และประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมที่เด็กได้เรียนรู้มา บนพื้นฐานทางครอบครัวที่แตกต่างกัน ซึ่งเด็กแต่ละคน มีสภาพครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือบางครอบครัวแม่เสียชีวิตถูกพ่อทอดทิ้งให้อยู่กับยาย ตั้งแต่เล็ก บางครอบครัวมีแม่คนเดียวหรือไม่ก็มีพ่อคนเดียว หรือมีครอบครัวที่สมบูรณ์ มีพ่อแม่ครบแต่ก็ประสบปัญหาความยากจน มีลูกมาก พ่อพิการ และมีความขัดแย้งในครอบครัว จากการที่เด็กได้ทำกิจกรรมการวาดภาพระบายสีนี้เองทำให้ทราบปัญหา และความต้องการของเด็กที่แสดงออกมา ในผลงานการวาดภาพระบายสี ทั้ง 5 ภาพนั้น ภาพที่เด็กแสดงออกมาในภาพวาดระบายสีมากที่สุดคือ ภาพบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชาทั้ง 8 คนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเองและครอบครัว ความเป็นอยู่ บ้านที่อยู่อาศัยโดยส่วนมากไม่มีบ้านเป็นของตัวเอง ต้องเช่าบ้านเป็นรายวัน รายเดือน แล้วแต่รายได้ของแต่ละครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการบ้านและที่อยู่

อาศัยอันเป็นปัจจัยที่สำคัญของมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการเป็นอันดับต้นๆ แสดงให้เห็นว่า ภูมิหลัง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และพื้นฐานทางครอบครัวนั้นมีอิทธิต่อพฤติกรรมการแสดงออกในผลงานการวาดภาพระบายสีของเด็กชวากัมพูชาเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าเด็กชวากัมพูชาเหล่านี้จะมีภูมิหลังที่แตกต่างกันไป แต่พวกเขามีความฝันเหมือนกันทุกคน คือปรารถนาอยากมีชีวิตที่สมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีในกลุ่มเด็กอายุระหว่าง 12 ถึง 14 ปี และ 14-17 ปี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิชกุล และคณะ. (2540). *บทสังเคราะห์สถานการณ์คนข้ามชาติ และทางเลือกนโยบายนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษ เกตุเลขา. (2549). *กรณีศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพพระบายสีกับภูมิหลังของเด็กในสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท)*. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *สระแก้ว*. กรุงเทพฯ: กองข่าวสารการท่องเที่ยว.
- โกศล ภูพลอย. (2532). *การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จารุณี เนตรบุตร. (2543). *การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพพระบายสีระหว่างเด็กอายุ 9-12 ปี ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันโดยใช้ทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวเฟลด์*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. (2543). *การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพพระบายสีของนักเรียนไทยมุสลิม อายุ 7-9 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โชติวัฒน์ วนเมธิน. (2546). *การศึกษาสาระในภาพพระบายสีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธานินทร์ ศรีภาวินทร์. (2546). *การศึกษาผลงานการเขียนภาพพระบายสี ของนักเรียนในระดับชั้นการศึกษามาศบั้งคับ 9 ปี ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- นวลลอบ ทินานนท์. (2539). ศิลปศึกษาเกี่ยวข้องกับพัฒนาเด็กอย่างไร. ใน *นิทรรศการประกวดภาพเขียนเด็กและเยาวชนเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติ ครบ 5 รอบ*. กรุงเทพฯ. ม.ป.พ.
- (2542). *โครงการจัดพิมพ์หนังสือประกอบการสอน ศล 211 หลักสูตรและการสอนศิลปศึกษา 1*. (เอกสารประกอบการสอน). กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทิน มหาพันธ์. (ม.ป.ป.). *ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ประภัศร นิยมธรรม. (2523). *ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ปวิดา ชื่นเชย. (2543). *การศึกษาการวาดภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมใจ วังศิริไพศาล; และคณะ. (2540). *เด็กต่างชาติในภาวะยากลำบากในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง พรมมูล. (2545). *กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 2(ป.4-6)*. กรุงเทพฯ: ประสานมิตร.
- พรพิมล ศิริวัฒน์. (2539). *การวิเคราะห์ภาพพระบายสีของเด็กญี่ปุ่น อายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พดุงศักดิ์ คชสำโรง. (2542). *ผลการวาดภาพพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจ และทางด้านอารมณ์ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็ก: กรณีเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2538). *สมองลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ*. กรุงเทพฯ: แปลน.
- (2546). *มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- มะลิฉัตร เลื้ออานันท์. (2545). *แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย รวมบทความและบทบรรยาย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2545). *ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มูลนิธิกระจกเงา. (2549). *“ขอทาน” ขอทานทำไมต้องเด็ก?*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย. (2550). *การตั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- รณรงค์ สิงหนเสนี. (2546). *เด็กกับงานศิลปะ. ในการประกวดภาพวาดโปสเตอร์นานาชาติของกองทุนประชากร แห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2546.* หน้า 27-30. นนทบุรี. เอส พี เอส พริน แอนด์ บิลด์ดิ้ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2541). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลิศ อำนันทนะ. (2549). *เปิดโลกศิลปะก้าวไปสู่ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในศิลปกรรมเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 1.* หน้า 80. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วิฑูรย์ ไสแก้ว. (2547). *ทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2531). *เด็กกับศิลปะ. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หมายเลขที่ 8-15.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิลปะศึกษาในระบบโรงเรียน. (2531, 13 มีนาคม). *มติชนสุดสัปดาห์.* หน้า 34- 35.
- (2532). *ปัญหาศิลปะศึกษา. ในศิลปะทรรศน์.* หน้า 199- 215. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- (2532). *วิวัฒนาการแนวคิดศิลปะศึกษา. ในทัศนศิลป์ศึกษาไทย.* กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- (2539). *ศิลปะศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮ้าส์.
- (2548). *ทัศนศิลป์ศึกษา.* กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- วีระยุทธ เพชรประไพ. (2553). *การศึกษาวิเคราะห์ผลงานภาพวาดระบายสีของเด็กที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง จากการประกวดภาพวาดเด็กนานาชาติซังการ์ ประเทศอินเดีย ระหว่างปี พ.ศ.2545-2550.* ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปะศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2554). *กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กสำหรับข้าราชการครู.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2546). *ทัศนศิลป์ปริทัศน์.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2540). *วัฒนธรรมเด็กเร่ร่อนในท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สวนศรี ศรีแพงพงษ์. (2534). *สุนทรียทางทัศนศิลป์ โครงการตำราวิชาการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ: คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ เกาทอง. (2536). *หลักการทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิค.
- สุรัชย์ หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบ จากความคิดสู่ความจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรทิพย์ อมราภิบาล; และจิราพร วรเสน. (2544). *การประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติ
กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี สุทธิพันธ์. (2535). *ศิลปะนิยม*. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- (2539). *นิทรรศการประกวดภาพเขียนเด็กและเยาวชน เนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติ
ครบ 50 ปี อ.ส.ม.ท.* หน้า 55. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bleiker, C.; & Marra, K. (1993). *Development of Spatial Understanding in Japanese; &
American Children's Drawing*. The Annual Meeting of the American Educational
Research Association. n.p.
- Victor Lowenfeld. (1987). *Creative; & Mental Growth*. New York: The Macmillan
publishing company.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เอกสารการดำเนินการวิจัย

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการแสดงออกในภาพวาดระบายสี กรณีศึกษาผลงานวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 รายการ คือ

1. แบบสัมภาษณ์ภูมิหลังของเด็กชาวกัมพูชา
2. เกณฑ์การวิเคราะห์การวาดภาพระบายสี
3. แบบทดสอบวาดภาพระบายสี หัวข้อ ภาพอิสระ ภาพครอบครัวของฉัน ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้ ภาพเหตุการณ์ประทับใจในชีวิต และภาพอนาคตของฉันที่ฉันอยากเป็นใช้เวลาวาดภาพละ 60 นาที
4. แบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสี ตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-12 ปี ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ซึ่งมีคำอธิบายรายละเอียดพัฒนาการในเรื่อง การวาดภาพคน การจัดวางภาพในพื้นที่ว่าง การใช้สีและการออกแบบ ซึ่งแบบวิเคราะห์ในข้อที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีของ จารุณี เนตรบุตร และพรพิมล ศิริวัฒน์ มาศึกษา และพัฒนาปรับปรุงเป็นแบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะ โดยใช้ทฤษฎีของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์

แบบสัมภาษณ์ภูมิหลังของเด็กกำพูน

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. เพศ.....
4. เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
5. การศึกษา.....
6. ศาสนา.....
7. ภูมิลำเนา.....
8. อาชีพ.....
9. รายได้.....บาทต่อวัน
10. มีพี่น้อง.....คน เป็นคนที่.....ของครอบครัว
11. ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ.....เกี่ยวข้องเป็น.....
12. อาชีพของพ่อ..... ยังมีชีวิต ถึงแก่กรรม
 หย่าร้าง อยู่ร่วมกัน
13. อาชีพของแม่..... ยังมีชีวิต ถึงแก่กรรม
 หย่าร้าง อยู่ร่วมกัน
14. เหตุที่เข้ามาที่โรงเกลือเพราะ.....
15. ลักษณะของบ้านและที่อยู่อาศัย.....
 บ้านของตนเอง บ้านเช่า อื่นๆ

**คำอธิบายลักษณะการแสดงออกทางศิลปะตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้าน
การวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-12 ปี
โดยใช้ทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์
(Viktor Lowenfeld)**

เด็กในช่วงวัยดังกล่าวนี้อยู่ในระดับพัฒนาการขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพเหมือนจริง (Dawning Realism) พวกเขาเริ่มมีความสงสัยเกี่ยวกับการทำงานของสิ่งต่างๆรวมไปถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ในระยะนี้จึงอาจมีการตั้งคำถามในเรื่องที่เขาเคยรู้สึกว่ามีปัญหามาก่อน นอกจากนี้ยังเริ่มรู้จักทำการวิเคราะห์คนอื่น ๆ เปรียบเทียบกับตนเอง เช่น ความแตกต่างระหว่างเพศ บทบาทของบุคคล และอาชีพต่างๆในสังคม ข้อมูลจากประสบการณ์ของชีวิตในช่วงนี้ได้จะเรียนรู้ทั้งในแง่ของธรรมชาติและสังคมแต่มักจะเป็นการเรียนรู้ที่แบ่งแยกออกจากกัน และท้ายที่สุดจะถูกพัฒนาให้กลายเป็นความคิดรวบยอดต่อไปจนถึงชีวิตในวัยผู้ใหญ่

ความเจริญเติบโตดังกล่าวนี้จะปรากฏเด่นชัดอยู่ในภาพวาดระบายสีที่เด็กแสดงออกมาทั้งในรูปแบบ การนำเสนอเชิงโครงสร้าง และความรู้สึกที่ตนเองกำหนดขึ้นจากวิธีการวาดภาพประกอบสื่อความหมายได้ชัดเจนกว่าวัยที่ผ่านมา เช่น อวัยวะต่างๆของร่างกายแม้เด็กจะวาดไม่ได้เหมือนจริงแต่เมื่อแยกส่วนต่างๆออกจากกันก็ยังสื่อได้ว่าเป็นอวัยวะส่วนใดของร่างกาย

นอกจากนี้แล้วในวัยนี้ยังเป็นช่วงเวลาที่เต็มไปด้วยการค้นหาข้อสงสัยต่างๆดังจะเห็นได้จากภาพวาดระบายสีของเด็กที่แสดงลักษณะความแตกต่างระหว่างเพศและบทบาทหน้าที่ของบุคคลต่างๆ อย่างไรก็ตามภาพวาดยังคงมีลักษณะที่แสดงถึงการมองแบบโครงร่างโดยรวม ส่วนความเหมือนจริงและรายละเอียดต่างๆยังไม่ปรากฏเด่นชัด

สำหรับความต้องการในช่วงวัยนี้ เด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างชัดเจนและยังต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมกลุ่มเพื่อนฝูง มีความรู้สึกแบ่งแยกเพศ นอกจากนี้แล้วยังมีการรับรู้และถ่ายทอดออกมาในลักษณะการเริ่มต้นที่เป็นจินตนาการ การแสดงออกทางศิลปะจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจากเดิมคือ การใช้สัญลักษณ์เปลี่ยนมาเป็นการพยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุที่เป็นจริงรวมถึงสิ่งต่างๆที่ตนเองมองเห็นซึ่งจะมีลักษณะสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่เริ่มมีความรู้สึกต่อต้านผู้ใหญ่จึงปรากฏลักษณะการวาดภาพแสดงถึงเส้นที่แข็งแกร่งและไม่สามารถกำหนดระยะของวัตถุให้เกิดความสัมพันธ์ในภาพขึ้นได้

พัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีในขั้นนี้ โลเวนเฟลด์ได้กำหนดลักษณะสำคัญของภาพวาดดังนี้

1. การวาดภาพคน

เด็กในวัยนี้จะยังคงวาดภาพประกอบมีขนาดเกินจริงและมีแนวโน้มใกล้เคียงกับความจริงจึงวาดภาพได้ถูกต้องมากขึ้น โดยมีการเน้นในเรื่องของความแตกต่างระหว่างเพศด้วยการเน้นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรายละเอียดอื่น ๆ อีก เช่น ผู้หญิงนุ่งกระโปรง ผู้ชายนุ่งกางเกง รวมถึงมีการย่ำในรายละเอียดอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทรงผม กระดุม ถุงเท้า โบว์ผูกผม เนกไท เป็นต้น

การวาดภาพโดยใช้เส้นเรขาคณิตดังที่เคยใช้ในช่วงพัฒนาการขั้นที่ 3 นั้น จึงไม่เพียงพอต่อการการจำแนกให้เห็นว่าเป็นเพศหญิง หรือเพศชาย และยังไม่เพียงพอต่อการแสดงออกด้วย ดังนั้นเด็กจึงใช้เส้นอื่นๆ เข้าช่วยเพิ่มเติมรายละเอียดของภาพแทนเส้นเรขาคณิต เส้นหยัก เส้นคด ฯลฯ เพื่อแสดงความหมายในส่วนที่วาดนั้นให้ชัดเจนและมีลักษณะคล้ายความเป็นจริงมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเด็กยังไม่มีแนวคิดรวบยอดในสิ่งที่เห็นอย่างถูกต้อง เช่น เด็กจะยังไม่วาดรูปเสื้อผ้าที่มีรอยพับ หรือรอยย่นเมื่อร่างกายเคลื่อนไหวภาพประกอบปรากฏจึงไม่ใช่สิ่งที่เด็กถ่ายทอดออกมาจากภาพประกอบตามสังเกตเห็น แต่จะเป็นลักษณะเค้าโครงของสิ่งที่เขามองเห็นมากกว่าเราจะพบว่าเด็กได้รับความรู้สึกในเรื่องของรายละเอียด แต่จะไม่มีความรู้สึกในเรื่องของอากัปกริยา การแสดงรูปร่างลักษณะคนในภาพวาดของเด็กวัยนี้ จึงมีลักษณะที่แข็งกระด้าง หรือมีท่าทางแข็งกว่าความเป็นจริงมากแต่ทุกส่วนของภาพเมื่อแยกออกจะยังคงความหมายอยู่ตามเดิม ซึ่งเป็นลักษณะเส้นที่วาดตามความเป็นจริง

2. การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

เด็กในขั้นพัฒนาการนี้ จะเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการวาดภาพบนเส้นฐาน (Base Line) แสดงบนพื้นราบ (Plane) แทน จึงเป็นภาพประกอบมองจากด้านบนลงมาสู่พื้นมากขึ้นและเส้นขอบฟ้าจะหายไปแต่ขณะเดียวกันเด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ เพียงแต่รู้ว่า ต้นไม้ขึ้นจากพื้นดิน ท้องฟ้าปกคลุมลงมาถึงพื้นดิน ไม่ได้อยู่สูงไปกว่าทุกสิ่งเหมือนดังเช่นที่เคยวาดไว้ขีดขอบกระดาษด้านบน ในช่วงแรกเด็กอาจจะต้องวาดท้องฟ้าปกคลุมลงมาถึงเส้นฐาน และจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงจนท้องฟ้าปกคลุมมาถึงเพียงเส้นระดับสายตาเท่านั้น เด็กจะวาดภาพประกอบแสดงความตื่นลึกลับบางอย่างด้วยการจัดภาพประกอบวางซ้ำซ้อนกันในส่วนของต้นไม้และสิ่งต่างๆ อาจอยู่เหลื่อมบังท้องฟ้าบางส่วนได้ เช่นเดียวกับการวาดรูปทรงอื่นๆ ซึ่งจะวางซ้อนกันตามที่มองเห็นโดยไม่ให้เปิดเผยบริเวณที่ถูกบังไว้และเพื่อแสดงให้เห็นว่าวัตถุต่าง ๆ นั้นมีความสัมพันธ์กันด้วย อย่างไรก็ตามเด็กไม่สามารถจัดระยะระหว่างวัตถุให้มีความสัมพันธ์กันได้ แต่จะสามารถแสดงขนาดขนาดของสิ่งที่วาดได้เหมาะสมกับพื้นที่ที่กำหนดให้เท่านั้น

3. การใช้สี

ในขั้นพัฒนาการนี้เด็กจะมีพัฒนาการในการควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์และเริ่มตระหนักคุณสมบัติของสี มีความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างของสี รวมทั้งสามารถแสดงความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น สีฟ้าของท้องฟ้า และสีฟ้าของน้ำทะเล เด็กเริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น ดังนั้นเด็กจึงเริ่มเปลี่ยนจากการใช้สีตามความเป็นจริงของวัตถุ มาเป็นการใช้สีตามความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และประสบการณ์ของตนที่มีต่อสภาพแวดล้อม หรือตามสภาพของวัตถุในขณะนั้นโดยแสดงบรรยากาศในช่วงเวลาต่างๆ เช่น บรรยากาศท้องฟ้าในยามเย็น บางครั้งเด็กจะมีการผสมสีและระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่ของสีปรากฏเพิ่มขึ้น

4. การออกแบบ

เด็กในวัยนี้เด็กได้ค้นพบความหมายของสภาพแวดล้อม พวกเขาเริ่มเข้าใจว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับตนเองอย่างไร ซึ่งกระตุ้นให้เด็กค้นหาความงามจากธรรมชาติและมีความคิดสร้างสรรค์เริ่มรู้จักการออกแบบหรือตกแต่งการวาดภาพจึงเริ่มมีการแสดงลักษณะของการประดิษฐ์และตกแต่งส่วนประกอบในภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการใช้เส้นและรูปทรงแบบต่างๆ เพื่อแสดงรายละเอียดของภาพมากยิ่งขึ้นด้วย เด็กมักสนใจในเรื่องของเครื่องแต่งกาย และแสดงความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องแบบของเสื้อผ้าซึ่งนำไปสู่การตกแต่งและการออกแบบเครื่องแต่งกาย นอกจากนี้แล้วเด็กยังสามารถรู้จักหน้าที่ของวัตถุหรือวัสดุต่างๆตามหน้าที่ของสิ่งๆนั้น เช่น เครื่องประดับลวดลายของผ้ามา่าน เป็นต้น ในระยะนี้ถ้าเด็กมีประสบการณ์มากและได้สังเกตรูปแบบต่างๆในธรรมชาติ รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของวัตถุต่างๆ เด็กจะมีพัฒนาการทางการออกแบบได้ดีรวมถึงมีการออกแบบที่เป็นตัวของตัวเองและมีการแสดงออกอย่างอิสระมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

แบบทดสอบวาดภาพระบายสี

แบบทดสอบวาดภาพระบายสีมีทั้งหมด 5 ภาพ ใช้เวลาวาดภาพ
ระบายสีภาพละ 60 นาที ตามหัวข้อต่อไปนี้ดังนี้

1. ภาพอิสระ
2. ภาพครอบครัวของฉัน
3. ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้
4. สิ่งที่น่าประทับใจในชีวิต
5. ภาพอนาคตของฉันที่ใฝ่ฝันอยากเป็น

1. ให้วาดภาพระบายสีได้ตามอิสระที่ต้องการ โดยให้วาดลงในกระดาษที่แจกให้ แล้วระบายสีด้วยสีเทียนที่จัดเตรียมให้ เวลา 60 นาที
2. ให้วาดภาพระบายสีในหัวข้อ “ครอบครัวของฉัน” โดยวาดลงใน กระดาษที่แจกให้ แล้วระบายสีด้วยสีเทียนที่จัดเตรียมให้ เวลา 60 นาที
3. ให้วาดภาพระบายสีในหัวข้อ “สิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากจะได้” โดยวาดลงในกระดาษที่แจกให้ แล้วระบายสีด้วยสีเทียนที่จัดเตรียมให้ เวลา 60 นาที
4. ให้วาดภาพระบายสีในหัวข้อ “เหตุการณ์ประทับใจในชีวิต” ลงในกระดาษที่แจกให้แล้วระบายสีด้วยสีเทียนที่จัดเตรียมให้ เวลา 60 นาที
5. ให้วาดภาพระบายสีในหัวข้อ “อนาคตของฉันที่ใฝ่ฝันอยากเป็น” โดยวาดลงในกระดาษที่แจกให้ แล้วระบายสีด้วยสีเทียนที่จัดเตรียมให้ เวลา 60 นาที

แบบวิเคราะห์ผลงานการวาดภาพระบายสีตามขั้นพัฒนาการทางทางศิลปะใน
ด้านการวาดภาพระบายสี ของเด็กอายุ 9-12 ปี
ตามเกณฑ์ของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์

คำชี้แจง โปรดอ่านคำอธิบายลักษณะพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9-12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ เพื่อใช้ประกอบแบบประเมินในการวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กโดยพิจารณาตามเกณฑ์ หากภาพของเด็กมีลักษณะต่างๆปรากฏตามที่ระบุไว้ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง “ปรากฏ” และถ้าภาพวาดของเด็กไม่ปรากฏลักษณะตามที่ระบุไว้ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง “ไม่ปรากฏ” นอกจากนี้ถ้าภาพวาดของเด็กปรากฏลักษณะอื่นๆที่นอกเหนือไปจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ขอความกรุณา ระบุรายละเอียดอื่นๆที่ปรากฏด้วย

แบบวิเคราะห์การวาดภาพระบายสีของเด็กชาวกัมพูชา ที่ตลาดโรงเกลือ

ชื่อ อายุ ปี เพศ

ผู้ทำการวิเคราะห์

ลำดับ ที่	ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพ ระบายสี ชั้นที่ 4 (เริ่มต้นวาดภาพเหมือนจริง)	ลักษณะภาพวาดของ เด็กชาวกัมพูชา		รายละเอียดที่ปรากฏ
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	
	<u>การวาดภาพคน</u>			
1.	ขนาดส่วนต่างๆของร่างกายมีสัดส่วนใกล้เคียงความเป็นจริง		
2.	อวัยวะต่างๆเมื่อแยกส่วนออกจากกันยังสื่อความหมายว่าเป็นส่วนใดของร่างกาย		
3.	แสดงลักษณะเค้าโครงและมีการใช้เส้นที่นอกเหนือไปจากเส้นตรง		
4.	แสดงการเคลื่อนไหวของร่างกายที่แข็งแรงต่าง		
5.	แสดงความแตกต่างระหว่างเพศจากเครื่องแต่งกายรวมไปถึงรายละเอียดต่างๆที่ระบุถึงความแตกต่างทางเพศ		
6.	ภาพคนมีความสัมพันธ์กับเรื่องราวในภาพ		
	<u>ลักษณะอื่นๆ ที่ปรากฏ</u>			
1.
2.

ลำดับ ที่	ลักษณะพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพ ระบายสี ชั้นที่ 4 (เริ่มต้นวาดภาพเหมือนจริง)	ลักษณะภาพวาดของ เด็กชวากัมพูชา		รายละเอียดที่ปรากฏ
		ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	
1	การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง วาดสิ่งต่างๆในภาพให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง		
2	ขนาดและสัดส่วนของสิ่งต่างๆในภาพเหมาะสมกับ ขนาดกระดาษ		
3.	จัดวางภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงสู่พื้นราบ		
4	เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพไม่ ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ ระดับสายตา		
5.	แสดงมิติโดยการวาดวัตถุอยู่ซ้อนกันโดยไม่แสดง รายละเอียดส่วนที่บัง		
6.	ระยะของวัตถุในภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน		
	<u>ลักษณะอื่นๆที่ปรากฏ</u>		
1.
2.

ภาคผนวก ค

ภาพวิถีชีวิตของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ และภาพเด็กชาวกัมพูชากำลังปฏิบัติ
กิจกรรมวาดภาพระบายสี

วิถีชีวิตของเด็กชาวแกมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

พลพาว กับสินค้าที่เร่ขาย

ถังขยะคือชุมทรัพย์

ฝนตกใช้ถุงพลาสติกคลุมร่างกายกันฝนกันหนาว

บรรยากาศในตลาดโรงเกลือ

ร้านขายเสื้อผ้ามือสอง

ให้หนูกางร่มให้ไหมคะ

บริเวณหน้าด่านตรวจคนเข้าเมืองบ้านคลองลึก

เย็นเดินทางกลับบ้านฝั่งปอยเปต ประเทศกัมพูชา

ภาพเด็กชาวกัมพูชากำลังวาดภาพระบายสี ที่ตลาดโรงเกลือ

ภาคผนวก ง

ผลงานการวาดภาพระบายสี ของเด็กชาวกัมพูชาที่ตลาดโรงเกลือ

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชายวน อายุ 12 ปี

เด็กชายติน่า อายุ 10 ปี

เด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายจินซื่อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 1 ภาพอิสระ

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชายรณ อายุ 12 ปี

เด็กชายดีน่า อายุ 10 ปี

เด็กชาย เม้งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชาย เก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชาย พลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายจินชื้อ อายุ 9 ปี

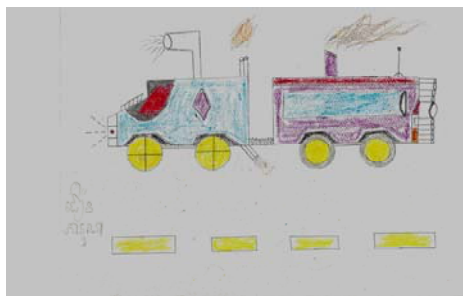
ภาพประกอบ 2 ภาพครอบครัวของฉัน

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชายรณ อายุ 12 ปี

เด็กชายติน่า อายุ 10 ปี

เด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชายแก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายจินซื่อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 3 ภาพสิ่งที่ฉันใฝ่ฝันอยากได้

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชาย รน อายุ 12 ปี

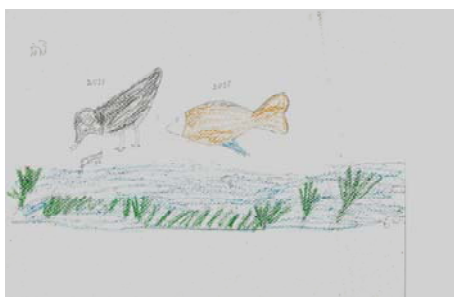
เด็กชายดინ่า อายุ 10 ปี

เด็กชายเม็งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชาย เก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชาย จินซื่อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 4 สิ่งที่น่าสนใจในชีวิต

เด็กชายชกชาน อายุ 12 ปี

เด็กชายรณ อายุ 12 ปี

เด็กหญิงชกเปา อายุ 10 ปี

เด็กชายดีนา อายุ 10 ปี

เด็กชายเม้งจัน อายุ 12 ปี

เด็กชาย เก่ง อายุ 10 ปี

เด็กชายพลพาว อายุ 12 ปี

เด็กชายจิ้นซื่อ อายุ 9 ปี

ภาพประกอบ 5 ขนาดตของฉันที่ฝันอยากเป็น

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพัชนี พลอยนิล
วันเดือนปีเกิด	25 มีนาคม 2502
สถานที่เกิด	อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	2/9 ถนนบ้านวัดหลวง อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 27120
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ประถมศึกษา จากโรงเรียนศรีอรัญญูทย อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2521	มัธยมศึกษา จากโรงเรียนอรัญประเทศ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. 2527	กศ.บ. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จังหวัดชลบุรี
พ.ศ. 2555	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) การศึกษามหาบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร